

Fördjupad översiktsplan för Sollefteå stad

**En framtidsutsikt
för Sollefteå -
staden med de
vackra utsikterna**

**Samhällsbyggnads-
kontoret
Sollefteå kommun
December 2005**

ANTAGEN AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 2005-12-19
Reviderad/aktualitetsbedömd 2015-02-28/ Matti Heino

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

UPPDRAG	1
SYFTE	4
ÖVERGRIPANDE MÅLSÄTTNINGAR	5
MILJÖMÅL	7
RIKSINTRESSEN	10
STADEN SOM FÖRETEELSE	12
STADSBYGGNADSHISTORIA	15
GÄLLANDE PLANER	22
BOSTÄDER	26
STADSÖVERSIKT	30
KULTURMILJÖER I SOLLEFTEÅ	43
NÄRINGSLIV	46
Verksamhetsområden	46

SERVICE	51
Offentlig service	51
Skola	51
Äldreomsorg	51
Handikappomsorg	52
Bibliotek och museum	52
Högskoleutbildning	53
Övrig service av offentlig karaktär	53
Handel och Tjänster	54
FRITID, REKREATION OCH TURISM	58
Natur och Kultur	59
Idrotts- och övriga fritidsanläggningar	61
Fritidsfiske	65
Sevärdheter inom Sollefteå stad	69
VINTERSTADEN	71
STADENS GRÖNSKA	73
Det viktiga gröna	73
Bäckar och Raviner	75

Naturen kring staden	76
Viktiga områden för skolbarn.....	76
Vatten i staden.....	77
KOMMUNIKATIONER	79
Vägnätet	79
Kollektivtrafik	79
Gång- och cykel	80
Skoter	81
Båttrafik.....	82
TEKNISK FÖRSÖRJNING.....	85
Vatten och avlopp.....	85
Dagvatten	85
Energiförsörjning.....	85
Avfallshantering	86
HÄLSA OCH SÄKERHET	90
Ras- och skred	90
Översvämningsrisker	91
Förorenad mark	92

Farligt gods	93
Radon	93
Luftkvalité	94
Buller	94

UPPDRAG

I plan- och bygglagen (PBL) anges att varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan (ÖP), som omfattar hela kommunen. Den ska ge vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden samt om hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. 1996 kompletterades lagen med att kommunfullmäktige minst en gång per mandatperiod ska ta ställning till översiktsplanens aktualitet. Miljöbalken anger vidare vissa grundläggande bestämmelser med syfte att mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt god hushållning tryggas.

Vår kommunomfattande ÖP är från 1990 och det är hög tid att se över den för att den ska uppfylla kravet att vara aktuell. Den lagbestämda aktualitetsprövningen varje mandatperiod har inte heller skett. Eftersom ÖP-90 fokuserade på landsbygdsfrågor som skogsnäringen, det öppna landskapet och olika bevarandefrågor sades att översynen av tätorterna stod på tur.

Ansvar för ÖP ligger formellt under kommunledningen d v s kommunstyrelsen och fullmäktige. Varför har då översiktsplanarbetet inte fullföljts? Det torde finnas flera anledningar främst omorganisationerna som gett oklarheter i ansvar samt bristande planeringsresurser. Det underlättar inte heller att översiktsplanarbete är komplext och svårt om det ska ge ett bra resultat och ÖP komma till nytta. De olika former av översiktliga planer som ändå gjorts under perioden sedan 1990 har varit av mer akut natur som Nipanområdet, bron över Ångermanälven, Botniabanan och Hågesta.

Men några försök har allt sedan ÖP antogs 1990 gjorts att göra en fördjupning av ÖP (FÖP) över Sollefteå stad med syfte att skapa en helhetssyn för kommunens handlande avseende den fysiska miljön.

Föpen ger viktig kunskap och information för såväl beslutsfattare som kommunmedborgare och andra intresserade av kommunens möjligheter och inriktning.

1991-09-17 antog kommunstyrelsen ett program för fördjupade översiktsplaner för tätorter i Sollefteå kommun. Förutom Sollefteå stad gäller programmet för Långsele, Ramsele, Junsele och Näsåker.

1994 påbörjades ett arbete på uppdrag av Byggnadsnämnden, men det akuta planarbetet fick koncentreras på Nipanområdet varefter översiktsplanarbetet avstannade. Därefter följde några år med fokus på planering och byggandet av bron över Ångermanälven i Sollefteå.

I samband med regementets nedläggning blev frågan om ett samlat grepp över staden åter akut. Att ange hur I 21-området, nu Hågesta, ska sammanfogas med övriga staden var en viktig planeringsuppgift. Även att i omställningsarbetet visa Sollefteås kvaliteter, var finns bostäder och arbetsplatser, vilken service finns och hur är den lokaliserad, såväl offentlig service som den kommersiella. Hur är tillgången på friluftsliv, var finns spår och anläggningar, finns det någon kollektivtrafik, hur tillvaratar vi årstidsväxlingarna, kulturmiljön och den vackra naturen osv. Ska vi locka nya inflyttare måste vi ha en bra bild av läget. Frågorna är många från de som ser oss utifrån. Även kommunen själv brottades sedan en tid med några aktuella frågor för Sollefteå stad som exempelvis:

- utvecklingen av mark på f.d. militärt övningsområde för Fo 23.
- utvecklingen av området i Skärvsta/Hallsta med avfallsanläggningen som ska utvecklas, täkter, skjutbana mm inom det större friluftsområdet Hallsta.
- utvecklingen av Sollefteå kommersiella centrum samt inställning till externa affärsetableringar.

- ta fram en grön-vit-blå plan över Sollefteå stad, där natur-, park- och friområden samt älven, raviner och bäckar dokumenteras och föreslås en utveckling som också utnyttjar årstidsväxlingarna.

Miljö- och byggkontoret fick i uppdrag att påbörja detta arbete med en fördjupning av ÖP (FÖP) i Sollefteå stad. Ett mer sammanhängande arbete pågick år 2000. Kommunstyrelsens miljö- och teknikskott bestämde att ingen speciell arbetsorganisation skulle ordnas för detta arbete utan samråd skulle ske inom de befintliga former som fanns. Ett program och påbörjat planeringsunderlag presenterades därefter och godkändes för fortsatt arbete av Miljö- och Byggnämndens arbetsutskott. Av resursbrist avbröts tyvärr detta arbete och det mer begränsade uppdraget, ett planprogram för Hågesta, arbetades med knappa resurser fram.

Följande större planarbete har fokuserat på upprustningen av Sollefteå centrum och ett Program för ett trevligare centrum 2003 - 2009 antogs av fullmäktige 2004-03-28.

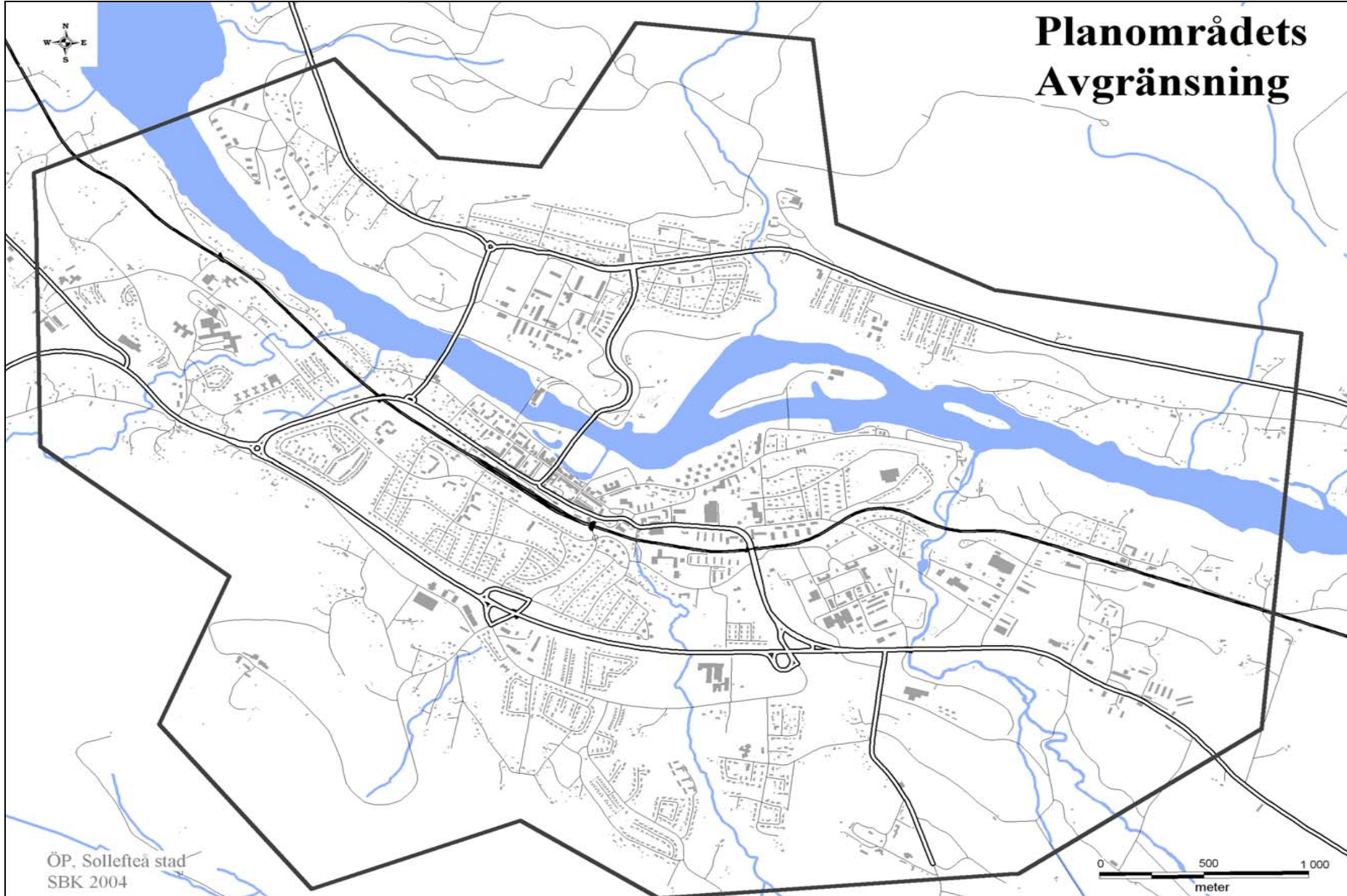
Tillsammans med trafiknätsanalysen över Sollefteå och cykelplanen finns således ett relativt bra underlag till en FÖP via de ovan nämnda relativt aktuella dokument som arbetats fram i olika delfrågor. Härmed görs ett förnyat försök att sammanställa och utforma en fördjupning av ÖP över Sollefteå.

Vi har av resursskäl försökt begränsa arbetet till dels de ämnen där vi har ett bra underlag dels till ett fåtal nya ämnesområden, vilka då blir mer omfattande beskrivna. Andra ämnesområden som tex. trafik och centrummiljön har behandlats i speciella program. De kan därför behandlas mer kortfattat vilket således inte ska tolkas som att de är mindre betydelsefulla.

Vi har även begränsat den geografiska omfattningen av arbetet vilket framgår av den bilagda kartan. Angränsande mark- och vattenområden får behandlas i en kommande översyn av den kommuntäckande översiktsplanen.

Den arbetsgrupp på samhällsbyggnadskontoret som tagit fram denna fördjupade översiktsplan är : Patrik Jansson, tidigare anställd fysisk planerare samt hans efterträdare, även han ej längre anställd, Oscar Häggström, fysisk planerare, Stefan Löfgren, tillfälligt anställd kulturgeograf, Matti Heino, fysisk planerare och Gunilla Rudehill, kommunarkitekt.

Planområdets Avgränsning

SYFTE

En fördjupning av översiktsplanen upprättas för att:

- **Offensivt diskutera hur Sollefteå kommun vill forma morgondagens livsmiljö**

Genom att öka vår kunskap om Sollefteå och formulera strategier att tillvarata för byggandet av morgondagens samhälle ökar våra möjligheter att tillvarata viktiga allmänna intressen och påverka vår gemensamma livsmiljö i önskad riktning.

- **Ange riktlinjer för att upprätthålla och förbättra kvalitén i bebyggelse och miljö**

Kommunerna har enligt plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB) ansvaret för att upprätthålla och förbättra kvalitén i bebyggelse och miljö. En fördjupad översiktsplan skall ge kommunen ökad handlingsberedskap och ange riktlinjer för hur enskilda beslut skall hanteras.

- **Ange riktlinjer och mål för en långsiktigt hållbar stadsmiljö**

En fördjupning av översiktsplanen är ett verktyg i arbetet för en god och långsiktigt hållbar livsmiljö enligt PBL, MB och miljömålen.

- ◆ **Redovisa allmänna intressen och riksintressen samt hur de skall beaktas**

En fördjupning av översiktsplanen skall identifiera allmänna intressen avseende markanvändning, vattenanvändning och

bebyggd miljö. Det skall även framgå hur kommunen avser att tillgodose de allmänna intressena och riksintressena samt iaktta gällande miljö kvalitetsnormer.

- **Förankra kommunens bebyggelsepolitik hos medborgarna**

Medborgarna skall ges möjlighet att delta i diskussionen om gestaltningen av vårt gemensamma livsrum avseende funktionella, estetiska, ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter.

- **Möjliggöra en enkel, snabb och saklig ärendeprövning**

Om kommunen i översiktsplanen, eller fördjupningar av denna, bedömt vilka allmänna intressen som bör prioriteras slipper samhällsbyggnadsnämnden att i varje enskilt fall gå igenom vilka allmänna intressen som berörs och hur de skall beaktas. Prövningen blir då mindre tidskrävande och det blir enklare för nämnden att motsvara förväntningarna på lika behandling av sökande.

ÖVERGRIPANDE MÅLSÄTTNINGAR

Översiktsplanens fördjupning över Sollefteå stad bör ha sin utgångspunkt från vad vi har idag, lyfta fram kvalitéer som Sollefteå har, visa på utvecklingsmöjligheter och stimulera till ansvar för den stad som kommande generationer ska leva i.

- **Helhet och variation**

Det är viktigt för en stads livskraft att de olika stadsdelarna samverkar till en väl fungerande helhet. Att staden som helhet fungerar väl är inget hinder för att utveckla stadsdelarnas egna karaktärer. Variationer i skala och formspråk mellan olika stadsdelar är snarare något som kan öka en stads attraktivitet.

För att undvika segregering i tex. ålders- eller inkomstklasser är det dock viktigt att det inom varje stadsdel finns ett utbud av olika typer av boendeformer.

- **Väl fungerande stråk**

För att de olika stadsdelarna skall kunna samverka till en väl fungerande helhet är det viktigt att de stråk eller system av stråk som länkar dem samman fungerar väl.

Det är angeläget med goda kommunikationer till, från och inom staden och att strategiska målpunkter ges hög tillgänglighet.

- **Mångfald ger styrka**

Städer förändras ständigt liksom samhället i stort. Olika typer av verksamheter minskar eller ökar i omfattning eller förändrar

karaktär. Högskolor byggs, regementen läggs ner, andelen anställda inom tjänstesektorn ökar och andelen anställda inom tillverkningsindustrin minskar för att ge ett par exempel. Likaså sker förändringar av bl.a. detaljhandel och serviceutbud, människors kulturella bakgrund, åldersstruktur och inkomstförhållanden.

En stad kan planläggas och byggas så att den klarar av förändringar bättre eller sämre. För en stads möjligheter att tåla förändringar är väl fungerande stråk en viktig del. En sund blandning av arbetsplatser och boendeformer är en annan viktig del som bl.a. ger olika verksamheter och sociala grupperingar bättre förutsättningar att utvidga eller minska sina revir i samspel med ekonomiska, kulturella och sociala förändringar.

Genom att blanda bostäder och arbetsplatser blir miljön mer varierad och man undviker att få stadsdelar som är öde stora delar av dygnet.

I jämförelse med många andra svenska städer är mångfalden och samspelet mellan funktioner och sociala grupperingar god i Sollefteå, en kvalité att bygga vidare på.

- **Tillvarata kvalitéer**

Utgå från att det som byggs nytt och den existerande staden ska dra fördel av varandra. Kompletteringar i den byggda miljön skall tillföra kvalitéer till befintlig stadsbild och stödja existerande serviceutbud.

På likartat sätt bör existerande kvalitéer tas tillvara av kompletterande ny bebyggelse.

Nya perifera utbyggnadsområden som är svåra att försörja med kollektivtrafik eller att nå som gående eller cyklist, bör undvikas. I första hand skall nybyggnad ske i centrala lägen och i befintliga bebyggelseområden. Detta måste dock ske på ett sådant sätt att viktiga parker och naturområden inte tas i anspråk.

Den biologiska mångfalden skall skyddas och utvecklas.

Sträva efter att grönskan i staden skall vara lättillgänglig och att erbjuda ett varierat utbud av parktyper och grönska i staden t.ex. lekvänliga robusta parker, stilenliga parker med högt prydnadsvärde och vildvuxna naturparker med rik växtlighet.

I Sollefteå ligger snön 4 till 5 månader per år. Det är betydelsefullt att vi tillvaratar vinterstadens kvalitéer och möjligheter.

- **Uthållighet och konkurrenskraft**

Planeringen ska syfta till att ge goda förutsättningar för lokalisering av företag och högskola eller högskoleutbildningar i Sollefteå.

Sollefteå stad skall vara en god, långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmiljö där vi utvecklar de kvalitéer som Sollefteå har, är öppna för innovationer och låter staden bli en tillgång som stolt kan lyftas fram i marknadsföringen av kommunen.

MILJÖMÅL

Sveriges riksdag fastställde 1999-04-28 15 nationella miljömål med de övergripande målen att nästa generation ska kunna överta ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Målen bör därför vara uppfyllda om en generation, d.v.s. år 2025.

Länsstyrelsen utarbetade i ett brett samråd regionala miljömål, vilka antogs av länsstyrelsen 2003-11-03. Avsikten är att även kommunerna ska följa upp detta arbete med lokala miljömål. I länsstrategin anges miljömålen uppgifter vara:

1. ledstjärnor i det förebyggande miljö- och hälsoarbetet.
2. vägledande för mark och vattenanvändning vid fysisk planering.
3. vägledande vid beslut enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning.
4. ledstjärnor i arbetet med att åtgärda "gamla synder" och att restaurera miljön.
5. drivkrafter för utveckling och tillväxt.

Fysisk planering är ett instrument att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling och ange hur miljömål och miljö kvalitetsnormer ska klaras. Särskilt miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan*, *Frisk luft*, *Grundvatten av god kvalitet* och *God bebyggd miljö* är beroende av en genomtänkt och miljöanpassad fysisk planering för att målen ska uppnås.

I dokumentet Regionala miljömål för Västernorrland 2004 - 2020 anges för varje miljömål; riksdagens fastställda miljö kvalitetsmål, regionala mål och delmål, hur målen kan nås och konsekvenser för miljö, hälsa och ekonomi.

Frisk luft

"Luften ska vara så ren att andas att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas." (NM)

Begränsad klimatpåverkan

"Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att detta globala mål kan uppnås." (NM)

Skyddande ozonskikt

"Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning." (NM)

Levande sjöar och vattendrag

"Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljö värden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas." (NM)

Bara naturlig försurning

"De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska inte underskrida gränsen för vad mark och vatten tål, Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i tekniskt material eller kulturföremål och byggnader." (NM)

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Ej aktuellt i Sollefteå kommun.

Ingen övergödning

"Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten." (NM)

Grundvatten av god kvalitet

"Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattensförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag." (NM)

Levande skogar

"Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas." (NM)

Myllrande våtmarker

"Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden." (NM)

Ett rikt odlingslandskap

"Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks." (NM)

Giftfri miljö

"Miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden." (NM)

Säker strålmiljö

"Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön." (NM)

God bebyggd miljö

"Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas." (NM)

Geologisk mångfald

Detta regionala miljömål ersätter det nationella målet Storslagen fjällmiljö.

Miljömålen och fördjupningen av översiktsplanen för Sollefteå stad

I följande text berörs vissa av de aktuella kommunala miljömålen och plandokumentet är i sig själv en del av miljömålsarbetet som anges under miljömålet God bebyggd miljö. I ett kommande arbete med en översyn av den kommuntäckande översiktsplanen kommer naturligtvis andra av de angivna kommunala miljömålen att tas upp. Miljömålen har flera andra syften än att vara vägledande för fysisk planering vilket framgår av de 5 punkterna i avsnittets inledning.

RIKSINTRESSEN

Översiktsplanen skall enligt PBL 3 kapitel § 4 särskilt redovisa de allmänna intressen som ansetts vara av riksintresse enligt 3 och 4 kapitlet i miljöbalken och hur de kan säkerställas. Riksintresse kan sägas vara ett allmänt intresse av särskild vikt som kräver största hänsynstagande i planering och vid olika beslut rörande användningen av mark- och vattenområden. Riksintressen kan delas upp i intressen av bevarande- eller exploateringskaraktär. Vilka områden som skall omfattas av riksintresse avgörs av centrala myndigheter.

Om enighet råder kring riksintresset ligger ansvaret för den kommande detaljplaneringen enbart hos kommunen, i annat fall skall länsstyrelsen bevaka riksintresset vid kommunen detaljplanering.

Inom planområdet finns följande riksintressen.

Naturvård

Ångermanälven nedströms Sollefteå

Friluftsliv

Nedre Ådalen

Kommunikation

Riksväg 90 utgör väg av riksintresse för kommunikation enligt 3 kap. 8§ Miljöbalken. Motivet till klassningen är att den har "särskild betydelse för regional eller interregional trafik" (Viktig förbindelse mellan kusten, Sundsvall-Härnösand och norra Jämtland/Västerbottensfjällen).

Även riksvägarna 87 och 335 utgör riksintresse för kommunikation. Motivet till klassningen är att de utgör "vägar som förbinder regionala centra" (Östersund-Sollefteå-Umeå).

Järnvägen genom Sollefteå är också ett riksintresse för kommunikation.

Försvaret

Försvarsmaktens riksintressen är redovisade på separata samrådkartor. Dessa ingår inte i denna fördjupade översiktsplan.

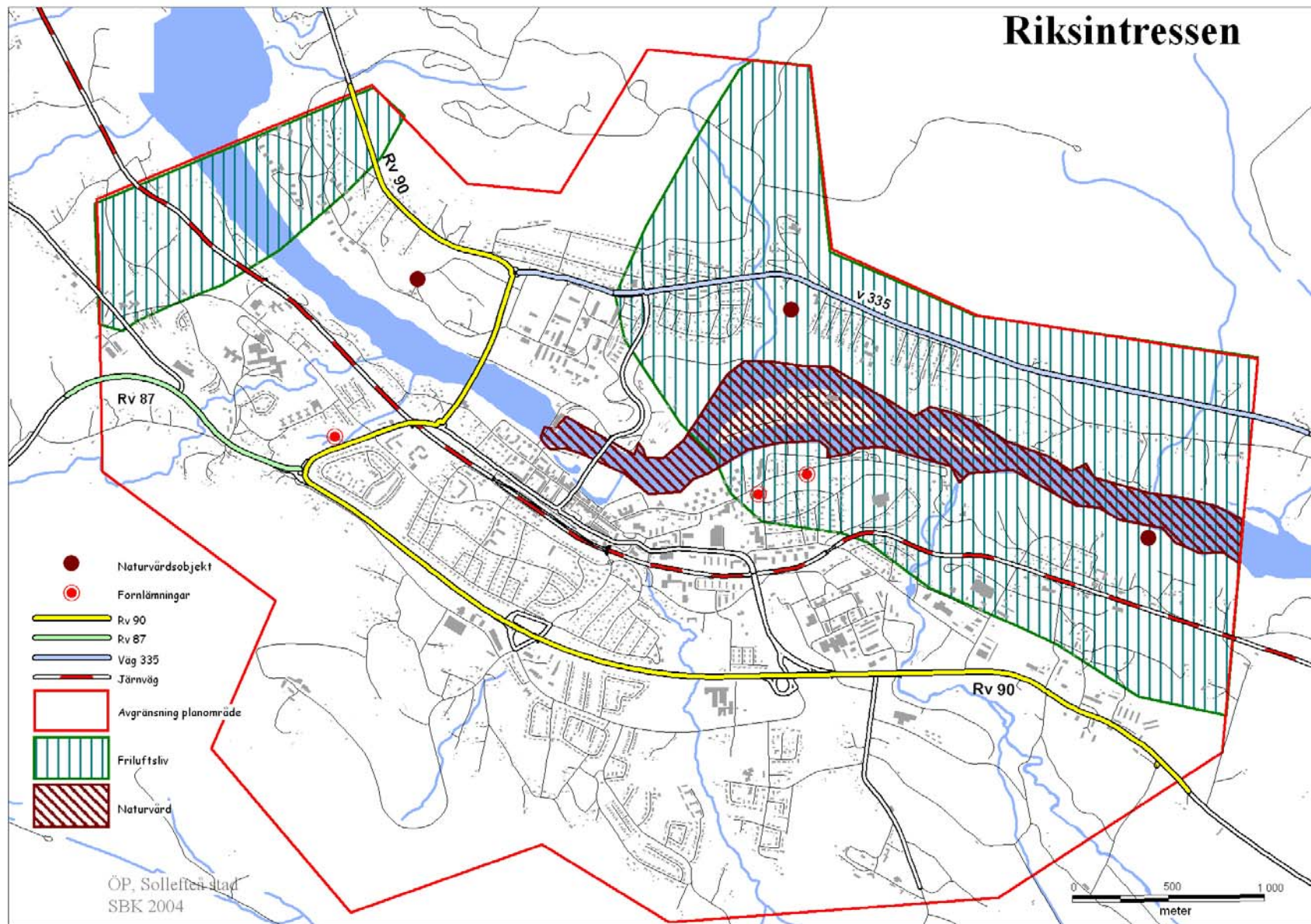
ÖVRIGA INTRESSANTA NATUR- OCH KULTURMILJÖER

Förutom de utpekade riksintressanta områdena finns inom planområdet också följande skyddsvärda naturvårdsobjekt (enligt länsstyrelsens objektlista):

Remslemon, geologiskt intresse
Skedomsnipan, botaniskt intresse
Trefaldighetsdalen, naturreservat

Det kan även finnas **andra höga naturvärden** på skogsmark inom planområdet; exempelvis nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen har för närvarande inga uppgifter om nyckelbiotoper inom planområdet, dock kan lokaler tillkomma.

Ett antal **fornlämningar** samt objekt i det kommunala kulturmiljöprogrammet berörs också av planen. Fornlämningsregistret omfattar 62 objekt i planområdet, främst gravhögar, minnesstenar och by/gårdstomter.

STADEN SOM FÖRETEELSE

"Staden är vårt äldsta konstverk.

Alla deltar i stadens förnyelse genom små och stora tillägg.

Staden är också vårt gemensamma vardagsrum.

Vi har fått staden av våra förfäder och ska överlämna den till våra barn och barnbarn."

Motto för Stadens dag, 2002-05-25, Stadsmiljørådet

Vad är en stad?

Det finns många olika komponenter som gör en stad till just en stad. Även om en plats innehåller alla dessa komponenter behöver inte detta betyda att resultatet blir en stad, resultatet beror på kombinationen och blandningen. "Förstadligandet" är en process som förändrar en plats med vissa urbana förutsättningar till en stad eller något som kanske liknar en stad. Uttrycket förstadligande kan, beroende på hur det tolkas, syfta på båda företeelserna. Frågan är vad man vill åstadkomma, en reell stad eller en stadsliknande plats. I följande stycken kommer olika punkter att tas fram som beskriver en stad och vad den bör innehålla.

Funktionsblandning och funktionsintegrering

En stad består av olika funktioner såsom bostäder, offentlig service, arbetsplatser handel etc. Dessa funktioner kan vara koncentrerade till en plats dvs. zonerad eller vara utspridda sk. funktionsblandning. De kan också vara integrerade sinsemellan, exempelvis bostäder med handel i bottenplan placerade i samma område som verksamheter och arbetsplatser.

Det är viktigt att skilja på blandning och integration. En bra stad ska ha en hög blandning, dvs. många funktioner men också en god spridning av dessa utan att andra kvaliteter som närhet försummas. Staden bygger på integration i mindre eller större skala. I en stad med en hög grad av integrering är alla olika funktioner lika lättåtkomliga oavsett var i staden man befinner sig. En positiv effekt av funktionsintegration är närhet mellan olika funktioner och minskade transporter. Motsatsen till den funktionsintegrerade staden är den moderna staden planerad enligt modernismens zonerings- och separationsideal. Arbetsplatser, handel och bostäder är åtskilda från varandra vilket leder till ett ökat bilberoende och en stad som inte lever under dygnets alla timmar.

Närhet och täthet

Integration och blandning ger goda förutsättningar för närhet, vilket är viktigt för en stad. Med närhet menas en närhet till stadens olika funktioner. För en del är också tätheten ett sätt att karaktärisera en stad. Det finns t.o.m. de som sätter likhetstecken mellan täthet och stad.

Man talar om "Periferins Gestalt", som behandlar närhetsprincipen. Denna innebär att människor och verksamheter som behöver samverka ska placeras nära varandra. Enligt författaren som myntade uttrycket bör staden bygga på denna princip. De byggda gränserna i staden kan möjliggöra närhet på en liten yta där verksamheter kan pågå parallellt. En stad har en tät struktur som bidrar till korta avstånd och följaktligen ökar närheten. Flera stadsbyggnadsteoretiker betonar vikten av närhet som ett stadskännetecken, helst för en mindre måttfull stad.

Visst kännetecknas en stad av närhet till olika funktioner men att tala om täthet som ett stadskännetecken är betydligt svårare. Det finns ett samband mellan närhet och täthet nämligen att en tätare stad ger en större närhet i avstånd. Men förtätning kan emellertid också skapa nya problem som storskalighet och trångboddhet. En avvägning mellan måttfullhet och täthet är att föredra vid exploatering.

Tydlig gatustruktur

En väl planerad och övergripbar gatustruktur ger klara avgränsningar i rummet och ger möjligheter för olika transportslag att samsas. Det är också en förutsättning för en kontinuerlig stad. I en kontinuerlig stad finns utrymme och möjligheter för förändringar.

Rörelse är gatans ursprungliga funktion, men inte dess enda. På gatan utspelar sig också en stor del av det vardagliga livet och dess sociala aktiviteter. Gatan är även en plats för andra väsentliga funktioner som t.ex. kultur och handel. Dessa funktioner har ofta genom ett modernistiskt planideal försvunnit.

En tydlig hierarki mellan olika gatutyper gör det också lättare att orientera sig i staden. Gatans bredd, utformning och graden av blandning mellan trafikslag ska på ett logiskt sätt tala om var man befinner sig i förhållande till stadens centrum. En medveten utformning av gaturummet underlättar även för olika transportslag att samsas om ett begränsat utrymme. Ett stadsrum som tydligt visar hur man ska använda det ger stöd vid t.ex. vägval och orientering i trafiken. En reglering med hjälp av förbudsskyltar blir då överflödig.

Utformning utan funktionsbindning

Alla klassiska städer har vuxit fram successivt under flera århundranden, där varje tid har satt sina spår i stadsrummet. Att

återvända och ge byggnader ett nytt innehåll är en del av stadens cykel. Det som tidigare varit en industri i stadens centrala delar kan mycket väl få innehålla bostäder eller kulturverksamhet.

Problemet med stadsdelar byggda efter modernismens ideal är att man har försökt detaljstyra funktioner och behov för en lång tid framöver. I dag förespråkas en friare planering där bara byggnadens form bestäms, sedan får användaren bestämma byggnadens innehåll.

Ägandestruktur

I den traditionella staden erbjuds äganderätt till mark och fastigheter som en bas för produktion, handel, boende o.s.v. Äldre städer upplevs på detta sätt mer varierande och levande än moderna bostadsområden. Ju fler ägare det finns till marken och byggnaderna desto svårare är det dock att genomdriva större förändringar samt att den politiska makten försvagas. Ett fåtal ägare innebär dock att klyftan mellan användare och ägare ökar och desto svagare blir incitamenten till resurshushållning.

Klara gränser mellan offentligt och privat

I ett samhälle där många lever ensamma har livet i stadens offentliga rum en stor betydelse. För att stadsrummet ska fungera som en neutral arena krävs att gränserna mellan det privata och offentliga är tydligt angivet. Platser som är oklart definierade skapar en osäkerhet som får till följd att människor ogärna vistas på dessa ställen. En tydlig uppdelning mellan det offentliga och det privata kan därmed bidra till både en ökad trygghet och ett ökat socialt liv i staden.

Bestämda rumsformer

Rummets inramning, dess definitiva gränser, har stor betydelse för den känslomässiga uppfattningen. Offentliga rum ger staden ett symboliskt innehåll genom att utgöra stråk, platser för möten, övergångar mellan offentligt och privat samt scener för aktiviteter och umgänge. Stadslivet är helt beroende av hur vi kan röra oss i stadens rum. Därför är det viktigt att offentliga platser, som gator och torg har bestämda rumsformer. Det finns ett samband mellan stadsrummets gestalt, människans rörelse och stadens liv. Det är skillnaden mellan den öppna och den byggda ytan som utgör stadens form. Formen ger bl.a. möjlighet till visuell orientering mellan platserna.

Kontraster mellan vila och aktivitet

Genomströmningen av många olika människor är en viktig faktor för att upprätthålla stadens specialiserade utbud av varor och tjänster. Stadens blandning av olika funktioner är en av de faktorer som möjliggör spontana möten. Genomströmningen kan man påverka genom att lokalisera besöksintensiva byggnader nära kommunikationsstråk eller vice versa. Människor dras till livliga platser. Således blir tex. ett café vid eller i direkt anslutning till en livlig gata en naturlig samlingspunkt. Där kan man ta en paus från det hektiska stadslivet och samtidigt delta i gatulivet. Samma kontrastverkan mellan aktivitet och vila finns i en park belägen i stadens centrum.

Självklart finns inga generella lösningar hur en stad ska vara för att den ska fungera utan det handlar om innevanarnas uppfattning om sin stad, det ekonomiska läget tillsammans med möjligheten att påverka det politiska läget. Detta är bara en liten del i den komplexitet som staden utgör och ett försök att förstå staden som organism.

STADSBYGGNADSHISTORIA

Transporter berättar

Vill man förstå ett samhälles tillkomst och utveckling ska man studera kommunikationerna och hur transportsätten förändrats. För Sollefteås del är det älven som varit pulsåder sedan urminnes tid. Landhöjningen har förändrat dess utbredning och forsen har framträtt allt mer. Den gjorde Sollefteå till knutpunkt. Det gods som fraktades längs älven fick tas i land före eller efter forsen och ofta ändrades då färd sättet, vare sig det var kronans lax som sedan medeltiden roddes nerför älven, malm till järnbruken med haxar eller gods och passagerare med ångbåtar. Bästa årstid för fortsatta landtransporter var vintern. Över älven ersattes då färjerodden med isvägar i Skärvsta och vid Djupön. Två kortlivade träbroar i dessa lägen ersattes dock 1885 av den betydelsefulla bron i nuvarande läge, ersatt på 30 talet av den befintliga järnbron.

Centrum fastställs

Stadens norrsydliga axel formades av bron och stationens placering 1886.

Stationsbyggnaden ritades av Adolf Edelsvärd, SJ:s chefsarkitekt under 40 år.

Avsikten var att stambanan skulle fortsätta över älven vid Sollefteå, men planerna ändrades och banan vek i stället av i

Långsele och passerade älven via

Forsmobron. Adolf Edelsvärd var drivande även i planeringstänkande. Redan 1859

motionerade han i riksdagen om ett förslag till det som först 1874 kom att bli Sveriges

byggnadsstadga. I Edelsvärds idealplan

skulle det framför stationen anläggas ett brett torg- och parkstråk, vilket också

genomfördes i Sollefteå. Torget planades ut 1892 och blev plats för salustånd,

uppvisningar, sedermera busstation och är i dag parkering. Parkdelen anlades och

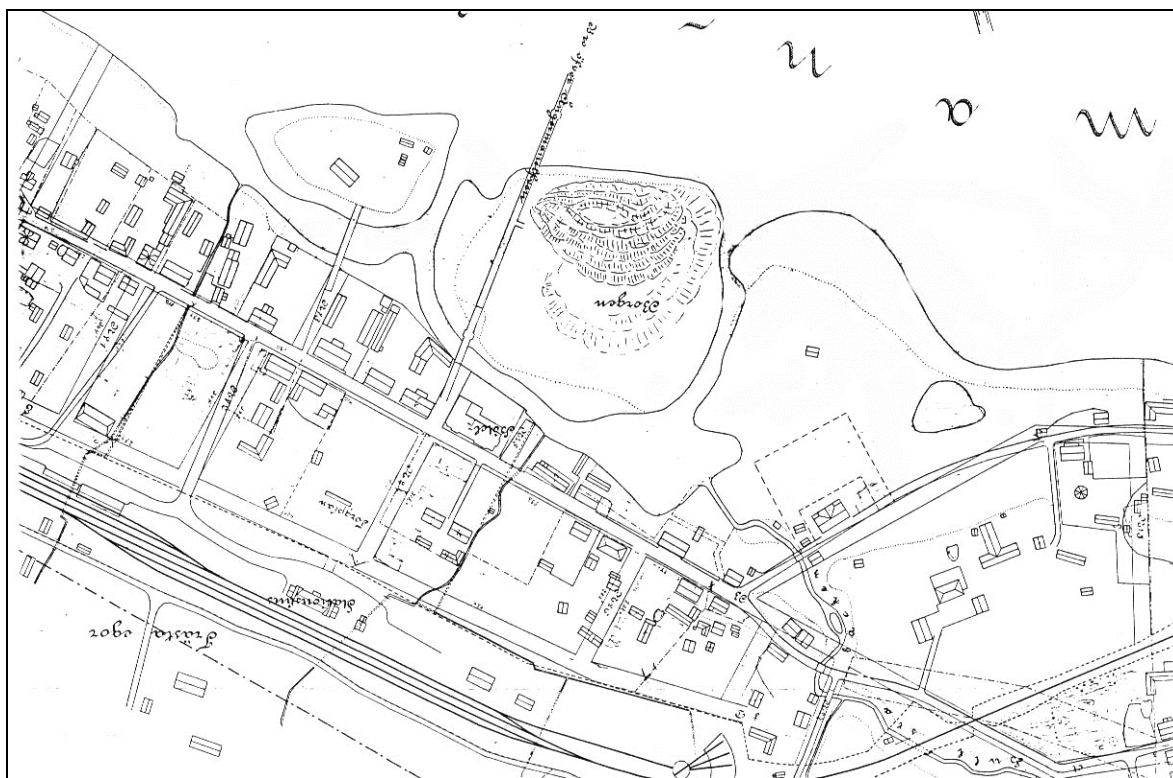
kanalen rensades 1901. Längs stadens

huvudgata växte bebyggelsen snabbt under främst 1890-talet med de utsirade träslott

som arkitekt Niklas Wahrgren ritade. Även torgets ostfasad och delvis dess norrfasad

fick hans prägel. 1888 års stadsplan

byggdes ut i sina centrala delar.

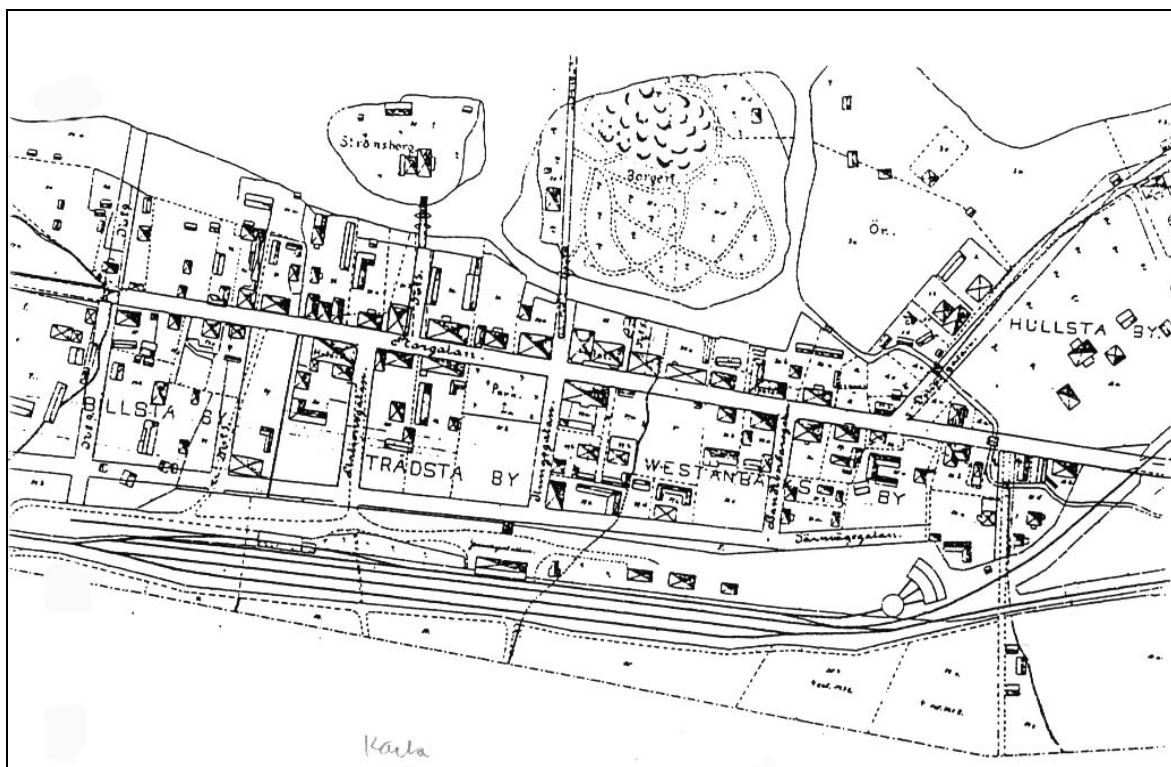
Den första stadsplanen 1888

1885 bildades municipalsamhället Sollefteå. Det krävdes då bl. a. att en lokal byggnadsordning skulle antas enligt vad som angavs i den rikstäckande byggnadsstadgan från 1874. Sollefteås första byggnadsordning innehåller många regler om byggnaders placering och utformning. Stor vikt läggs vid brandsäkerhet. Hela marknadsplatsen brann just 1874. Många svenska trästäder drabbades vid denna tid också av bränder. Som municipalsamhälle måste även en stadsplan göras för att åstadkomma en genomtänkt utbyggnad av samhället. Den första planen "förordnandet och bebyggandet av Sollefteå municipaldistrikt" visar på en traditionell rutnätsplan. I östvästlig riktning var Storgatan given, liksom Djupövägen. En bit

av Järnvägsgatan las ut parallellt med den nya järnvägen. Ett flertal tvärvägar planerades för att ansluta till Storgatan. Gräns i väster var nuvarande Hallstabäcken, där socknen tog vid. I söder utgjorde järnvägsområdet gräns och i öster mynnade planen mot Sollefteå bruks ägor, ett kvarter öster om bryggeriet. Älven var naturlig gräns mot norr. Stora markköp och goda järnvägsförbindelser, 1893 invigdes järnvägen Sollefteå – Härnösand, möjliggjorde de stora regementsetableringarna i Sollefteås nordvästra resp. sydöstra del i slutet av 1890-talet. Detta formade givetvis Sollefteås bebyggelseutveckling.

Merkurius 19. Fasad mot torget ritad av Niclas Wahrgren.

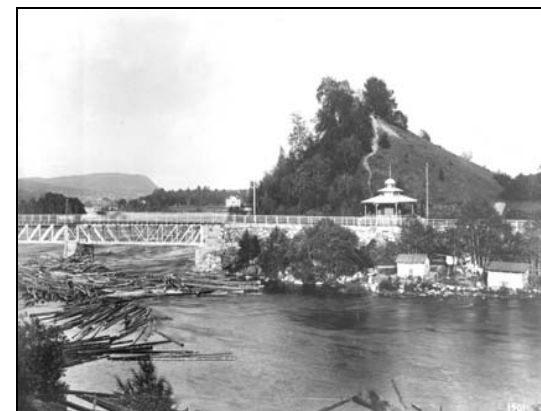

Karta 1898

Staden växer österut

Efter att 1902 blivit köping, var Sollefteå 1917 moget för stadsbildning. I detta sammanhang gjordes en stadsplan för Sollefteås utvidgning österut över Bellevueplatån. Planförfattare var Nils Gellerstedt, kommunaltekniska byrån i Stockholm. N.G. var en välkänd stadsplanerare och stod bakom planer i mer än 100 svenska städer och samhällen. Han verkade i P.O. Hallmans anda, som innebar en kritik av okänsligt utlagda rutnätsplaner, vilket varit det rådande planidealet sedan stormaktstidens stadsbyggande på 1600-talet.

Älvens dominans som transportled övertogs runt sekelskiftet av järnvägen. Även i 1916 års stadsplaneutvidgning österut är järnvägen sydgränsen. Ytterst planerades stadens industriområde med elverk och syrgasverk på det gamla bruksområdet, som nu efter stadens inköp av marken får ett nytt ändamål med nya förväntningar. Flertalet kvarter planerades för bostäder

Borgnipan och bron

1888 års plan omarbetas

1923 antas den tredje stadsplanen vilken är en omarbetning av den första rutnätsplanen. Planförfattare är åter Nils Gellerstedt. Flera tvärgator som lagts ut i 1888 års rutnätsplan byggdes aldrig, och planen justeras i detta avseende.

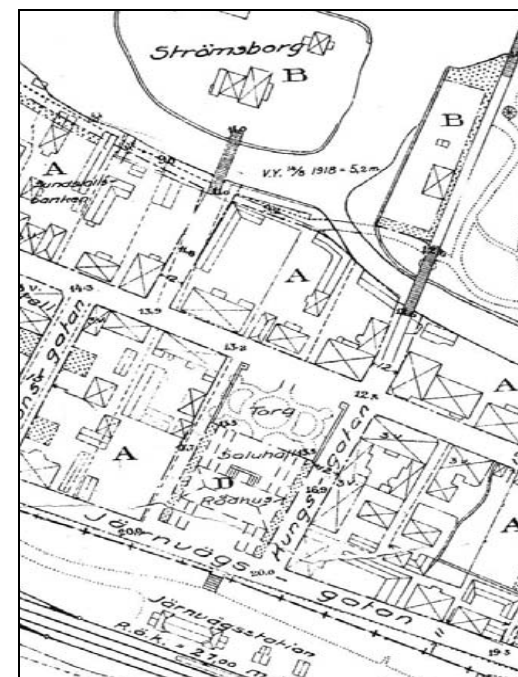
Dock planläggs bättre förbindelserna mellan landsvägen mot Härnösand och Djupövägen på ömse sidor om det stora kvarter, som bebyggdes med flera allmänna byggnader som Lillängets skola 1884, det första stenhuset i två våningar och lasarettet från 1892, ritat av Axel Kumlien, Sveriges dominerande sjukhusarkitekt. En utbyggnad av Järnvägsgatan både öster- och västerut gav staden bättre förbindelser med järnvägsstationen. Den omarbetade planen innebar en viss koncentration, bl.a. föreslogs rådhus och saluhall på torget (Se utdrag ur planen.). Men utbyggnaden gick trögt och många idéer fullföljdes aldrig. År 1920 anställdes Sollefteås förste stadsarkitekt, Erik Eklundh. Han ritade även några byggnader, bl. a. Centralhotellet i en 20-talsklassicistisk stil.

Bilden ovan: Kvarteret Repslagaren 10 vid Järnvägsgatan, ritat av Erik Eklund

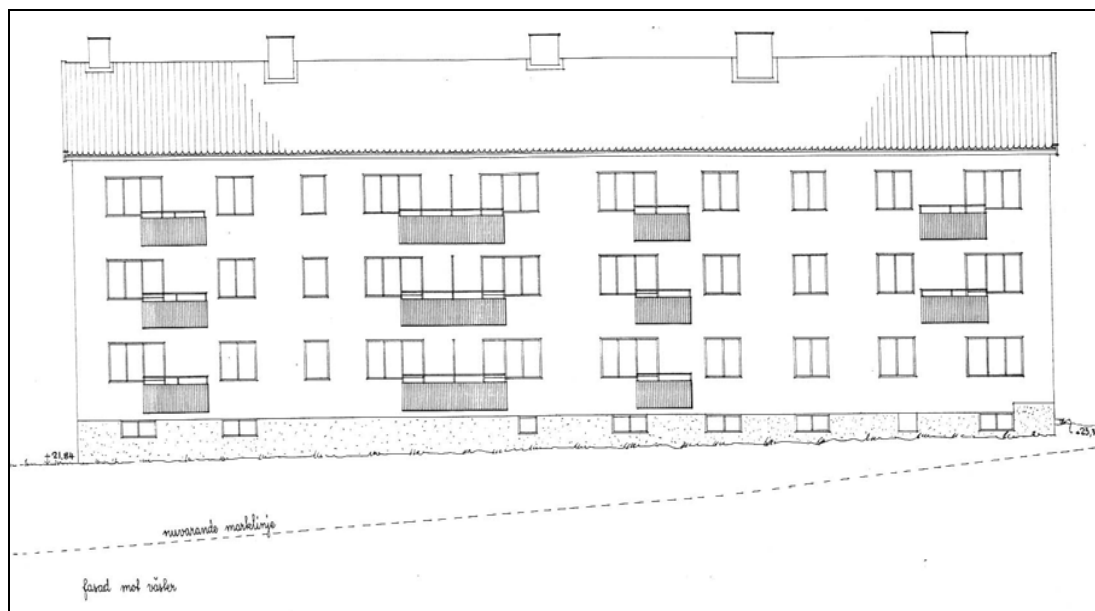
Överst t h Storgatan omkring 1920

T h :Avsnitt över Torget ur 1923 årsstadsplan

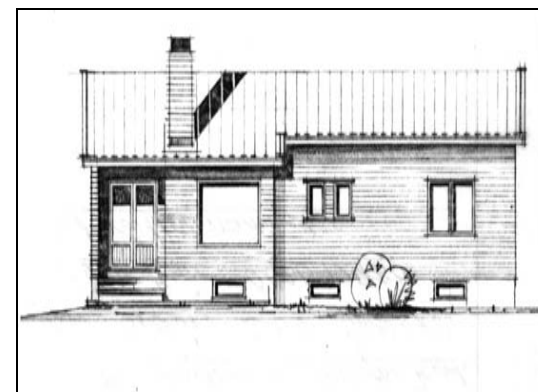
Folkhemsbyggandet

Från och med den militära beredskapen 1939 började det bli liv och rörelse i den stillastående småstaden Sollefteå. Byggandet stimulerades. Lamellhus, folkhemmets speciella byggnadstyp, gav ljusa och välplanerade lägenheter med utökad boendestandard. I kv Rönnen byggdes 1942 några tvåvåningshus ritade av arkitekt Nils Tesch, för övrigt en av förgrundsfigurerna inom HSB. Även lamellhusen norr om järnvägen i kv Vallen (nuvarande Sälgen) kom nu till. Djupöhusen mitt emot dagens kommunhus liksom Riksbyggen på Remslemon byggdes 1946. År 1945 slogs staden och landskommunen samman och samordnade lösningar av vattenförsörjning, eldistribution m.m. kunde påbörjas. En ny stadsarkitekt anställdes, Erik-Gunnar Rehnmark. Även han ritade hus vid sidan av det officiella uppdraget. Ytterligare lamellhus i funktionalismens anda byggdes i centrala staden runt Centrumplan och i kv Hallsta.

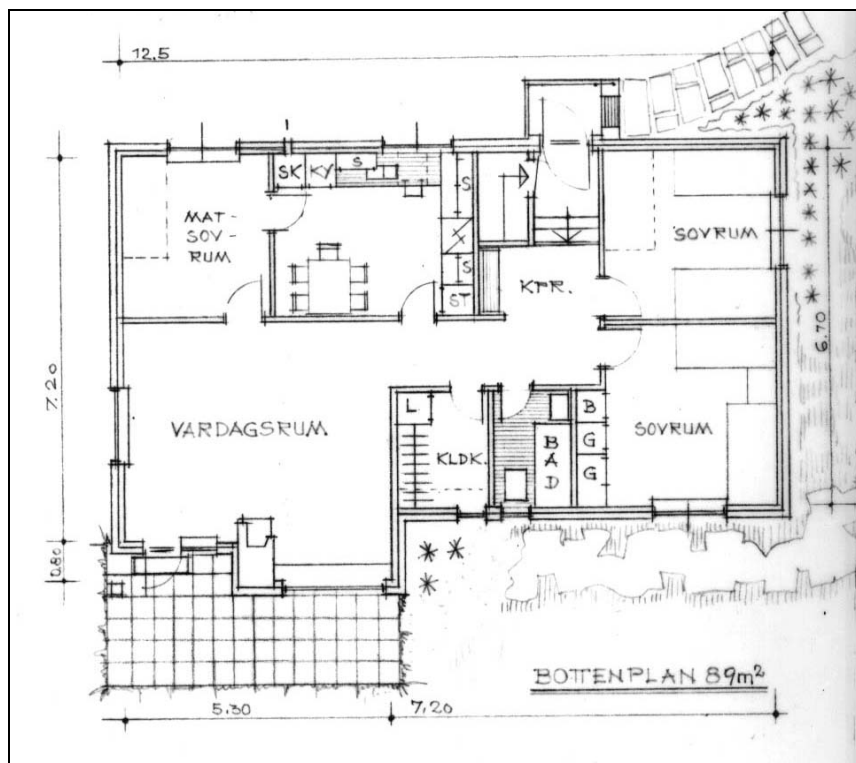

Staden växer söder om järnvägen

Nu började den gamla gränsen för bebyggelsen söderut – järnvägen – rämna. Stora villaområden planerades i delar av Hallsta, Västanbäck, Trästa, Billsta och Hallsta fram mot Gärdesgatan. Under 50- och 60-talet byggdes områdena ut. Villaområden planerades också på Remsle i ökad utsträckning. Utan att befolkningen ökar så tas stora nya markområden i anspråk. Generellt gäller detta för efterkrigstidens byggande; det är en gradvis ökning av boendeytan för varje människa. Biltätheten ökar och servicestrukturen ändras. Från många små affärer och serviceinrättningar koncentreras allt till större enheter som tex. självbetjäningsbutiker för livsmedel.

Kvarteret Gråsparven 1. Fasad mot villa

Kvarteret Gråsparven 1. Planlösning till villa

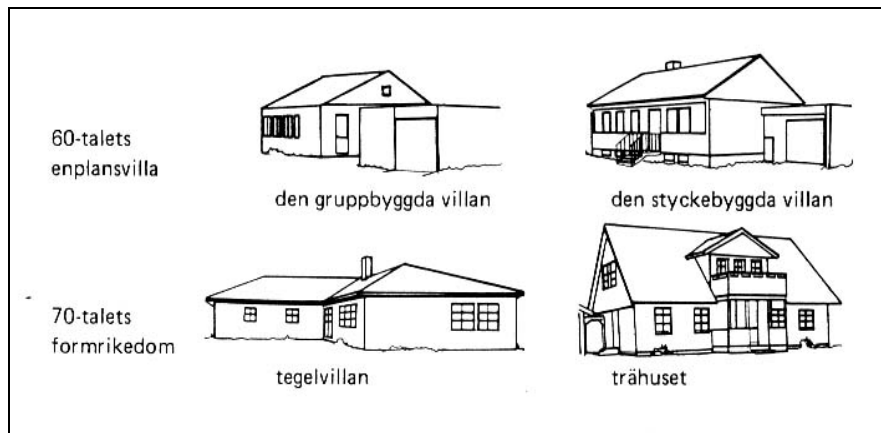
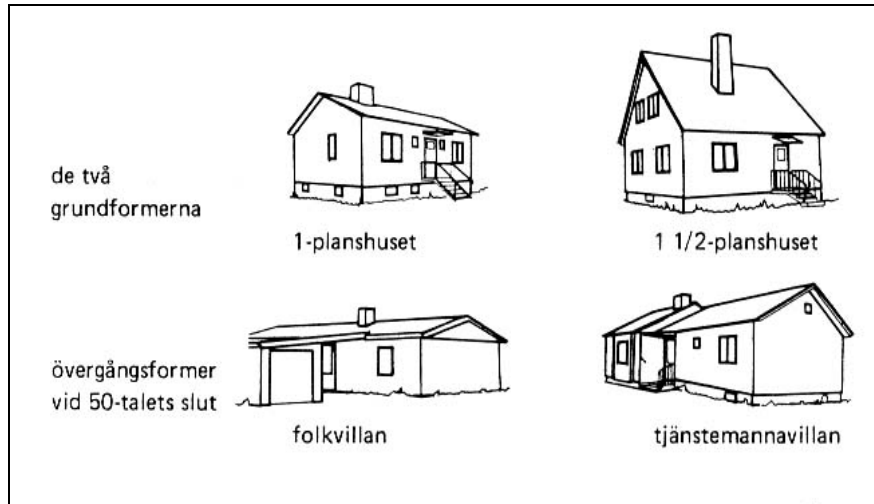
Sollefteås generalplaner

För att få en övergripande planering av den snabba utbyggnaden uppdrogs till Uno Åhrén, Sveriges förste professor i stadsbyggnad, att 1957 göra en generalplan över Sollefteå. Planskilda överfarter planerades över järnvägen liksom en ny genomfartsled – Södra Ådalsvägen. En revidering gjordes av samma planförfattare och i den plan som antogs 1967, angavs den trafik- och bebyggelsestruktur som nu byggts ut.

Bostäder som förtätning och utbredning

En förtätning av flerfamiljshus i centrala delarna gjordes under 60- och 70-talen. Många bostäder fick vackra lägen längs älven samt längs Storgatan och Djupövägen. När det gäller rivning av den gamla bebyggelsen gavs tyvärr ingen nåd för många av Niklas Wahrgrens konstfulla byggnader. Vilken unik miljö vi skulle haft kvar i centrum, om inställningen varit annorlunda, kan vi idag bara drömma om. Vi får ta väl vara på det fåtal av hans verk som lämnats kvar. De bostäder som byggdes i kv Tackan, Älvtorpet och Tjärnen byggdes under miljonprogrammets dagar. Trafikseparering och industriellt byggande var kännetecknande.

För att tillgodose det uppdämda behovet av småhusbyggande sprängdes den gräns som genomfartsleden, Södra Ådalsvägen, var tänkt som. Under 1970-talet byggdes stora områden söder om genomfarten, ner mot den sista gränsen söderut, Hallstabergets norrsluttande skogsbrant. Norr om älven bebyggdes Skedomsmön.

Typologi över villor, perioden 1959 - 1980

Berika stadsmiljön

Under 80-talet framfördes kritik mot det zoneringsstänkande som gett enahanda och torftiga miljöer. Separering av olika funktioner (arbete, bostäder osv.) med olika skyddszoner för industrier och trafikleder tar mycket mark. Man bör i stället sträva efter att förtäta,

tänka mer på hur miljön upplevs, värna om kvaliteter i den traditionella och upplevelserika staden. Vid planeringen av Nipanområdet under senare delen av 90-talet har avsikten varit att just få en rikare och mer sammansatt miljö med kortare resavstånd. Från nybyggnad har insatserna allt mer fokuserats på ombyggnad och en varsam upprustning och omsorg om befintliga miljöer.

Utbyggnadsstrategier under 1980- och 90-talen

I 1980- och 90-talens utbyggnadsstrategier var den militära verksamheten fortfarande av avgörande betydelse. Sollefteå garnison med sitt teknikområde och stora övningsfält tog upp mycket mark i Sollefteås östra delar. Sollefteås möjlighet att växa fanns därför i stadens västra delar, och vid större utbyggnadsbehov i Skärvsta och Granvåg. Hur dessa kan utformas visas i den områdesplan för Skärvsta - Granvåg som gjordes under 80-talet. Då planerades för en fortsatt utbredning av gles bostadsbebyggelse enligt mönstret för Prästbordet och Skedomsmön, dock med inslag av arbetsplatser och service. Resonemangen i denna förklarar till stor del beslutet att bygga den nya centrala bron över älven väster om befintlig bro, i Rödsta. Efter bantningen och flytten av T3 i mitten av 90-talet blev Nipanområdet fokus för planarbetet. Omvandlingen från militär till civil verksamhet har gjort Nipan till ett ovanligt mångsidigt f.d. regementsområde. Tidsmässigt gick många etableringar fort, trafikföringen i det tidigare helt slutna området var en het diskussionsfråga. Speciella hänsyn fick tas till barnen som kom att gå i den nya etableringen av Nipanskolan med förskola, låg-, mellan- och högstadium. Då Södra kaserngården blev byggnadsminne erfordrade även det speciell omsorg om miljön.

GÄLLANDE PLANER

Planprogram Hågesta

Efter riksdagens försvarsbeslut 2000-03-03 om att Sollefteå garnison skulle läggas ner uppkom behovet att upprätta ett program för området.

Syftet med planprogrammet, som upprättades under 2002, är att klargöra förutsättningar för den framtida markanvändningen för f.d. Garnisonen och att området skall bli en levande stadsdel som integreras med övriga delar av staden. I programmet kartläggs områdets möjligheter och kvaliteter i omställningen från militär till civil verksamhet. Programmet skall ligga till grund för det kommande detaljplaneläggningen av området.

Antagen av KF 2002-06-24

Trafiknätsanalys för Sollefteå stad

En grupp bestående av tjänstemän och politiker genomförde 2001 arbetet med att ta fram en trafiknätsanalys. Syftet med detta arbete är att funktionsindela trafiknätet och visa vilka anspråk på framkomlighet och trafiksäkerhet som trafikslagen har inom olika delar av näten samt visa var i gatenätet det finns motstridiga villkor.

Målsättningen är att förbättra för de oskyddade trafikanterna och minska trafikolyckor med personskador som följd. I och med förbättringarna skall även miljöerna för gående och cyklister göras trivsammare. En ytterligare effekt av åtgärderna är även att tillgängligheten för personer med funktionshinder och äldre ökar.

Cykelplan för Sollefteå tätort

Med cykelplanen från 1999 avses att ta fram ett heltäckande nät för tätorten. Cykelvägnätet skall vara sammanhängande och lättöverskådligt. Vägvisningsskyltar sätts upp utmed de viktigare stråken. Dagens delvis osammanhängande cykelvägssystem skall knytas samman. Cykelvägnätet skall binda samman stadens olika delar.

Man ska på ett trafiksäkert sätt kunna ta sig från norr till söder och från öst till väst.

Kommunens målsättning är bland annat att:

- Andelen cyklister och gående i Sollefteå ska öka.
- Trafiksäkerheten för gående och cyklister ska förbättras.
- Tätorten skall bli mer attraktiv för gång- och cykeltrafikanterna.
- De funktionshindrades behov skall tillgodoses.
- Planen skall ligga till grund för den fysiska planeringen samt för övriga trafikfrågor i Sollefteå kommun. Cykelplanen skall vara ett hjälpmedel för prioriteringar och ekonomiska bedömningar.

Antagen av KF 2000-11-27

Planprogram Nipan

Under 1997 fick dåvarande Miljö- och Bygghuset uppdraget att upprätta förslag till detaljplan för Nipanområdet.

Programmets syfte är att skapa ett underlag för förändring av området för att få en långsiktig god utveckling. Programmet kartlägger möjligheter och restriktioner och innehåller idéskisser för eventuell framtida utbyggnad. Programmet lägger grunden för det framtida arbetet med att detaljplanelägga området.

Bland rekommendationerna kan nämnas att:

- Marken inte bara ska reserveras för företag utan även för bostadsändamål.
- Kommunens markägande ska vara minimalt.
- Området ska vara estetiskt tilltalande med planteringar, vacker entré och liknande.

Antagen av KF 1998-03-30

Planprogram för Risön

Under 1998 upprättades ett planprogram för Risön för att klargöra den framtida användningen och för att göra en översyn av byggnadsplanen från 1982 som började bli inaktuell. Syftet var att skapa ett underlag för befintliga och kommande verksamheter i området. Utvecklingsmöjligheterna för området antas vara stora och exempel på vad som enligt programmet kan vara lämpligt är:

- Utöka campingplatsen med ca 40 husvagnsplatser.
- Optimera parkeringsplatserna inom befintlig yta.
- Stärka sambandet mellan Risön och den södra älvstranden via en ny bro från Hågestaön och till campingplatsen.

- Planera för nya "självhushållningsstugor".
- Åtgärda långsiktigt för översvämningsrisken.

Antagen av KF 1999-03-29

FÖP - Bron över Ångermanälven

Denna fördjupning av översiktsplanen upprättades som ett led i utredningsarbetet för att finna ett lämpligt läge för en ny bro över Ångermanälven. Tidigare har en förstudie upprättats som resulterade i en vägutredning där behovet av en ny bro fastställdes.

Syftet var att finna det mest lämpliga läget för bron och att visa på grunddragen i mark- och vattenanvändningen i det tilltänkta läget. Bakgrunden till fördjupningen var bl.a:

- Genomfartstrafiken skär rakt igenom centrala Sollefteå och skapar en barriär mellan stadsdelarna.
- Lutningsförhållandena är besvärliga för transportfordon.
- Bullernivån i staden och trafiksäkerheten i den gamla sträckningen var ej tillfredställande.

Antagen av KF 1998-08-31

FÖP "Delar av Skärvsta och Rödsta - Älvbyn"

Denna fördjupning utreder frågor om komplettering av bebyggelsen längs Skärvstavägen, anläggning av en gångväg längs älven samt ligger till grund för uppgradering av avloppssystemet. Bakgrunden

är det tryck som finns från presumtiva exploatörer samt detaljplaneläggningen av kv Verkstaden. Grunddragen i den framtida markanvändningen kan sammanfattas i:

- Nybebyggelse lokaliseras till tre bostadsområden.
- Mark för verksamheter avsätts.
- Avloppsfrågan presenteras.
- Ny gångstig längs älven.
- Detaljplaneringsbehovet utreds.

Antagen av KF 1992-01-27

Områdesplan (OP) för Skärvsta – Granvåg

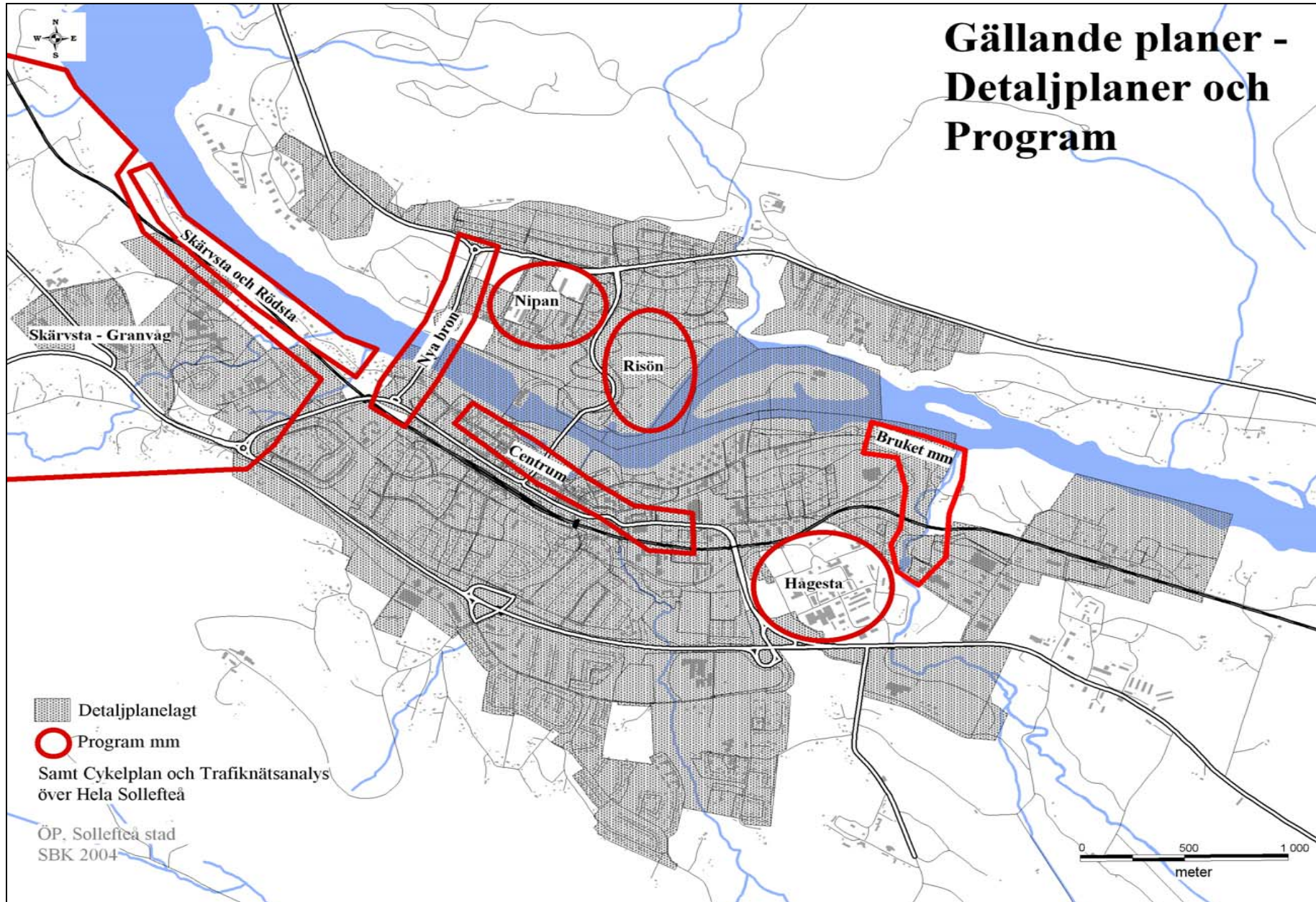
Områdesplanen upprättades för att klargöra förutsättningarna för en utbyggnad av tätorten och dels utgöra underlag för detaljplanering. Bakgrunden var det exploateringsstryck som präglade Sollefteå under ”villaboomen” på 1970-talet fram till mitten av 1980-talet. Målsättningen var att bereda mark för bl a. nybebyggelse, industrier, skola, gång- och cykelstråk, vägar och övrig samhällservice.

Antagen av KF 1982-09-27

Gällande detaljplaner

I området som berörs av denna fördjupning är de centrala delarna till största del detaljplanelagda. Många planer är dock gamla och förlegade och ett kontinuerligt arbete sker med att modernisera i den takt uppdragen kommer. En total översyn är önskvärd för att ha aktuella planer.

Gällande planer - Detaljplaner och Program

BOSTÄDER

Villor och radhus

I Sollefteå är det villabebyggelsen som dominerar stadsbilden. Staden omringas av villaområden från olika tidsepoker. Områdena är klart avgränsade och utbyggnadstakten är lätt urskiljbar i årsringar. Generellt kan sägas att ju längre ut från centrum desto nyare bebyggelse. Till största delen är villabeståndet av modernt snitt och uppförda under 1930-80. Husen är relativt små och tomterna av moderat storlek. Vissa undantag finns där husen är stora med väl tilltagna tomter. Dessa ligger främst i centrala lägen längs Järnvägsgatan västerut och i Djupövägens östra sträckning. Antalet radhus i staden är få.

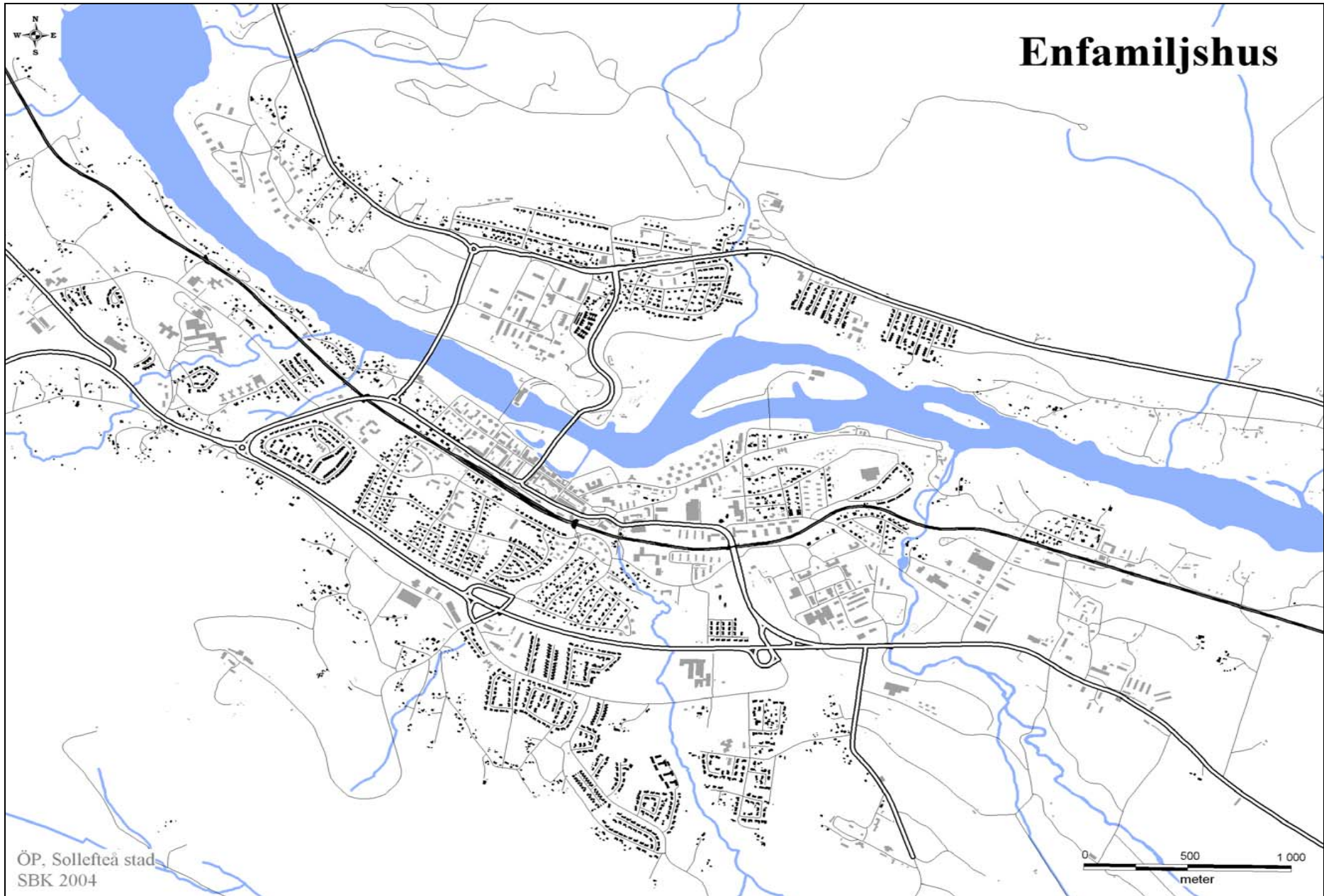
Flerbostadshus och bostadsrätter

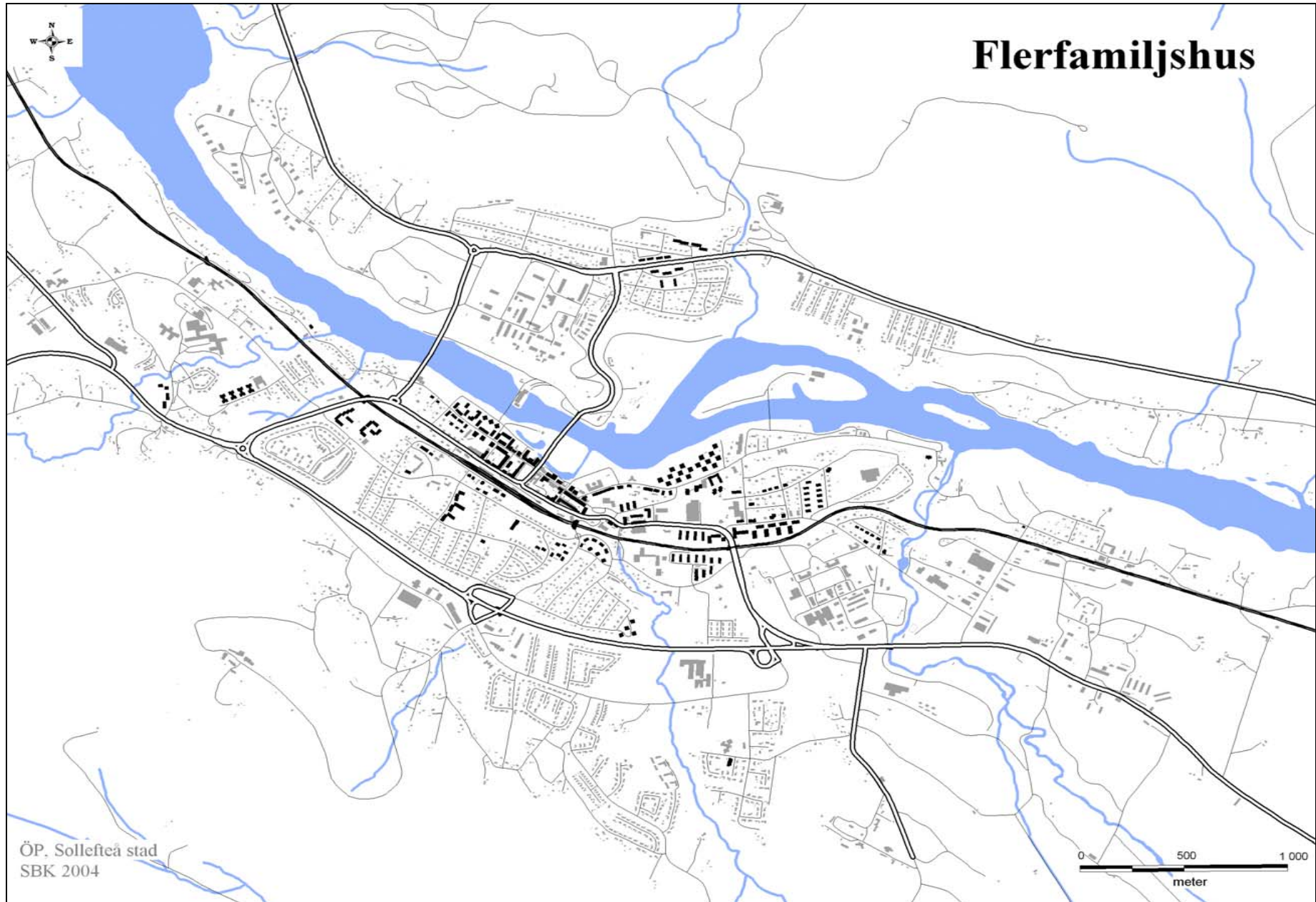
Beståndet av flerfamiljshus är koncentrerat till den centrala delen av staden med ett fåtal undantag. Blandningen mellan hyresrätter och bostadsrätter är bra med en ungefärlig fördelning 50/50. Skalan på husen är måttlig med endast ett fåtal hus som är högre än 4 våningar. Åldern varierar från 1800 tal till modernt 1980 tal, men de flesta byggdes under perioden 1940 till 1980. Det finns ett flertal aktörer på marknaden som tillhandahåller hyreslägenheter men det finns två stora som dominerar och dessa är Solatum Hus & Hem AB, det kommunala bostadsbolaget samt en privat aktör. Dessa två innehar mer än halva utbudet.

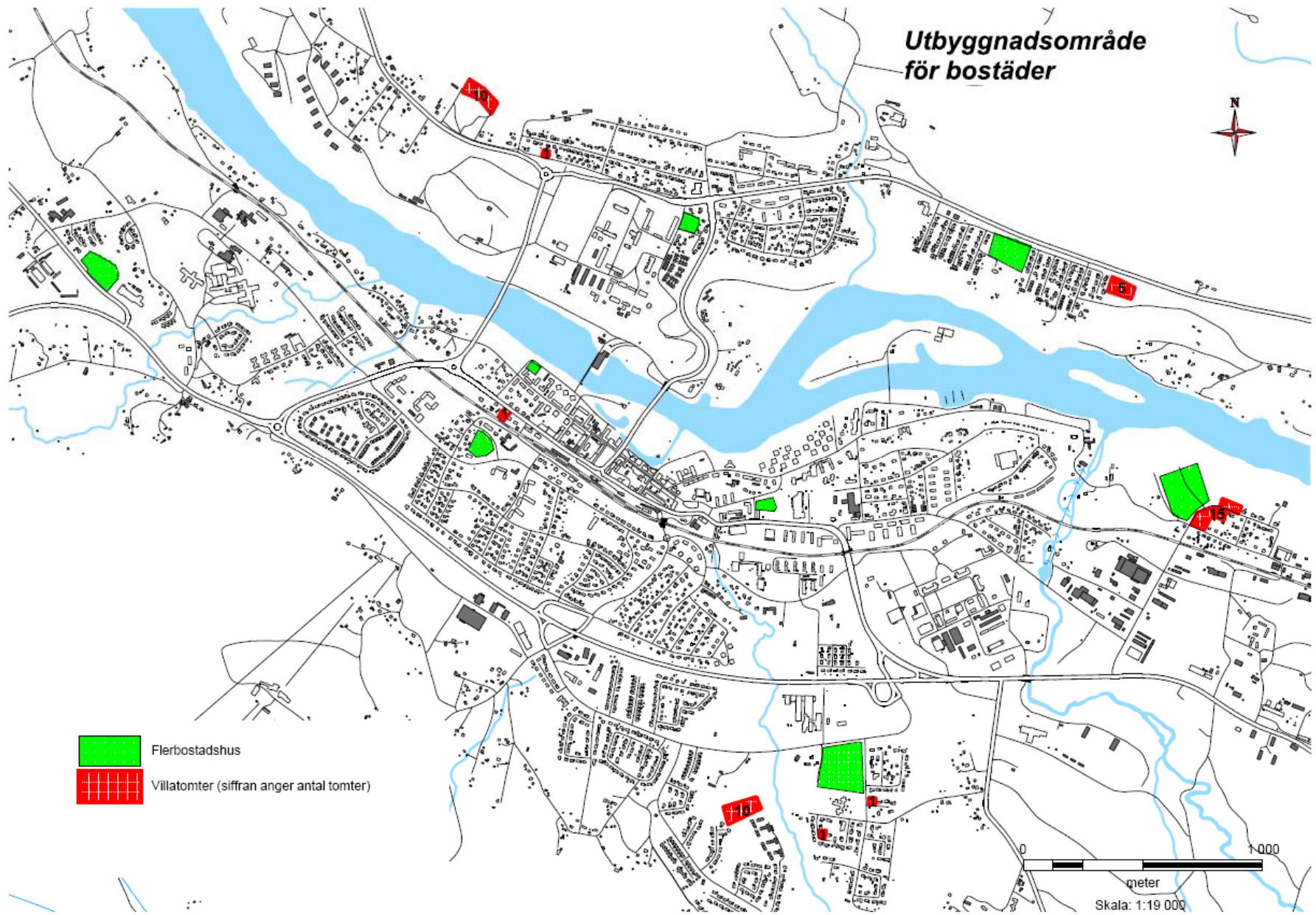
Idag finns ett antal planerade tomter för flerbostadshus. För strukturens skull är två lägen mer lämpliga än de andra och dessa tomter ligger på den norra sidan av älven, vid Nipanområdet och på Skedomsmön (se karta över utbyggnadsområden för bostäder).

Rekommendationer

- Integrera nyproduktion av flerbostadshus med villabebyggelsen.
- Öka blandningen på Remslesidan där beståndet av lägenheter är litet.
- Planera för fler radhus, parhus och mer "villalikt" boende i hyresform.
- Förtäta, då det gäller villabebyggelse, istället för att planera nya separata bostadsområden.
- Identifiera och planlägg ett antal attraktiva tomter för framtida expansion.
- Inventera hur bebyggelsen används och bedöm hur nyttjandet kommer att förändras fram till 2025 –
Bostadsförsörjningsprogram

STADSÖVERSIKT

Sollefteå anses av många vara Sveriges vackrast belägna inlandsstad. Den är byggd på bägge sidor om Ångermanälven, i en dalgång som inramas av höga skogklädda berg. Dessa storskaliga landskapsformer, älven och bergen, är påtagliga i större delen av staden.

Bergen ramar in landskapet. Ofta ser man den grönskande randen av en bergrygg höja sig bakom en annan med en något blåare och ljusare färgton beroende av avstånd och ljusförhållande. Landskapet är starkt kuperat men bergspartierna når ofta ungefär samma nivå

och antyder därigenom en vidsträckt, av dalar genomkorsad urbergsyta.

Ångermanälven har av hävd varit ansedd som den praktfullaste vattenvägen i vårt land. Dess avrinningsområde sträcker sig långt in i Norge och genom såväl Ströms vattudal i Jämtland som Kultsjödalen, Vojmsjön och Malgomaj i södra Lappland. Ångermanälven har sitt utlopp i ostkustens mäktigaste vik i Sveriges högsta kust.

Ångermanälven är Sveriges tredje största älv. Den vackra älvdalen har formats av den gamla berggrundsdalen med sina oftast skogklädda bergsbranter. I denna dalgång har älvfåran skurit sig ner genom det sedimentlager som fyllts på via vattenföringen allt sedan inlandsisens avsmältning. Den unika landskapsbilden med nipor, terrasser, raviner och forsar bildades ur en fyllning som består av

åsmaterial, grov sand, allt finare sand, eventuellt finsediment och överst återigen sand.

Staden

Sollefteå är känd som Nipornas stad. Sollefteå är även **Utsikternas stad**. Den ligger i en gammal kulturbygd, i staden finns både gravrösen från järnåldern, och rester av äldre jordbruksbebyggelse. Kyrkan, placerad på ett av stadens mest solbelysta lägen, byggdes på 1770-talet på delar av en medeltida kyrka från 1200-talet. Stadens dominerande utbyggnadsperioder var 1880 till 1920 och 1940 till 1980. Sollefteå stadskärna följer 1800-talets stadsideal med torget vid järnvägsstationen, rätvinkliga gator och en generöst tilltagen stadspark. Flera offentliga byggnader är placerade i närhet av

varandra i stadens östra del på mark som tidigare tillhört kyrkan, exempelvis Lillängets skola, Solgården och GB-skolan. Sekelskiftets och det tidiga 1900-talets stadsideal med vindlande gator och varierade platsbildningar fick sitt uttryck i Nils Gellersteds plan för Sollefteå omkring 1920. De tydligaste spåren från denna tid finns mellan Hullstabäcken och Nipvallen. Efterkrigstidens stadsdelar söder om järnvägen utmärks liksom Remsle för den harmoniska blandningen mellan flerbostadshus och villor, de nord-sydliga ravinerna samt de många utblickarna mot blånande bergsryggar. Ytterstadsdelar från 1965 till 1990 präglas liksom i många andra svenska städer av glest utspridda grupper av sorterad bebyggelse. Även här är närheten till raviner stor och utsikterna kanske ännu fler.

I följande avsnitt görs en översiktlig karakteristik av stadens olika delar. Gränserna mellan områdena är ungefärliga. Syftet är dels att beskriva det *typiska* som kan vara värt att följa upp dels att analysera *brister* som kan åtgärdas. Områdesindelningen framgår av kartan sist i avsnittet.

Överstan

Här avses stråket Centrumplan och Storgatan mellan Hullsta Gård och järnvägen. Flervåningshus och offentliga byggnader dominerar. Här finns Stockholmshuset i Jugend från 1901 gymnastikhuset i 20-tals klassicism från 1932, typiska lamellhus från 40-talet i kvarteret Sälgen och vid Centrumplan, höghuset i kvarteret Aspen från 50-talet och kvarteret Tjärnens hyreshus i mörkt tegel från 70-talet. Lillängets skola från 1984 ersatte sin föregångare från 1884. Skolan är placerad i nord-sydlig riktning som 40-talets lamellhus men ger med sin stora bredd, låga höjd och dominerande tak, ett helt annat intryck. Folkhemsbyggnadens lamellhus med putsade fasader i varma färger är den byggnadstyp som finns bäst representerad.

Genom rivningen av dels Gamla Lasarettet dels delar av Gamla Platsen är upplevelsen av Storgatan som ett sammanhängande stråk för handel, service och boende inte längre så tydlig. Lasarettstomten har delats i dels expansionsutrymme för bryggeriet dels skolgårdstomt. Däremot har miljön på Gamla Platsen förtätats genom bygget 2002 av Konsums affärsbyggnad. Vid utformningen av den månades om att gatumiljön skulle vara stadsmässig. Genom en utbyggnad av den angränsande f.d. bensinstationen till ett "Garden Center" förtätas miljön ytterligare.

Bellevue och Önsta

Här samsas en- och flerfamiljshus på ett föredömligt sätt. Bebyggelsen är varierad men bildar med korta och tjocka hus, ofta en bit in på tomten och inbäddade i grönska en väl sammanhållen stadsmiljö. Gaturummen domineras ofta av vegetationen på tomterna.

Byggnadsmaterialen är av många sorter men lätta träpaneler och spritputs dominerar och kan generellt sett rekommenderas i denna av staden. Den stilmässiga blandningen är ofta som påtagligast när en och samma byggnad genomlevt ett antal om- och tillbyggnader i skiftande stilar.

Här finns en trivsam blandning av olika användningsområden som bostäder, koloniträdgårdar, pizzerior, Amatörteatern, Nipvallen och Ådalsbyn.

På Önstaplatån är husen placerade så att långsidan följer gatans sträckning medan husen i Bellevue ofta står med taknocken i östvästlig riktning så att nord-sydliga gator som exempelvis Hembygdsvägen kantas av gavelställda byggnader.

Hågesta

Det f.d. garnisonsområdet är av klassiskt svenskt snitt och togs i bruk 1911. Ett planprogram över Hågesta är antaget av KF 2002-06-24. I det både beskrivs och analyseras området. Programmet utmynnar i följande sammanfattande rekommendationer:

Området ska ha ett bra **sammanhang** med

- övriga staden, gena förbindelser för alla trafikslag såväl inom som till och från området.

- en **mångfald** i sitt innehåll; främst arbetsplatser men även fritidsanläggningar, service, kultur, boende, natur och parkområden.
- en utformning som tillvaratar de **kvaliteter** som finns i byggnader, mark och läge.

Detta innebär att

- byggnadernas **kulturhistoriska värden** tillvaratas, den militära historien ger karaktär åt miljön.
- **regementsparken** bevaras och är en tillgång för alla.
- omsorg läggs på utformningen av **utemiljön**.
- **utsikter** tillvaratas.
- området ska bli enkelt att **orientera sig i**.

Vidare ska

- **stadens centrum** värnas, verksamheter som kan innebära konkurrens med nuvarande centrum eller medföra att befintliga centrumverksamheter flyttar ut skall, i möjligaste mån, undvikas.
- områdesstrukturen underlätta en **successiv förnyelse** av området.
- området planeras så att etablering och utveckling av såväl **större som mindre företag** stöds.
- förnyelsen av området ske med inriktning mot en **långsiktigt hållbar** utveckling.

Hullsta, Västanbäck, Trästa, Billsta och Hallsta mellan järnvägen och söderleden

Låga och breda hus, placerade en bit in på tomten. Gaturummen karakteriseras av den ofta rika vegetationen på tomterna. Tomterna avgränsas oftast med häck mot gata och grannar. Bland dom enfamiljshus som inte har häck i tomtgränsen har en dominerande andel lantlig karaktär.

Bebyggelsen är varierad men ger ändå ett samlat intryck. Enfamiljshusen dominerar i de södra delarna. I norr finns flera exempel flerbostadshus och inslag av användningsområden som tex. plåtslageri, butiker och möteslokaler.

De gamla byarna var till formen smala skiften från älven som sträckte sin odlade mark fram mot Hallstabergets fot. Naturliga gränser var de djupa ravinerna. Denna unika struktur är av stort värde för stadsbilden om än tidigare vägdragning med åtföljande igenbankning av ravinerna mest tycks ha sett ravinerna som besvärliga barriärer. De har en stor utvecklingspotential och bör kunna utnyttjas på ett mer genomtänkt sätt. De ökar stadens läsbarhet och har en rikt varierad vegetation. Det är i stort sett den omgivande bygdens flora som finns representerad. Ravinerna är ofta svåra att följa. Någon enstaka gång kan det vara av godo men andra gånger är det en brist. Det behöver inte vara några gena G-C stråk med max 5 % lutning. Stigar ringlar sig idag fram genom brännässlor eller saknas.

I Västanbäck dominerar enplanshus med låg takvinkel den södra halvan medan kvarteren vid Långgatan är mer varierade.

- Översyn av hur ravinerna ska användas och skötas.

Rödstaringen och kvarteret Tackan

Rödstaringen och kvarteret Tackan harmonierar väl med omgivande stadsdelar. Uppdelningen är dock mer tydlig mellan en- och flerfamiljshus än i de angränsande stadsdelarna.

Hyresrätterna ligger norr om Långgatan i kvarteret Tackan. Söder om Långgatan ligger Rödstaringen med Radhus i Kvarteret Fåret och enfamiljshus i övriga kvarter.

Gatumiljöerna är typiska villagator från 70-talet. Parkeringsplatserna mot Rödstaringen i kvarteret Fåret ger dock ett ogästvänligt intryck.

Med jämförelsevis enkla medel, tex. trädplantering skulle dock dessa kunna smälta väl in i stadsbilden.

Rödstaringen och kvarteret Tackan har en gemensam gräns längs Långgatan där livsmedelsbutiken Lilltrollet ligger. Rödstaringen och kvarteret Tackan skiljs från angränsande stadsdelar genom raviner med olika djup, bredd och vegetation.

Vid Sjukhuset

Bebyggelsen grupperar sig i små klungor i det tidigare öppna jordbrukslandskapet. Sjukhuset är den klart dominerande byggnaden men som i hela Sollefteå är det bergen som dominerar det storskaliga stadslandskapet. Här finns både en- och flerfamiljshus, värmeverk och verksamhetslokaler som f.d. mejeriet. Bebyggelsen är huvudsakligen från 60- och 70-talen och bostadsbebyggelsen domineras av villor med låga sadeltak.

Här finns gott om plats att bygga på, speciellt i de västra delarna. Stadsdelen genomkorsas av Brudbergsbäcken och i öster finns järnåldersbyns Rödostas begravningsplats med 7 till 9 högar med mellan 5 och 15 meter i diameter.

Vid Djupövägen

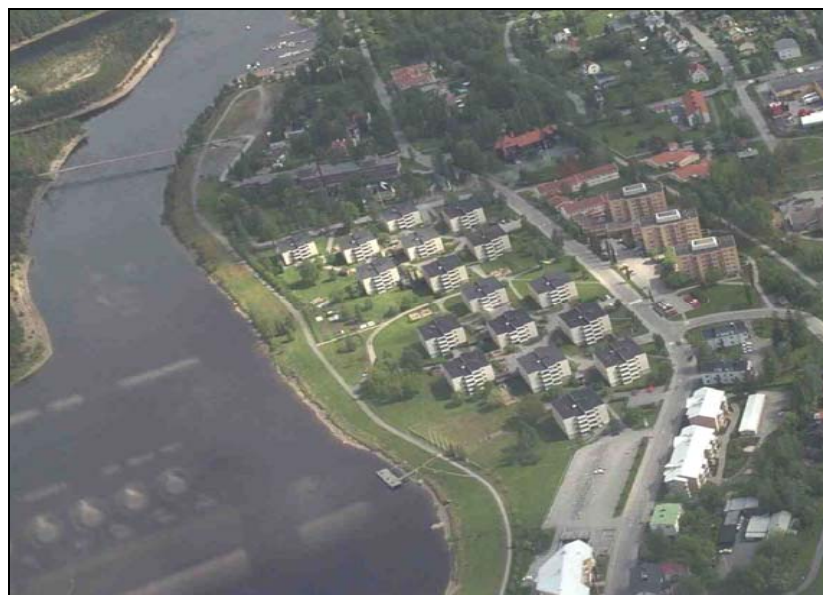
Flerfamiljshus och offentliga byggnader dominerar. Öster om Älvgatan och Tingshuset Dominerar dock villor från början av 1900-talet med stora trädgårdar. Stadsdelen avgränsas av två viktiga grönstråk/G-C stråk; älven med strandpromenaden och det f.d. järnvägsspåret till Djupöhamnen. Tingshuset är ett viktigt landmärke i stadsdelen.

Kvarteren Älvtorpet och Bostället även kallade "Guldkusten" eller "Pannkaksoset" är mycket tidstypiska 60-talshus med ytterst

konsekvent genomförda idéer från sin tid som sammanfattningsvis var;

- Att bygga hyreslägenheter på den mest solbelysta delen av södra älvstranden och med stadskärnan på gångavstånd.

- Att ha framtidstro och ekonomi att samtidigt bygga mycket utrymme för bilar och bygga "hus i park".

Remsle

Enfamiljshusen dominerar stadsbilden. Villorna har mycket skiftande karaktär. Beredskapstiden och åren närmast efter var de stora utbyggnadsåren. Stadsdelscentrumet utgörs av några låga affärsbyggnader runt Kungsgatans och Norra Ådalsvägens korsning. Ett antal trevåningshus är grupperade på var sin sida om Norra

Ådalsvägen. På dess norra sida vid Linjeplan och på dess södra sida vid den plats som på 40- och 50-talen benämndes Remsle torg.

- Komplettering möjlig med flerfamiljshus i kv Majoren.

Väst-Remsle

Villastadsdel som till stor del är belagts med byggbegränsningar av tidigare militära skäl.

- Ändra detaljplanen så att utbyggnadsmöjligheter klargörs.

Skedomsmön

Tidstypiska enfamiljshus från 1970-talet på en hög nippkant över Ångermanälven och med Skedomberget ett stycke i norr. Kedjehus i trä med branta takvinklar (45°) närmast skogen vid nippkanten och friliggande hus med lägre takvinklar närmare väg 335 i norr.

Tvårs genom stadsdelen, parallellt med Ångermanälven löper en gång- och cykelväg i samma sträckning som den gamla landsvägen längs älven hade ända till 1967, en kvalité värd att nämnas.

Bebyggelsen är uppdelad i en östlig och en västlig bebyggelsegrupp. Mellan dessa låg ett militärt förråd, som revs 2003-04 och en bit nedlagd jordbruksmark med kvartersnamnet Timmerforan. Denna är planlagd för flerbostadshus men inte bebyggd. En av de mest homogena delarna av Sollefteå. När ett område snabbt byggs med en enda boendetyper blir efterfrågan på kommunal service som barnomsorg och skola svårare att tillgodose då den går i cykler.

Nipan

Den ockragula färgsättningen med engelskt röda detaljer är ett viktigt karaktärsdrag för stadsdelen. Ett annat är den strikta placeringen av byggnaderna vinkelrätt mot varandra. Björk är det karaktäristiska trädslaget i södra delen och tall i den norra. Den södra kaserngården är den arkitektoniskt mest sammanhållna platsbildningen. Utsikten mot Multräberget från parken vid kanslihuset är av världsklass.

Tidigare var detta regementsområde för Norrlands trängbataljon. De äldsta byggnaderna började uppföras här år 1895. Dock var några av de först uppförda byggnaderna äldre byggnader som flyttats hit. Ritningar till de flesta byggnader från uppbyggnadsperioden 1895 till 1906 är gjorda av svensk militärarkitekturs "maestro" Eric Josephson. Dessa byggnader ligger i den södra delen av Nipanområdet och uppförda i en stil som närmast går att beteckna som jugend-inspirerad karolinsk barock. I Nipanområdets norra delar dominerar byggnader från 1940- och 50-talen. Delar av området är byggnadsminnesförklarat.

I Planprogram för Nipan, antaget av KF 1998-03-30, analyseras och ges förslag på framtida utformning av området. Sammanfattande riktlinjer för mark- och lokalanvändning är;

- Ett brett utbud av verksamheter eftersträvas.
- Området utformas till en trivsam och estetiskt tilltalande helhet efter framtaget utemiljöprogram.
- Tillkommande bostadsbebyggelse bör komplettera befintligt småhusbestånd avseende lägenhetsstorlek och upplåtelseform.

- Värna stadens centrum vad gäller etablering av handel.
- Eftersträva samverkans effekter av verksamheter.
- Även oexploaterade markområden bör ges en vårdad utformning.

Prästbordet - Södra Hullsta - Hågesta

Villastadsdel i huvudsak uppbyggd under 1970- och 80-talet söder om genomfartsleden, Södra Ådalsvägen. I den villaboom som uppstod på 70-talet växte staden kraftigt ytmässigt. Det kuperade landskapet gör att exploateringsgraden är låg. Ett bärande tema i området är det gröna stråket längs Åsbäcken/Hullstabäcken som inte korsas av några bilvägar. Ett radhusområde i kv. Orienteraren och ett kedjehus i kv. Störtlopps- resp. Slalomåkaren förtätar något. Flerfamiljshus är planerat i kv. Stavhopparen med ej utbyggt.

Tungviktaren. Prästbordet-Hågesta är ett större homogent område, utbyggt parallellt med Skedomsmön, där behovet av samhällsservice blir svårare att tillgodose än om mer blandat boende funnes. Om behov finns av mark för arbetsplatser som inte är störande för omgivningen ger det en mer levande miljö. Viss vård finns i dag.

Älvbyarna (Rödsta och Skärvsta mellan älven och järnvägen).

Stadsdelen präglas av en charmfull oregelbundenhet delvis åstadkommen av den slingrande gamla landsvägen. Husen är korta och tjocka, byggda omkring sekelskiftet 1900 och ofta omgärdade av lummiga trädgårdar med stora gamla träd.

Älven dominerar stadslandskapet. Bebyggelsen orienterar sig huvudsakligen efter den gamla landsvägen som följer älven. Lite högre upp på älvbrinken, parallellt med älv och landsväg går järnvägen. Stadsdelen låg precis utanför Sollefteå municipalsamhälle som bildades 1885. Redan 1875 hade Rödstabönderna anlagt en ångsåg längst österut i byn. Denna var efter Sollefteå bruk den första industrin inom den nuvarande staden. Årtiondena kring sekelskiftet 1900 var de mest expansiva. Vid denna tid etablerades skola, butiker och verkstäder. IOGT-lokalen och den tidigare sågverksherrgården är två karaktärsbyggnader från denna tid. Bebyggelsen är i grunden byn vid älven, byn som växt till villaförstad. Den kulturhistoriskt intressanta miljön ska värnas.

Hallstabergets sluttningar

Hallstaberget har en framträdande roll i stadsbilden. Bebyggelsen efter dess sluttningar är betydligt anonymare. Här ligger enstaka äldre jordbruksbyggnader och spridd villabebyggelse i ett tidigare öppet jordbrukslandskap som växer igen allt mer. Området är relativt skuggigt vilket får beaktas vid enstaka möjlig komplettering av bebyggelsen vilken inte får försvåra kontakten med Hallsta friluftsområde.

- De gamla systemet av by- och brukningsvägarna i området bör tillvaratas som en sammanhållande och kontinuitetsbärande struktur vid eventuella förändringar av området.
- Kommunen bör vara restriktiv till ny bostadsbebyggelse i området med hänsyn till solförhållandena och närheten till Hallstabergets friluftsområde.

Västra Skärvsta

Bebyggelsen ligger i några grupper efter gamla Långselevägen. Enstaka äldre jordbruksbebyggelse har efter hand fått sällskap av annan bebyggelse. Bostäder dominerar i nordväst och arbetsplatser i sydost. Gamla Skärvsta skola är en karaktärsbyggnad.

I väster finns obebyggd mark som enligt OP Skärvsta – Granvåg är lämpliga utbyggnadsområden.

- Möjligheten att bygga ut det planlagda bostadsområdet "Näslunds åker", väster om korsningen bör ses över men hänsyn till geotekniska förhållanden och buller från närliggande järnväg.
- Översyn av OP för Skärvsta – Granvåg

Stadskärnan

Bebyggelsen är av skiftande karaktär. Det sena 1800-talets eklekticism ligger dock som en grundton. 1960-talets modernism är den andra arkitekturströmning som tydligast avspeglas.

Husen har oftast lätta fasader med stora fönster. Några få byggnader, däribland de på kvarteret Timmermannen 1 och 4 särskiljer sig genom sin stora slutenhet.

Det sena 1800-talets tomtindelning har givit proportioner och rytm åt stadsdelen. Detta är en sammanlänkande kvalitet som är viktig att vidmakthålla. Buntmakaren 6 är ett exempel där den äldre tomtindelningen frångåtts. Den nya större tomten har fått en byggnad där det horisontala betonats väsentlig mer än i omkringliggande bebyggelse. Vertikal neonbelysning ger dock byggnaden något av de omgivande husens rytm. Ett annat exempel är kvarteret Bolagsbacken där en arkitektur som i grunden betonar det horisontella har getts en mer vertikal betoning genom att byggnaden rytmiskt och trappstegsformat följer Storgatans stigning.

Kyrktornet är ett effektfullt inslag i Storgatan gatubild. Siktlinjen från västra delen av Storgatan mot kyrktornet får därför inte brytas varken genom välmenande igenplantering av Bolagsbacken eller höga nybyggen vid Gamla Platsen eller Vallaskolan.

Kommer man till Sollefteå stadskärna över Ångermanälven är entrén innehållsrik. Man möts av flottarmonumentet, stadsparkens grönska och välkomsthälsningen på Hotell Appelberg för att med ens nå både torg och gågata medan Järnvägsstationens trygga monumentalitet ligger som fond. Detta är Sollefteås kalasentré. Arbete pågår att med belysning förstärka arkitekturen (se vidare i avsnittet

Stadsbyggnadshistoria). Ett program för ett trevligare centrum är antaget av KF 2004-03-29.

- Översyn av användning och skötsel av stadsparken och strandområdet

Risön

Detta är en utpräglad horisontell del av staden. Det horisontala blir extra tydligt med Remsles nipor som kontrast. Cabowalen, f.d. Econova är karaktärsbyggnaden. Det finns ett planprogram antaget av KF 1999-03-29 som innehåller analys och utvecklingsförslag av området. I sammanfattning är riktlinjerna att i vidare detaljplanearbete ange;

- område för utökning av campingplatser.
- exakt placering av nya självhushållningsstugor.
- utformning av förbindelse mellan Risön och Hågestaön.
- utökning av parkeringsplatser.
- framtida utnyttjande av Hågestaön.
- utreda hur de ekologiska riktlinjerna kan tillgodoses.

Vid Kyrkan

Den soliga ängen, Solatunum, som gett sitt namn åt församlingen. Här dominerar Kyrkan, Vallaskolan, GB-skolan och begravningsplatsen. Fram till dess marknadsplatsen brann omkring 1870 låg bygdens andliga, politiska och kommersiella centrum vid kyrkan. Vägnetet har ändrats en hel del men delar av nuvarande Kyrkvägen har en mycket lång historia bakom sig. Den relativt moderna prästgården byggnadsminnesförklarades 2002-01-15.

Södra Övergård

Sollefteås inkörsport från Kramforshållet. Uppifrån höjdryggen är sikten vidsträckt över staden med Österåsen och sedan Hallstaberget i fonden. Genomfartens vägmiljö har rustats upp av Vägverket under 2002. Denna stadsdel är ett homogent industriområde med viss extern handelsetablering.

- Vid framtida förändringar på Hågesta bör denna utsikt beaktas.

- Intrycket av entré till Sollefteå bör markeras tydligare.
- Uppföra en gemensam informationstavla utmed riksvägen för områdets samtliga företag och verksamheter.
- Utbyggnad av cykelbana enligt fastställd gång- och cykelplan.
- Klargöra framtida etableringar. Nya handelsetableringar som konkurrerar med centrumhandeln bör ej tillåtas inom området.

Norra Övergård

Stadsbilden domineras av bostadshus från 1900- talets första två decennier på stora tomter. Flera villor finns även från omkring 1990. Stadsdelen är förhållandevis plan men niporna ned mot älven är bland de brantare. Det dominerande trädslaget är tall. Industriområdet i östra delen har efter kritik getts ett mer vårdat intryck. På nipan i västra delen av området finns oexploaterad mark som tidigare varit aktuell för både bostäder och arbetsplatser.

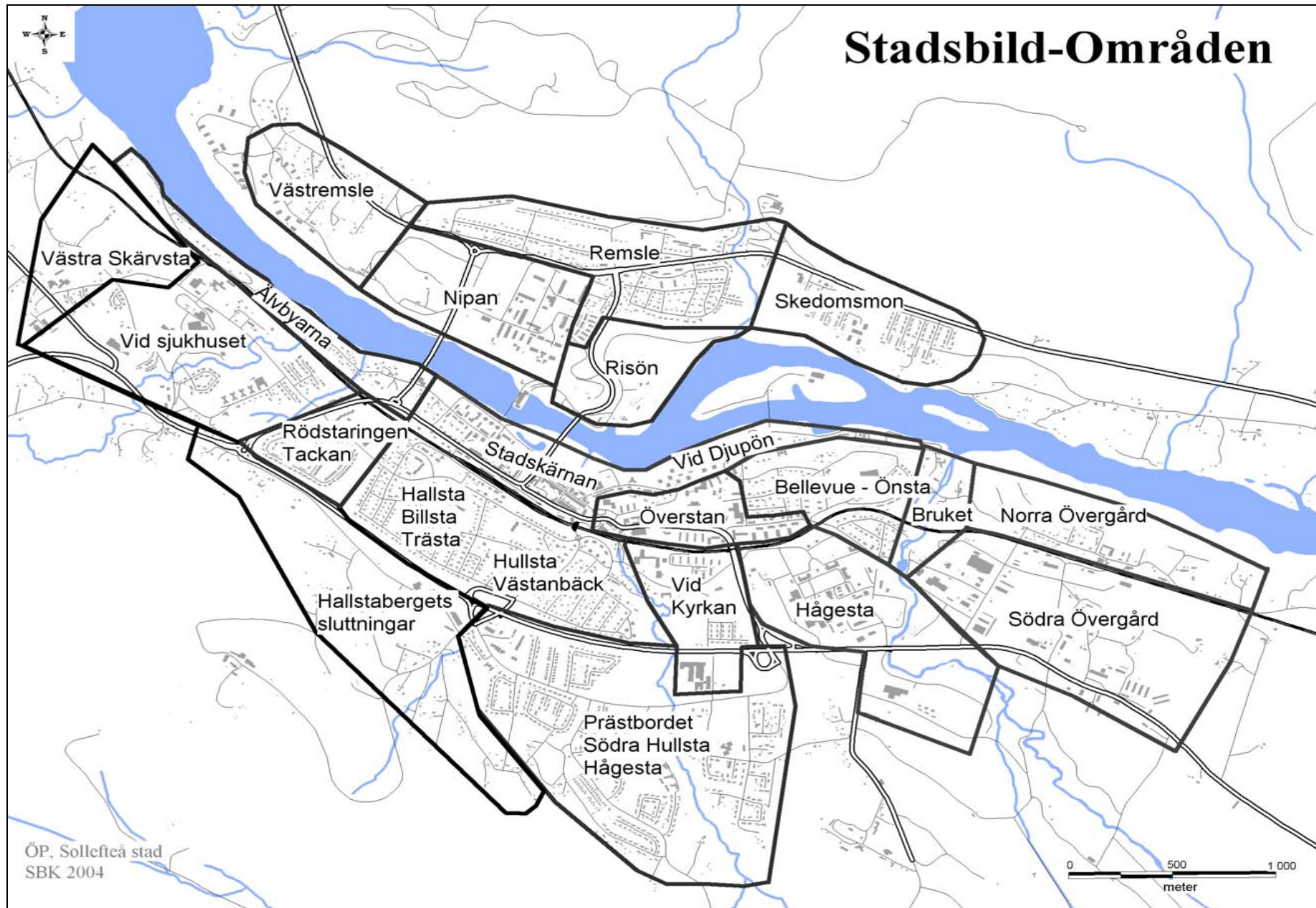
- Vid förnyad planering ska grundförhållandena ses över och behovet av skyddszon anges med tanke på rasrisk.

Bruket

I den djupt skurna ravinen ligger det som en gång var Sollefteå bruk, en plats med stora natur- och kulturmiljövärden. Växtligheten är mycket lummigt med gamla lövträd och tät lövsly.

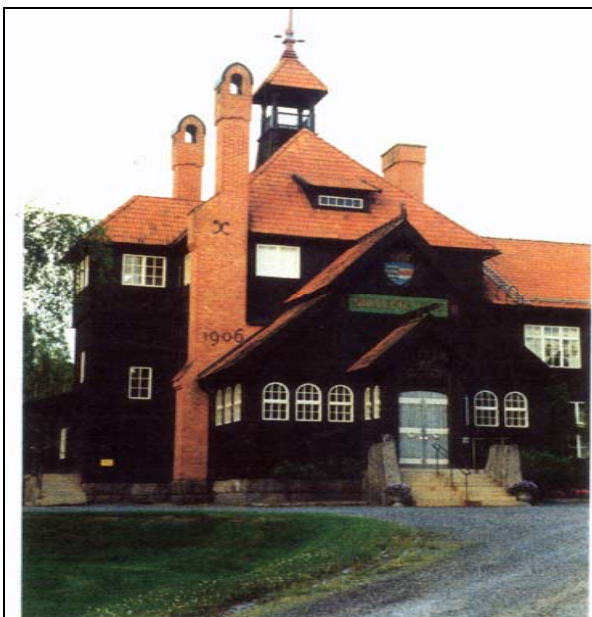
Ovanför kraftverksdammen blir landskapet öppnare. Ett utvecklingsförslag finns om utbyggnad av bostäder och verksamhetsområden på Bruket. I den kommunala idéskissen över kulturområdet Ådalsbyn - Djupökajen - Bruket finns goda förslag i detta utvidgade området. Med det f.n. begränsade behovet av bostäder och det skuggiga läget torde övriga verksamheter vara mer aktuella.

- Översyn av tidigare framtagna utvecklingsförslag.

KULTURMILJÖER I SOLLEFTEÅ

Den enda översiktliga dokumentationen av värdefulla kulturmiljöer gjordes under några höstmånader 1982. Den blev ett underlag för kulturmiljövårdsprogrammet som kom att antas först 10 år senare, sammanställt av arkitekt Ann Renström. Där beskrivs staden dels i kap 3 Sollefteås bebyggelsehistoria i korta drag dels valdes några karakteristiska områden ut. De framgår av kartan. I texten ges en

Program för
KULTURMILJÖVÅRDEN
i Sollefteå kommun

Sollefteå
Häfte 5

beskrivning, historik, bedömning av respektive område samt gällande bestämmelser och förslag till rekommendationer och åtgärder. En sammanfattande lista är som följer:

- Storgatan-Torget, stadscentrum
- Bangatan, träbebyggelse
- Bruket, järnbruk, hamn
- Sollefteå kyrka
- Nipvallens koloniområde/Ådalsbyn/Tingshuset/Gravhögar
- Nipstaden, flerfamiljshus
- Rödsta, Skärvsta, villaområde
- Kv Rönnen/Sälgen, flerfamiljshus
- Hågesta, officersvillor/Hågesta gård
- Rödsta, fornlämning nr 7, gravfält
- F.d. regementsområde vid Norrlands Trängregemente, T 3

Det är hög tid att följa upp programmet, se vad som har genomförts och vilka åtgärder som nu bör prioriteras. Byggnader förändras förvånande snabbt, en ny översyn bör göras av vad som bör uppmärksammas kanske nya områden ska tas med. Eventuellt har något område mist sitt värde genom förändringar.

Staden har fyra byggnadsminnen. De är nog de enda som är kvalificerade att kallas k-märkta, ett uttryck som ofta används, men som inte har någon laglig verkan förutom dessa fyra som skyddas enligt lagen om kulturminnen. I respektive beslut om byggnadsminnesförklaring anges främst skyddsföreskrifter, historik och byggnadsbeskrivning. Tillstånd för ändringar ska sökas hos Länsstyrelsen. Listan över Sollefteås 4 byggnadsminnen är följande:

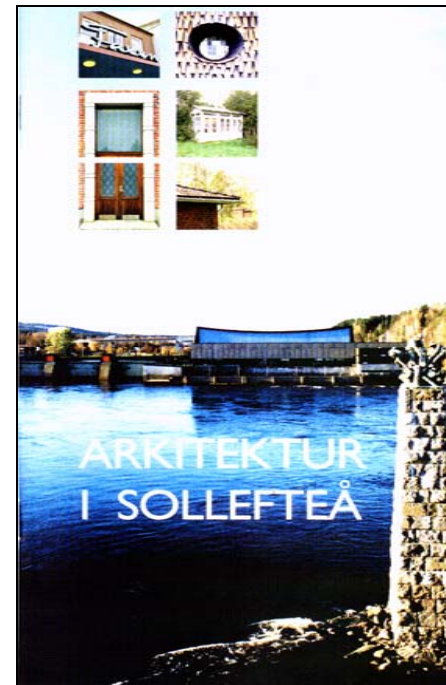
- Gamla Apotekshuset
- Tingshuset
- F.d. Kungl. Norrlands Trängregementets kasernetablissemang, T 3

- Sollefteå prästgård

Under arkitekturåret 2001 gavs kommunen möjlighet att göra en arkitekturguide. Per Strömberg, arkitekturhistoriker från Sollefteå, gjorde i den en bra sammanställning av dels intressanta byggnadsmiljöer i Sollefteå stad dels inom övriga delar av kommunen. De 33 utvalda miljöerna är följande (varav de som även ingår i kulturmiljövårdsprogrammets urval markerats med *):

- Sollefteå kyrka *
- Hågesta gård *
- Apotekshuset *
- Järnvägsstationen *
- Posthuset *
- Östra sidan av torget *
- Hemslöjdshuset *
- Sollefteå Tingshus *
- Nipanområdet *
- I 21
- Skärvsta skola
- Stockholmshuset
- Järnvägsgatan 3
- Lillängets gymnastikhus
- Orrtorget
- Vallaskolan
- Nipstaden *
- Ådalsbyn *
- Blomstervägen
- Sjukhuset
- Konsum city *
- Kv Aspen och Lönnen, Höghuset och T-huset
- Församlingsgården
- Prästgården *

- Hullsta Gård
- Hallstaberget
- Gudlav Bilderskolan
- Polishuset
- Kommunhuset
- Brandstationen
- Majoren
- Bussgodsmagasinet
- Cabowalen

Det har således gått 15 - 20 år mellan dessa urval. Kulturmiljöprogrammet (som utpekat större sammanhängande miljöer) bör därför kompletteras främst avseende moderna miljöer samt översyn av rekommendationer.

Miljöbalken anger i 3 kap. att mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av sina kulturvärden ska så långt möjligt skyddas. Inom Sollefteå stad finns inga riksintressanta områden som har ett starkare skydd.

För vissa detaljplanelagda områden gäller planbestämmelser om att speciella kulturhistoriska hänsyn ska tas. Plan- och bygglagens s.k. varsamhetsbestämmelser i kap 3 anger dock att **alla** byggnader som har ett historiskt, kulturhistoriskt, miljömässigt eller konstnärligt värde ska ändras varsamt så att dessa värden tas till vara. Dessa byggnader får inte heller förvanskas. Denna varsamhet gäller för var och en som handhar en byggnad. Inget myndighetsbeslut erfordras för att konstatera dessa värden. Men för att lagen ska få avsedd verkan krävs intresse av den enskilde fastighetsägaren som har ett stort eget ansvar och ett utbud av information och rådgivning.

NÄRINGSLIV

I likhet med många andra inlandskommuner, har Sollefteå drabbats hårt av näringslivets strukturomvandlingar under den senaste 25-årsperioden. Industrierna kräver allt färre sysselsatta i takt med att ny teknik möjliggjort effektiviseringar och rationaliseringar. Nya innovationer inom IT-infrastrukturen har också medfört en allt större efterfrågan inom tjänstesektorn. Den sektor som förväntas sysselsätta allt fler är kunskapsintensiva företag. Hit räknas finans- och försäkringstjänster, konsultverksamhet inom IT, juridik, teknik, marknadsföring, revision mm.

Kort om Sollefteås näringsliv

Sollefteå är landets näst största vattenkraftskommun och producerar närmare 15 % av landets vattenkraft. Drift och underhåll av anläggningarna genererar ett hundratal arbetstillfällen. De största vattenkraftföretagen är Vattenfall och E.ON. Jord- och skogsbruk, vattenkraften samt den offentliga verksamheten har länge utgjort stommen i kommunens näringsliv.

Näringslivet i övrigt är ganska differentierat med ett antal företag i olika branscher.

Sjukhuset är en stor arbetsplats i många avseenden...

I centralorten Sollefteå finns ett varierat utbud av service och tjänster i form av konsumentinriktade tjänster, detaljhandel samt företagsservice.

Verksamhetsområden

Övergårds industriområde

Fyra klart urskiljbara områden finns i direkt anslutning till den centrala strukturen i staden. Ett är Övergårds industriområde, som ligger vid den östra infarten till Sollefteå. Detta område karaktäriseras av sin ytmässiga utbredning och är det mest traditionella verksamhetsområdet till sitt utseende. Fastigheterna upptar stora ytor och det är glest mellan byggnaderna. I området återfinns viss produktion, men huvudinriktningen är service och handel, där servicen till stor del är inriktad på transportsektorn. Till de största företagen hör XL-BYGG Fresks och Gerdins Nordkomponent AB. Här återfinns även bland annat en bensinstation, bilprovning, bilskrot, tryckeriverksamhet och snickeri. Områdets struktur och placering gör det lämpligt för nyetableringar och kommunen äger lediga industritomter.

Tillgängligheten är mycket god och den tyngre trafik som förekommer i området stör ingen angränsande bebyggelse, undantaget den äldre separata delen av industriområdet öster om Övergårds bostadsbebyggelse. Riksväg 90 ligger i direkt anslutning till Övergård.

Västanbäcks industriområde

Det andra samlade verksamhetsområdet som finns i staden har en helt annan karaktär och inriktning. Västanbäcks industriområde är beläget längs Industrivägen, vid den västra infarten. Här ligger

mestadels bilaffärer och företag som har sin koppling till just bilen. Här finns även företag som tillhandahåller hantverkstjänster som tex. måleri. Området är mer koncentrerat och upptar inte så stor areal. Det finns en tydligare struktur och utformning i jämförelse med Övergård. Expansionsytorna är inte så stora i området.

Tillgängligheten är mycket god då området ligger i anslutning till Riksväg 87 och få bostäder gränsar till industriområdet, varför det ur bullerhänsyn ej är så känsligt.

I övrigt finns några få mindre verksamheter av liknande karaktär utspridda längs Järnvägsgatan.

Gamla Mejeriets industriområde

Området ligger norr om Sollefteå/Kramfors sjukhus i kv. Mejeriet och hyser flera verksamheter av skiftande slag, med allt från åkerier till kontorsverksamheter.

Vy över Gamla mejeriets industriområde.

Tillgängligheten är mycket god och området ligger ca 1 km från Riksväg 90. Ur bullersynpunkt finns det i stort sett ingen angränsande bostadsbebyggelse som störs av verksamheterna.

Hågesta

Området är ett fd regementsområde som nu är ett verksamhetsområde som ägs av Vasallen AB. Området har de senaste åren kontinuerligt fyllts på med nya verksamheter. Idag finns över 25 företag, gymnasieskola, restaurang, handel och friskvårdanläggning inom området.

Ett planprogram finns för Hågesta. Syftet med planprogrammet är att beskriva förutsättningar för den framtida markanvändningen för f.d. garnisonen och att området skall bli en levande stadsdel som integreras med övriga delar av staden. I programmet kartläggs områdets möjligheter och kvaliteter i omställningen från militär till civil verksamhet.

Inom området finns byggnader med en sammanlagd bruttoarea på ca 61 000 m². Byggnadernas kvalitet är generellt sett hög genom bra underhåll och upprustning.

I området söder om riksväg 90 finns det lokaler som byggdes för militärt ändamål, nuvarande Teknikområdet. Denna del ligger utanför själva Hågesta planområde och har lokaler anpassade för stora fordon.

Målsättningen är att successivt öka antalet arbetsplatser, service och i framtiden även bostäder och att därmed göra området till en integrerad del av en levande stad. Viktigt med området är att det skapas en stimulerande miljö med mötesplatser, så att olika verksamheter kan berika varandra och utveckling stimuleras.

En annan målsättning med området är att eftersträva en varierad miljö, d.v.s. kontor och serviceverksamheter i samklang med mindre industrier och i viss mån även bostäder. Planprogrammet skall ligga till grund för kommande detaljplanearbete för området.

En grundläggande utgångspunkt är naturligtvis att bereda väg för nya arbetstillfällen och därmed stödja Sollefteå i stort.

För att Hågesta ska utvecklas till en fungerande stadsdel, är det viktigt att också behovet av service beaktas vid utbyggnaden. Tillgängligheten för transporter och fordon är mycket god då området ligger i anslutning till Riksväg 90. Området har ett unikt läge med ca 10 minuters gångväg från centrum samt närhet till genomfartsleden.

Flygbild över Hågesta med älvlandskapet i bakgrunden.

Nipan

Nipan är även det ett område, ca 60 ha stort, som förr utgjorde ett regementsområde. Området ligger på den norra banken av Ångermanälven, har stor potential och väl med varandra integrerade verksamheter. Statskraft, Skatteverket, Arbetsförmedlingen, Nipanrestaurangen, Textilarkivet är några av de över 50 verksamheter som finns i området. Området är mycket dynamiskt och innehåller en mix av både näringsliv och verksamheter.

Ett planprogram har tagits fram för Nipan. Syftet med planprogrammet är att beskriva förutsättningar för den framtida markanvändningen och att göra området till en levande stadsdel i symbios med övriga delar av staden.

Tillgängligheten för transporter till och från området är mycket god då Nipan ligger i direkt anslutning till Riksväg 90. Den nya bron, Ångermannabron, har skapat en ny genomfartsled som inneburit att tillgängligheten ökat väsentligt för fordon och transporter.

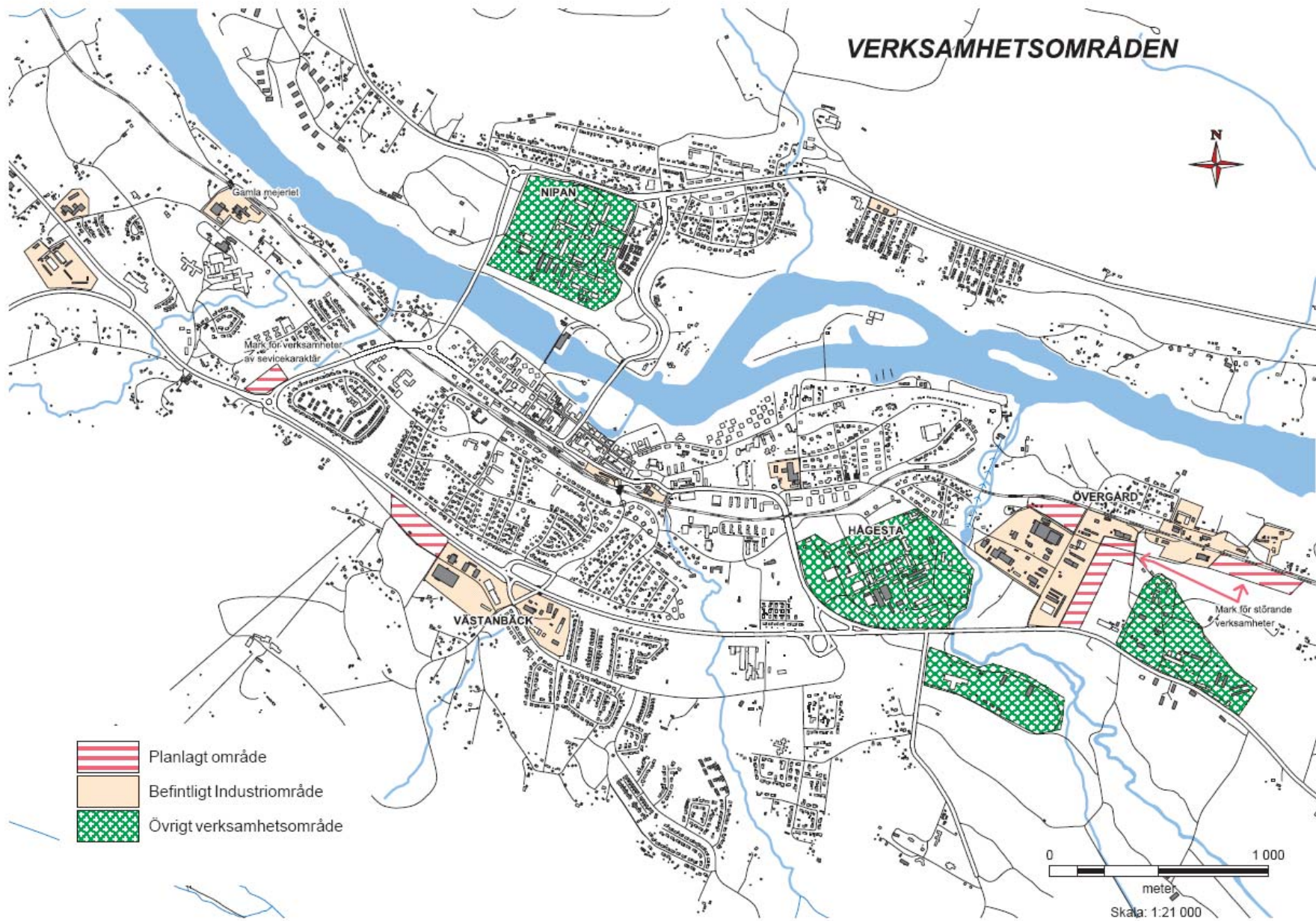
Flygbild över Nipanområdet

Rekommendationer

- Integrera bostäder med verksamheterna på Nipan och Hågesta.
- Efterfrågan på lokaler för traditionella tyngre industrier kommer troligen inte att öka. Ytterligare mark för expansion av den typen av etableringar är i dagsläget ej aktuell eftersom det finns ledig mark tillgänglig, främst vid Övergård. Det finns dock tänkbara expansionsytor söder om Riksväg 90 på f.d. garnisonens övningsområde. Områdena i fråga lämpar sig väl för verksamheter där visst buller kan uppstå då det inte finns någon intilliggande bostadsbebyggelse.
- Tjänsteverksamheter efterfrågar i regel mindre och relativt billiga lokaler varför det är lämpligt att fortsätta med arbetet att bevara och rusta upp gamla byggnader, typ Hågesta- och Nipanområdena, istället för nybyggnationer.
- Planera för ett diversifierat företagsklimat, d.v.s. planera för en miljö med arbetsplatser där kontor och servicemöjligheter är i samklang med andra verksamheter, mindre industrier och bostäder så långt det är möjligt. Detta bidrar till ett mer

differentierat näringsliv vilket medverkar till att öka stadens attraktivitet.

- Beredskap bör finnas för de nya verksamheter som kan tillkomma till följd av medvetna satsningar på Sollefteå som besöks- och turiststad.
- Ett större regionalt samarbete inom utbildning, forskning mm. för att öka den lokala arbetsmarknadens storlek (s.k. regionförstoring) samt för att höja kompetensnivån. Detta är något som är viktigt för att kunna utveckla näringslivet och stimulera företag till att etablera sig i Sollefteå.
- En fortsatt satsning på serviceinriktade verksamheter för att göra Sollefteå till en knutpunkt för IT-baserade företag.
- Ta tillvara på utvecklingskraften i befintliga företag för att kunna stärka Sollefteås befintliga näringsliv och nyföretagande.

SERVICE

Offentlig service

Sollefteå stad fungerar som serviceort för hela kommunen. Här finns alla funktioner samlade på en koncentrerad yta inom stadens gränser. Tillsammans med sjukhus och annan offentlig service är utbudet väl utbyggt för kommuninvånarna.

I kommunhuset finns den samlade kommunala offentliga servicen. Här finns alla de kommunala förvaltningarna samlade inklusive Lantmäteri och det kommunala bostadsbolaget Solatum Hus & Hem.

Skola

Gymnasieskolan

Idag går cirka 650 elever på gymnasieskolan. Gudlav Bilderskolan utbildningar genomförs i lokalerna på Söderleden. Fordons- och transportutbildningen inriktning Transport bedrivs på Nipanområdet.

Skedomskolans utbildningar genomförs i lokaler på Skedom, som ligger cirka 3 km från centrala Sollefteå. Där finns naturbruksprogrammet med inriktningen skog.

Hågestaskolan finns på hågestaområdet och här finns de teoretiska programmen och skidgymnasiet. Sollefteå skidgymnasium har riksintag med grenar för längdskidor och skidskytte.

Grundskolan och förskolan

Det finns i tätorten fem grundskolor. Vallaskolan för årskurserna 4-9 samt särskola, Lillängets skola för årskurserna F-3, Nipanskolan för årskurserna F-6, Rödastaskolan för årskurserna F-3 samt Prästbordets

skola för årskurserna F-3. Det finns två förskolor som inte är integrerade i grundskolelokaler, Aspens förskola på Ärttriksvägen och Skedomskolans förskola på Remsle. Beslut har även tagits för en ny förskola inom Hågestaområdet.

En bra skola ger glada barn med goda framtidsutsikter...

Äldreomsorg

Befolkningen blir äldre och äldre och i Sollefteå finns en stor andel människor som är i behov av hjälp och tillsyn. Att bo i egen lägenhet eller villa fungerar inte alltid då behov finns för flertalet äldre att få hjälp med de dagliga rutinerna. Alla behöver inte flytta från sitt egna boende då hemtjänsten kan erbjuda sina tjänster. En omfattande bostadsanpassning hjälper också till. För de som av olika anledningar behöver tillsyn under större del av dygnet finns flera äldreboenden i staden. De största är Solgården och Skärvstagaröden vilka är de två största samlade boendena i staden.

Handikappomsorg

I Sollefteå finns olika boendeformer för personer med olika former av funktionsnedsättningar. Det finns för närvarande tre olika varianter som kan erbjudas för barn och äldre som av någon anledning inte kan klara sitt vardagliga liv på egen hand. Dessa boenden ligger centralt och underlättar för integrationen i samhället och ett aktivt liv för individen.

Gruppboendestäder

Att bo i gruppboendestad innebär att man deltar i alla sysslor som förekommer i ett hem, och samtidigt få stöd och handledning för att klara av uppgifterna. Boendet kan bestå i ett eget rum men att flera delar badrum, kök och vardagsrum eller en egen lägenhet med badrum och kök men med ett gemensamt vardagsrum. Inriktningen är att leva som andra i gemenskap med andra.

Familjehem

Boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdomar, som behöver bo utanför föräldrahemmet. Denna form av boende kräver utomstående familjer som bidrar med sin tid och sina hem mot ersättning av kommunen

Korttidshem/Avlastningshem

Korttidshemmet Häggen är avsett för barn/ungdomar. Tanken är att avlasta anhöriga och att ge den boende avkoppling och rekreation.

En annan form av hjälp är de personliga assistenterna som fungerar som en hjälpande hand och kompis och kan vara ett alternativ till boende på något av ovanstående.

En aktiv fritid ger upplevelser att minnas...

Tillsammans med de boendet finns även en väl utvecklad daglig verksamhet som aktiverar och ger en meningsfull vardag för personer med särskilda behov.

Bibliotek och museum

Centralt på gågatan ligger kommunens huvudbibliotek, som även har samarbete med Kramfors bibliotek. Detta innebär att servicen finns att fjärrlåna. På biblioteket finns också möjlighet att boka datorer för att kunna nyttja Internet.

I Niclas Wahrgrens vackra byggnad ligger både bibliotek och museum...

I samma hus som biblioteket ligger Sollefteås museum som har utställningar med lokal och historisk anknytning.

I övriga museum finns Textilarkivet som är både museum och just arkiv för olika former av textilier och mönster.

Högskoleutbildning

Reveljen på Nipanområdet är Sollefteå kommuns centrum för vuxnas lärande och utveckling. Här har samlats all form av vuxenutbildning för att underlätta för dig som vill studera. Tillsammans med bland andra Umeå Universitet, Mittuniversitetet och andra utbildningsorter kan ett stort antal kurser och utbildningar erbjudas i Sollefteå. För den vill eller som redan studerar en

högskoleutbildning på distans så fungerar Reveljen även som ett lärcenter. Ett lärcenter är precis som en högskola, fast på hemorten. Som vilken annan skola kan man på lärcentret boka grupprum, träffa andra studenter och dessutom skriva dina tentor.

Övrig service av offentlig karaktär

Polishus finns inom tätorten. Detta är polisens huvudkontor i kommunen och det är här allt polisiärt arbete utgår från i kommunen. Skattemyndigheten finns beläget inom Nipanområdet.

I stadens centrum återfinns försäkringskassan. Här ligger även de största bankerna. Tillsammans med svensk kassaservice och post/utlämningsställen är det finansiella utbudet väl fungerande. Systembolaget har en av sina två butiker i kommunen mitt i centrum och den serverar ett stort omland.

Sollefteå sjukhus är ett fullständigt akutsjukhus som ligger i stadens västra del, har ett stort omland som sitt och är kommunens näst största arbetsplats. Organisationen är väl fungerande och effektiv och har landets kortaste köer för vissa behandlingar. Med den åldrande befolkningen är sjukhuset extra viktigt. En annan anledning till att hålla sjukvården på en hög nivå är för att få unga människor med barn att flytta hit. Barnen är vår framtid och familjerna kommer inte att stanna om inte närheten till vård finns.

I övrigt är servicen väl utbyggd med flera tandläkare, apotek och vårdcentraler.

Rekommendationer

- Fortsätta att bibehålla servicen centralt för att hålla små avstånd och centrum levande.

- Förbättra tillgängligheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga till byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser. Kommunen ska ta fram en tillgänglighetsplan för Sollefteå stads centrum med utförd inventering som underlag. Arbetet med framtagandet av planen ska ske i nära samarbete med handikapporganisationerna i Sollefteå.
- Utveckla eftergymnasiala möjligheter att studera - utöka och anpassa kursutbudet till kommunens naturliga arbetsmarknad och för att tillgodose behovet av arbetskraft vid företag som nyetableras.

Handel och Tjänster

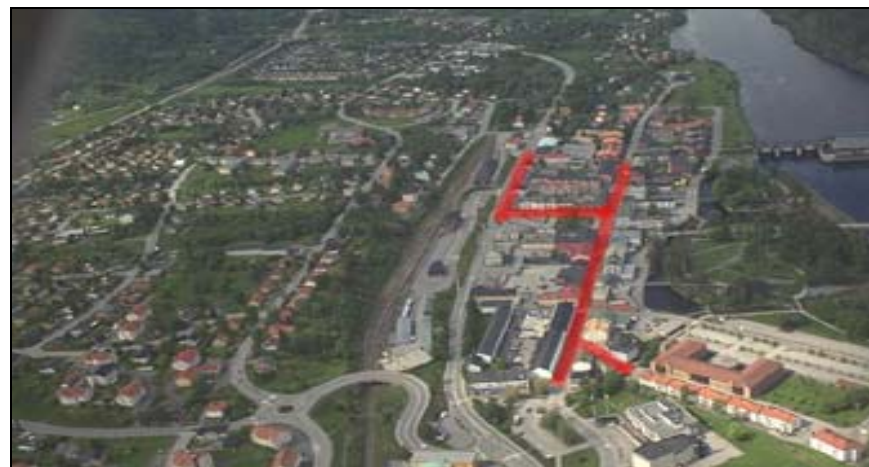
Begreppet handel delas normalt upp i partihandel och detaljhandel. Partihandel inriktar sig främst till andra företag och beskrivs i sin helhet i kapitlet Näringsliv. Detaljhandel inriktar sig mer mot privatpersoner och kan delas upp i dagligvaror och sällanköpsvaror (specialvaror). Dagligvaror kan vara livsmedel, tidningar eller förbrukningsartiklar för hushållet medan sällanköpsvaror kan vara hemutrustning (vitvaror.) beklädnad (kläder, tyger) eller fritidsvaror (TV, sportartiklar).

Till skillnad mot vad som gäller för kommunal service styrs etableringen av detaljhandel efter marknadsprinciper men kommunen kan dock genom sitt planmonopol i viss mån styra tid, plats och storlek för handelsetableringar. Detta kan ske genom detaljplanering där kommunen har vissa befogenheter att styra vilken typ av handel/verksamheter som får förekomma i det planlagda området. Dock begränsas detaljeringsgraden i PBL där det fastslås att planen ”inte får göras mer detaljerad än nödvändigt med

hänsyn till syftet med den”. Bestämmelser som närmare reglerar möjligheterna att reglera handeln får ske om det finns ”skäl av betydande vikt”.

Detaljhandeln är i Sollefteå starkt koncentrerad till området mellan Konsum och längs Storgatan via Gågatan, på Centrumplan, längs viss del av Järnvägsgatan samt stråket längs Storgatan mellan Torggatan och Jämtgatan. Koncentrationen är positiv då avstånden blir korta samt att behovet av bil för de som bor och rör sig i centrum minskar.

Inom tätorten finns fem livsmedelsbutiker, ICA på Hågestaområdet, ICA på Remsle och Långgatan samt Konsum och Lidl relativt centralt på Storgatan och Kyrkvägen. Dock saknas en livsmedelsbutik i del västra delen av centrum.

Handelsstråket i centrum

Variationen och utbudet är tillfredställande med tanke på stadens storlek. Det som behövs finns men konkurrensen mellan butikerna är liten vilket återspeglar sig i priserna. Avsaknaden av större kedjor är även en faktor att beakta då det är positivt för den måttfulla staden.

Genom de förbättringar som föreslås skapas en miljö som kan vara positiv för folklivet på stan och ge verkan för handelsetableringar. Tillgängligheten till vissa butikslokaler är ur handikappsynpunkt mindre bra. Flera av lokalerna har både ett och två trappsteg som försvårar för funktionshindrade att handla.

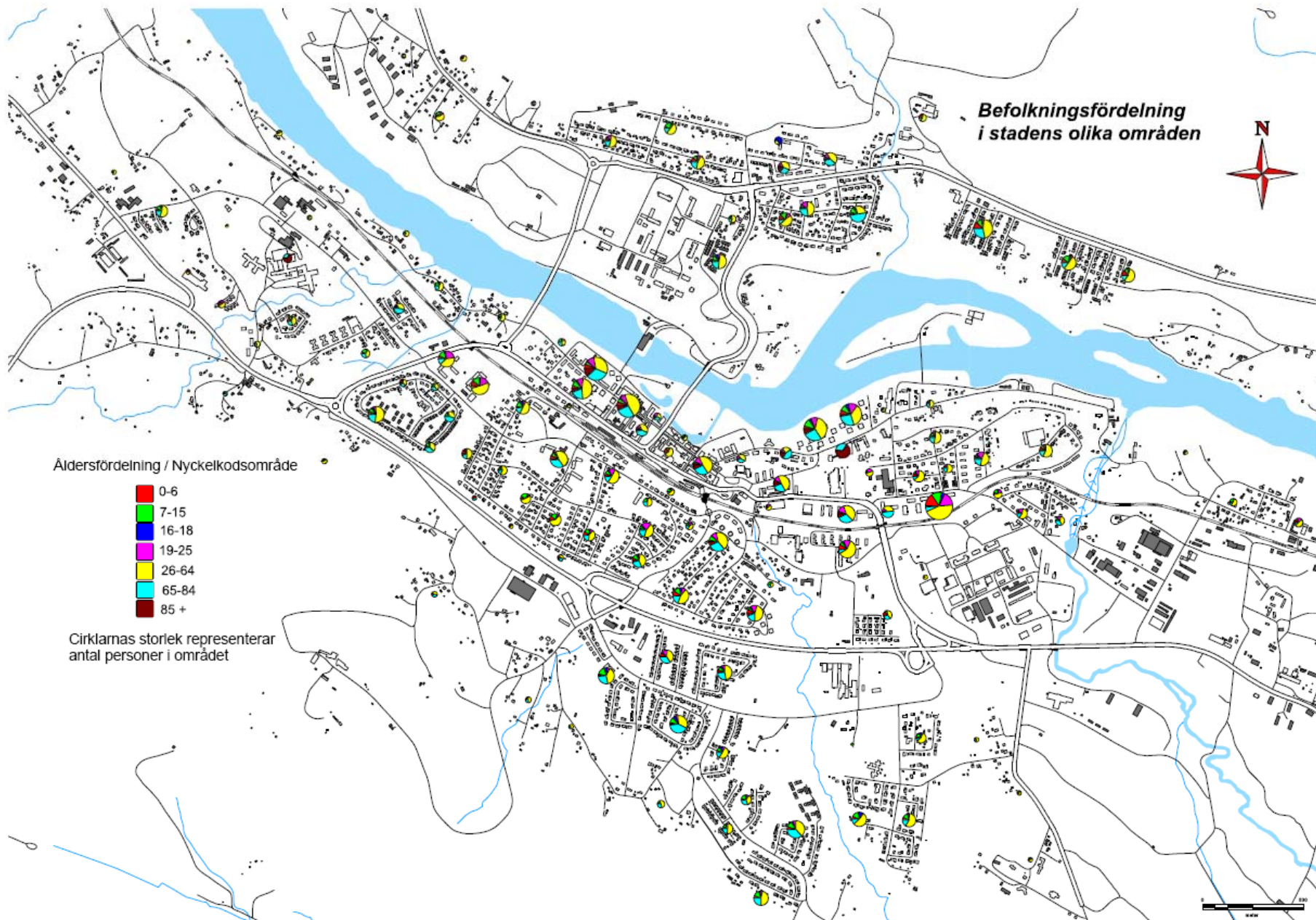
Parkeringssituationen är relativt god då stora parkeringar finns på flera olika platser i direkt anslutning till handelsstråket. Då avstånden är korta finns inget behov av att transportera sig med bilen mellan affärerna utan allt ligger på en sträcka inom gångavstånd.

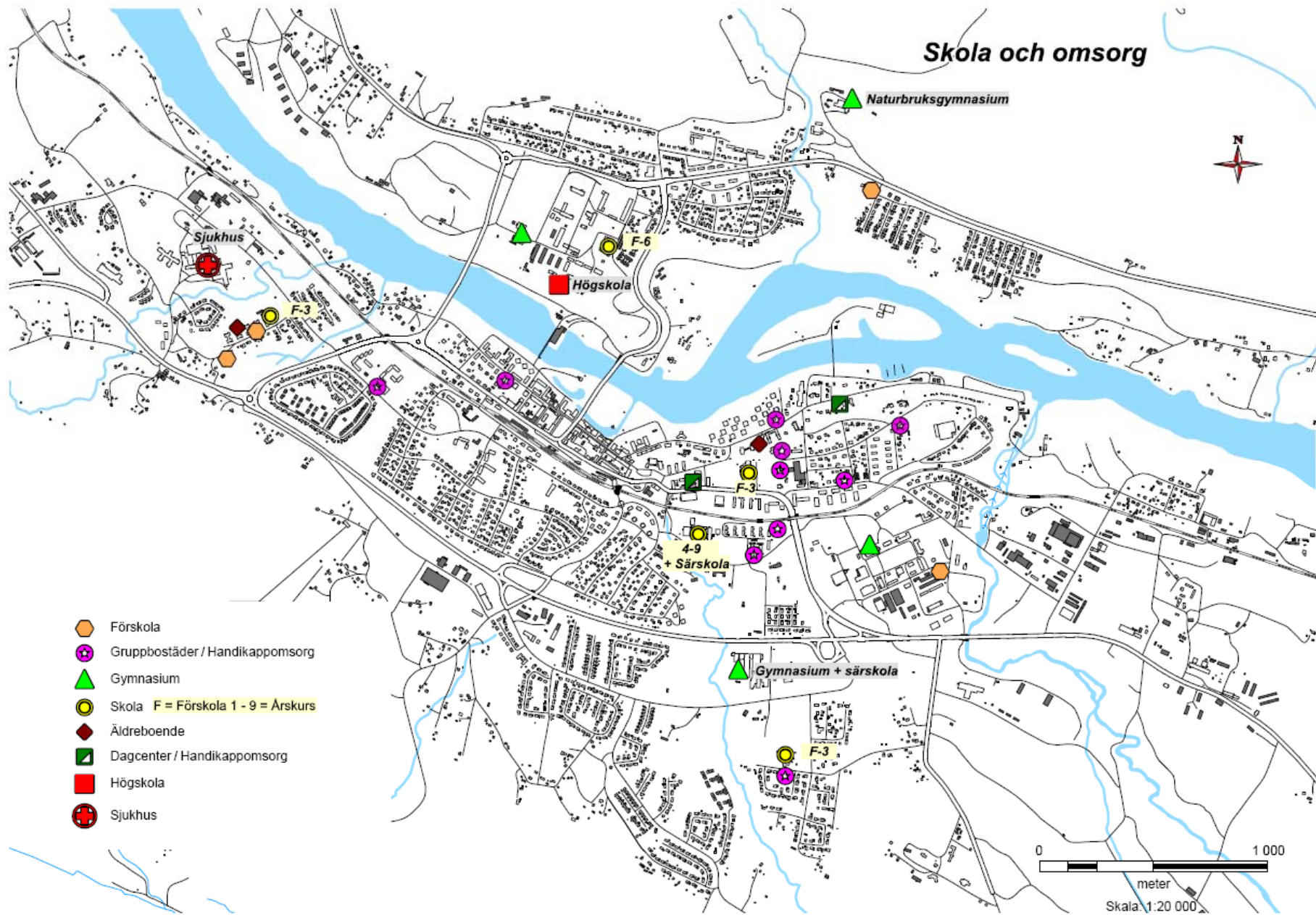
Nöjesutbudet utgör en viktig beståndsdel när det gäller att skapa naturliga mötesplatser för stadens invånare och besökare. Utbudet är varierat och här finns bland annat en biograf, krogar, caféer och restauranger, pizzerior och dansställen. För ungdomar finns ungdomsgården Nyfiket med ett antal aktiviteter.

Logimöjligheter finns också och här märks bland annat Hallstahotellet, hotell Nipan, City hotell, hotell Appelbergs och hotell Björklunden.

Rekommendationer

- Fortsätt att förtäta och håll ett samlat centrum. Vid nyetablering av verksamheter som kräver större plats än vad som finns tillgängligt i centrum bör dessa placeras i anslutning till befintligt centrum.
- Förbättra den fysiska miljön utomhus för att underlätta för de funktionshindrade samt för att öka trivseln i centrum - följ "Program för ett trevligare centrum i Sollefteå".
- Skapa mötesplatser för ungdomar.

FRITID, REKREATION OCH TURISM

Bakgrund

Tjänstesektorn är idag en av de snabbast expanderande sektorerna i världen. I dagens samhälle har behovet av fritid ökat i betydelse ända sedan efterkrigstiden och i och med detta även efterfrågan på turism som näring. Den ekonomiska utvecklingen har medfört en förändrad samhällsstruktur och i många inlandskommuner, däribland Sollefteå, har behovet av ett mer diversifierat företagsklimat blivit aktuellt för att bromsa den negativa utvecklingen. Sollefteå med sin säregna naturmiljö har därför stor potential att locka turister från Sverige och Europa. Skidanläggningar, kulturhistoriskt intressanta miljöer och ett stort antal fiskevatten utgör en viktig grund för en fortsatt utveckling av turismen i kommunen.

De goda möjligheterna till ett rikt friluftsliv i Sollefteå betyder mycket för invånarnas livskvalitet och för kommunens attraktivitet som bostadsort och turistattraktion.

Fritid och rekreation har fått en ökad betydelse för människan bl. a. på grund av de förändrade arbetsförhållandena i arbetslivet. Det har yttrat sig i form av arbetstidsförkortningar vilket i sin tur inneburit att fritid och rekreation blivit en allt viktigare del i människans levnadsvanor. Det finns även undersökningar som visar att friluftaktiviteter har en positiv effekt på människors psykiska och fysiska välbefinnande samtidigt som de bidrar till att sociala nätverk upprätthålls och skapas. Dess betydelse för folkhälsan betonas allt mer när livsmedelsindustrins frestelser ger dåliga kostvanor samtidigt som dagens hårda arbetsliv gör många sjuka.

De flesta i staden bor inom gångavstånd till skog och mark och ett flertal iordningställda friluftsområden och anläggningar för motion

och rekreation, t.ex. vandringsleder, skidspår, badplatser, fiskesjöar, m.m., erbjuder många möjligheter till ett aktivt friluftsliv. Det aktiva idrotts- och föreningslivet betyder mycket för bygden och engagerar många i ideellt arbete. Dessa kvaliteter ger också förutsättningar för en utveckling av turismen. Flera påbörjade projekt/satsningar har som syfte att tillvarata natur- och kulturvärdena och samtidigt utveckla turismen.

Vår kommun har goda förutsättningar för naturturism med olika aktiviteter året runt. En sådan turismutveckling kräver ett lokalt engagemang där markägare och lokalbefolkning är delaktig i processen tillsammans med turismentreprenörer och myndigheter. Det är viktigt att utvecklingen sker med långsiktig hållbarhet på naturens och lokalbefolkningens villkor så att så många som möjligt kan dra nytta av den. Hållbar turism är därför en del av den hållbara utvecklingen genom att den har positiva kopplingar till naturvård och lokal ekonomi. Det handlar om kompetensutveckling i hela turistsektorn när det gäller förståelsen för kopplingen turism- miljö-, kulturmiljö och naturvårdskvalité- produktutveckling. Miljöbalken anger att områden av betydelse för friluftslivet ska skyddas mot åtgärder som kan skada deras värden. Hoten kan vara ny bebyggelse, vägar, järnvägar, skogsavverkning, buller, upplag, täkter, överutnyttjande, vandringshinder för fisk etc. Nuvarande lagstiftning ger, i de flesta fall, tillräckligt skydd för friluftslivet. Generella hänsynsregler finns i skogsvårdslagen, i miljölagstiftningen och genom strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken. Kommunen vill i översiktsplanen visa hur dessa ska uppnås. Genom miljöbalken finns också möjligheter att säkerställa skyddet för geografiskt avgränsade områden. I olika planer och program för skogsbruket kan också hänsynen till friluftslivets intressen preciseras.

De 15 nationella miljömålen innehåller formuleringar bland annat om bevarande av biologisk mångfald och värnande av förutsättningar för friluftsliv.

Inom Sollefteå kommun ger vårt unika natur- och kulturlandskap en mångfald av möjligheter till olika friluftaktiviteter. Här finns utbud för alla åldrar under årets alla månader. Promenader och vandring längs leder och stigar, kanoting, golf, fiske, skidåkning, m.m. Tillgängligheten för funktionshindrade bör även förbättras ute i våra natur- och friluftsområden, och kvaliteten på skyltning, röjning m.m. bör säkerställas. Nedan följer några exempel på miljömål som innefattar turism, fritid och rekreation:

Miljömålet *Levande sjöar och vattendrag* syftar till att säkra det naturliga växt- och djurlivet i sjöar och vattendrag samtidigt som kulturvärden och förutsättningarna för friluftsliv värnas. Det kan vara till exempel restaurering av vattendrag, värna om Sollefteå älvdals kulturlandskap, att profilera kommunens industrihistoria och att skapa förutsättningar för ett sportfiske av hög kvalitet.

God bebyggd miljö omfattar en hållbar samhällsplanering där en hälsosam livsmiljö med hög livskvalitet utvecklas i staden och annan bebyggd miljö, där även natur- och kulturvärden bevaras och utvecklas. *God bebyggd miljö* innefattar även att grönområden med närhet till bebyggelsen och med god tillgänglighet värnas så att behovet av bl. a. lek och rekreation tillgodoses samt att den biologiska mångfalden bevaras och utvecklas.

Geologisk mångfald innebär att till exempel värdefulla geologiska formationer, exempelvis niplandskapet, bevaras och att besöksnäringen utvecklas. Den geologiska mångfalden representerar sociala och kulturella värden och behöver bevaras bland annat för att säkerställa orörda, representativa och särpräglade inslag i landskapet

vilka kan ligga till grund för en turismutveckling där turister och lokalbefolkningen kan lära sig om Sollefteås geologi och unika miljöer.

De nationella miljökvalitetsmålen preciseras av Länsstyrelsen i 15 regionala miljökvalitetsmål för Västernorrland. De regionala miljökvalitetsmålen syftar till att konkret ange den kvalitet eller det miljö tillstånd som skall uppnås eller upprätthållas.

Regeringen gör också bedömningen att ”*Behovet av grönområden i tätorter och tätortsnära områden ska tillgodoses i den kommunala planeringen.*”. I plan- och bygglagens (PBL) 2 kap. sägs att *planläggning ska främja en ändamålsenlig struktur av bebyggelse, grönområden, kommunikationer och andra anläggningar. I Miljöbalken (MB) 3 kap. fastslås att ”Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas”.*

Natur och Kultur

Sollefteå har många intressanta natur- och kulturmiljöer. Niplandskapet, bruksmiljön, tätortens bebyggelse, kvarn och vattenkraftsbyggnader m.m. är alla miljöer viktiga att bevara för att profilera bygden inför framtida satsningar. Vidare knyter de också samman bygdens historia och ger staden karaktär samt bidrar till att lokalbefolkning och turister blir medvetna om stadens identitet och ursprung. I enlighet med de regionala miljömålen skall natur- och kulturhistoriskt viktiga områden bevaras och utvecklas. Berörda regionala miljömål är: *Geologisk mångfald* och *God bebyggd miljö*.

Riksintressen

Riksintressen är områden som bedömts vara betydelsefulla ur ett nationellt perspektiv. Det kan t.ex. gälla ett naturområde med skyddsvärd växtlighet eller ett fiskeläge med karaktäristisk bebyggelsemiljö. För samtliga riksintressen gäller att dessa *skall* skyddas mot åtgärder som kan skada riksintresset.

Granvågsniporna och Ångermanälven nedströms Sollefteå är exempel på några områden av riksintresse.

Ångermanälven nedströms Sollefteå är av riksintresse för naturvården. Älven flyter här fram genom en dalgång med mäktiga nipstränder, djupa raviner och breda terrassplan. Älvens lax- och havsöringsbestånd utgör en nationell tillgång och har ur genetisk synpunkt ett mycket stort biologiskt värde. Älvsträckan utgör också lek område för harr, sik och flodnejonöga.

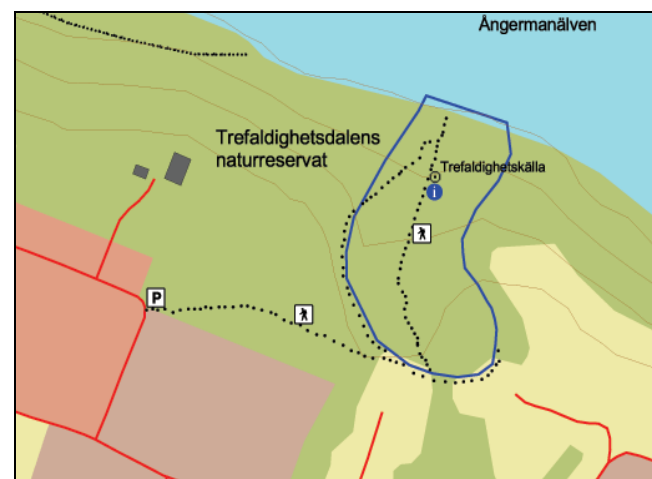
Trefaldighetsdalen

Trefaldighetsdalen är ett naturreservat beläget 3 km öster om Sollefteå centrum. Reservatet består av en djupt nedskuren fuktig nipravin och växtligheten är därför mycket frodig. Reservatet bildades 1998 och är ca 2.8 hektar stort. Ändamålet med reservatet är att bevara en nipravin, dess vegetation och trefaldighetskälla i orört skick. Trefaldighetskällan i dalens botten tros sedan mycket länge ha använts som offerkälla och för att ”dricka brunn”. Eftersom den mynnar mot norr drack man för att bota farsoter och i samband med kristendomens inträde blev sådana källor kallade Trefaldighetskällor. Området representerar en typisk nipravin efter Ångermanälven och har värden i form av intressant geologi och kulturhistoria. Området har även botaniska värden och betydelse för kännedomen om landets natur.

Området fredades redan 1927 då området av länsstyrelsen efter begäran från staden Sollefteå blev naturminnesmärke enligt 1909 års

lagstiftning om naturskydd. Man ville skydda den kulturhistoriskt intressanta platsen från människans yxa och ge möjlighet till naturupplevelser.

Området är lätt att nå per fot, bil eller cykel från Sollefteå tätort. Det finns tre parkeringsplatser vid Övergård och det finns även en stig från parkeringen till reservatstigen. Vidare går det en stig från Sollefteå centrum längs älvkanten till Trefaldighetskällan.

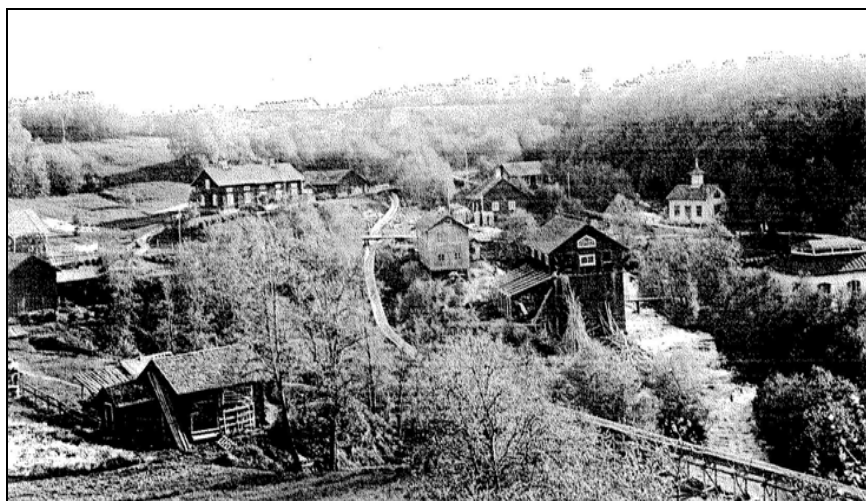

Karta över Trefaldighetsdalen.

Sollefteå Bruk

I den djupt skurna ravinen ligger det som en gång var Sollefteå Bruk. Det är en plats med stora natur- och kulturmiljövärden. Området kännetecknas av gamla lövträd och tät lövsly vilket ger ett lummigt intryck. Det utvalda området omfattar Sollefteå bruk, hamnen vid Ångermanälven och Bruksåns djupa bäckravin upp till Storgatan. Bruksområdet och hamnen representerar ett mycket betydelsefullt skede i Sollefteås historia. Den välbevarade bostadsbebyggelsen, vilket hörde till Bruket, har ett stort kulturhistoriskt värde och utgör

därmed också ett potentiellt intressant närrekreationsområde för turister och lokalbefolkning. I dagsläget upplevs Bruket som ett område i förfall där flera av byggnaderna och omkringliggande grönytor lämnats åt sitt öde. För att området skall leva upp krävs kraftfulla åtgärder. Det igenväxande landskapet måste hållas mer öppet. Inte bara runt byggnaderna, utan även de grönområden som blir fina strövområden. Bruksområdet finns med i den översiktliga dokumentationen av värdefulla kulturmiljöer som gjordes redan 1982. Den blev ett underlag för kulturmiljövårdsprogrammet som kom att antas först 10 år senare. Ett väl genomarbetat utvecklingsförslag, "Sollefteå Bruk- ett åtgärdsförslag", gjordes redan 1981 och skulle kunna ligga till grund för framtida upprustning och utveckling av Bruket.

Sollefteå Bruk år 1905.

Ådalsbyn

Ådalsbyn och dess närliggande omgivning innehåller byggnader, samlingar och även gravhögar av stort kulturhistoriskt värde som väl

återspeglar hur det dagliga livet levdes i Ådalen förr. Det arkitektoniskt högklassiga tingshuset och koloniträdgården samt närheten till Sollefteå Bruk förstärker alla kvaliteter området har som utflyktsmål och rekreationsområde.

Rekommendationer

- Översyn av rastplatser.
- Förbättra tillgängligheten för funktionshindrade till natur- och friluftsområden. Kvaliteten på skyltning, röjning m.m. bör säkerställas.
- Översyn av utvecklingsprogrammet för Sollefteå bruk - Djupökajen - Ådalsbyn.

Idrotts- och övriga fritidsanläggningar

Hallstaberget

Sollefteå har ett varierat utbud av frilufts- och fritidsaktiviteter för lokalbefolkning och turister. Hallstaberget har en framträdande roll i stadsbilden och här finns Sveriges mest kompletta skidanläggning med tävlings- och motionsspår, slalombackar, hoppbackar, rullskidbana och skidskyttstadion .

Skidanläggningen, som av många anses vara Sveriges bästa, har stått som värd för många nationella och internationella tävlingar, bl. a. världscuptävlingar i längdskidor och SM i både längdskidor och alpint. Utsikten över staden är storslagen från Hallstaberget och, speciellt vintertid, utgör Hallstaberget ett viktigt blickfång från många delar av staden. Den upplysta backen ger ett ombonat och på samma gång mycket karaktärsfullt intryck. Spårlängden uppgår till 70 km preparerade skidspår.

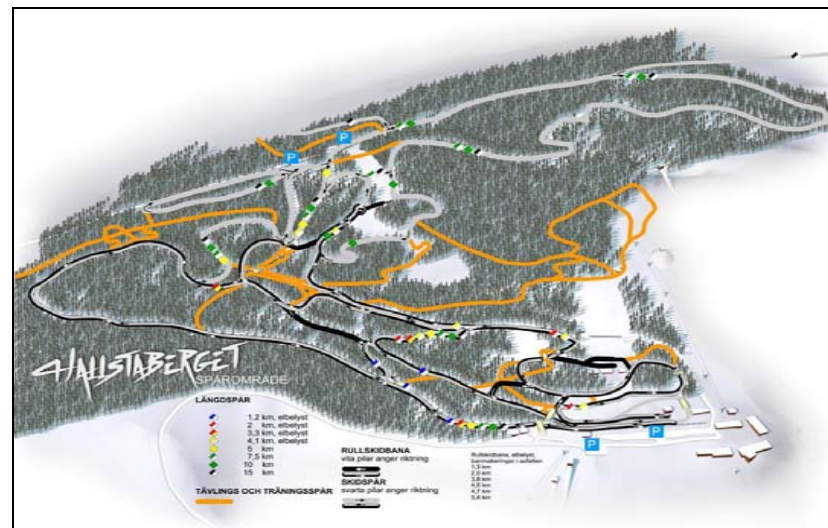
Hotellet är ett sport- och konferenshotell med 240 bäddar fördelat på 280 rum. Det finns ett flertal konferenslokaler och just närheten till naturen och olika sportaktiviteter gör detta till ett område med högsta kvalitet.

I dagsläget drivs Hallstområdet av olika ägare. Hotellet drivs privat medan den alpina delen sköts av en entreprenör. Övriga delar förvaltas av Sollefteå kommun. För att ytterligare utveckla hela området är det därför viktigt med ett ingående samarbete mellan de olika intressenterna och även skapa ett samarbete med Risöns camping.

För hallstaområdet finns ett visionsprogram framtaget, antagen av KF 2014-05-26.

Antaget av kommunfullmäktige 2014-05-26, § 83

Spårkarta över Hallstabergets skidanläggning.

Sollefteå Camping

Campingen ligger beläget på norra sidan av Ångermanälven, 700 meter från Sollefteå centrum. Området, Risön, avgränsas i väster och norr av en hög nipa och i söder och öster av Ångermanälven.

Risöområdet erbjuder ett varierat utbud av allehanda aktiviteter och servicemöjligheter, vilka kan nyttjas av både Sollefteåbor och turister: Det finns uppemot 200 uppställningsplatser med eluttag för husvagnar, ytor för tältuppställning, uthyrningsstugor, två servicebyggnader samt reception med kiosk. Vidare finns det en matservering/pub, tempererade bad, bollplaner, klättervägg, Go-cart och en gästhamn m.m. Nämnas bör också Friluftsförbundet Mullerike, där barn får träffa Skogsmulle, Fjällfina, Laxe.

Vy över Sollefteå camping och Hågestaön, beläget på Risön.

Kulturområdet Ådalsbyn - Djupökajen - Sollefteå Bruk utgör en stor outnyttjad resurs, både i ett turistiskt sammanhang men även för sollefteåborna. En framtidsvision är att Risön och Hågestaön sammankopplas med kulturområdet i ett turistiskt samspel. Höga krav skall ställas på utformningen av eventuella nybyggnader och tillkommande verksamheter så att kulturmiljövärdet i områdena bibehålls. En förutsättning för sammankopplingen av områdena är att det byggs en bro mellan Risön och Hågestaön. I ett första steg kan förbindelsen upprättas med hjälp av båttrafik, tex. en färja. En bro eller båtförbindelse skulle även innebära en möjlighet för verksamheter inom Risön att nyttja Hågestaön vid en framtida expansion.

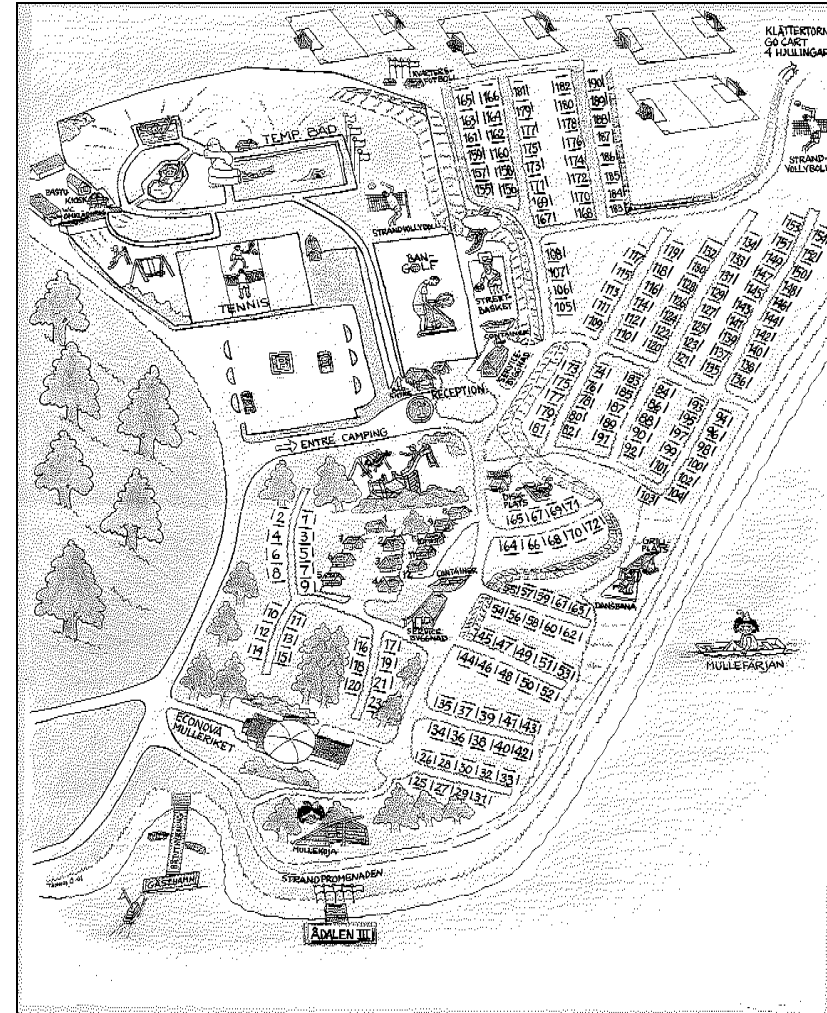

Illustration över Sollefteå camping.

Rekommendationer

- Klargöra för hur markanvändningen vid f.d. Pettersborgs område kan nyttjas i framtiden.

- Komplettera campingen med ytterligare stugor för självhushållning.
- Omdisponera ytorna i anslutning till befintlig parkering så att ytterligare ca 40 parkeringsplatser kan skapas. Ett utvecklingsförslag finns men inget är fastslaget i plan.

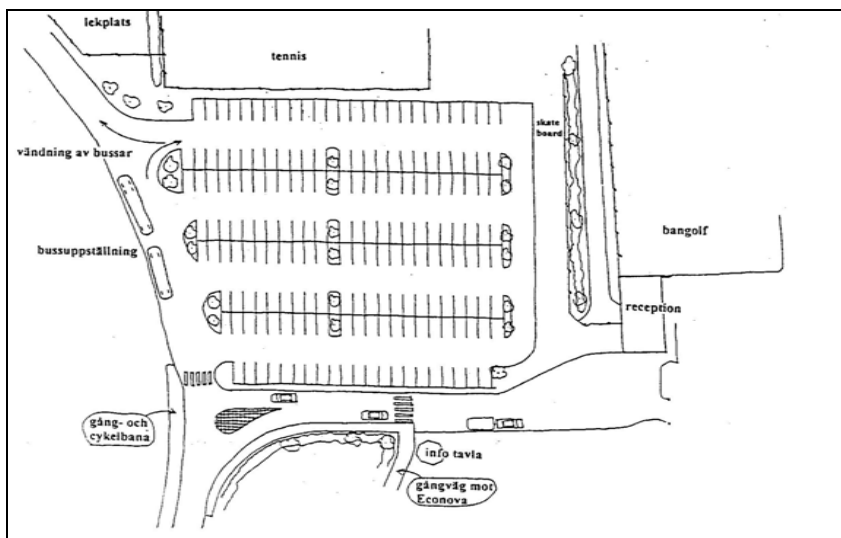

Illustration på möjlig utökning av antalet parkeringsplatser.

- Översyn av utvecklingsförslag för gästhamnen.
- Undersöka möjligheterna att binda samman Risön med kulturområdet Ådalsbyn - Djupökajen - Sollefteå Bruk.
- Se över möjligheten att skapa ett samarbete med Hallstaberget gällande fritids- och turistfrågor.

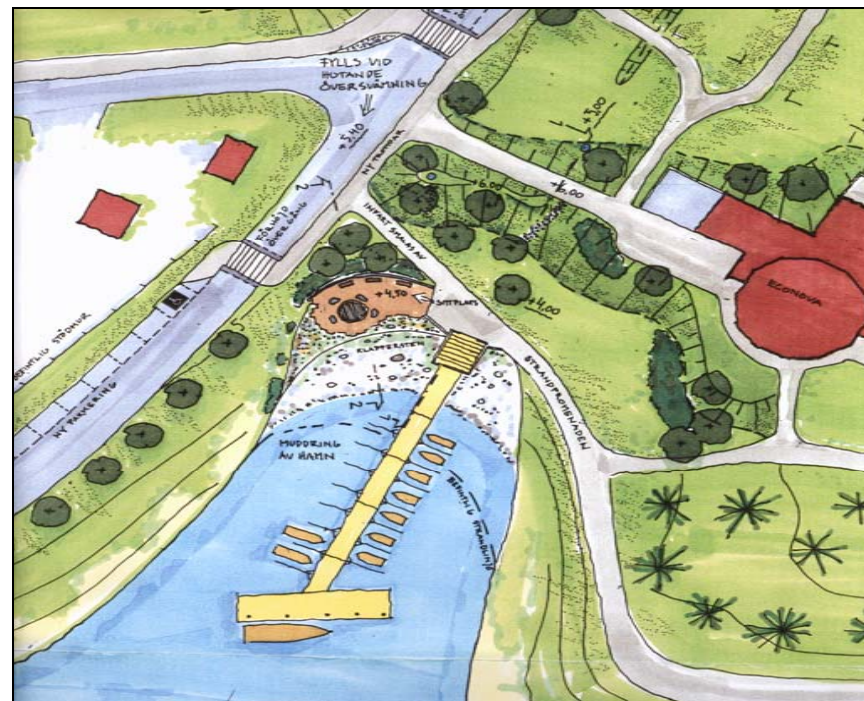

Illustration på utvecklingsförslag för gästhamnen.

- På Hågestaöns östra spets har det blivit vanligt med många solbadande människor. Därför bör området göras mer badvänligt. Uppröjning av vegetation och iordningställande av ytor för de solbadande skulle göra platsen än mer attraktiv.

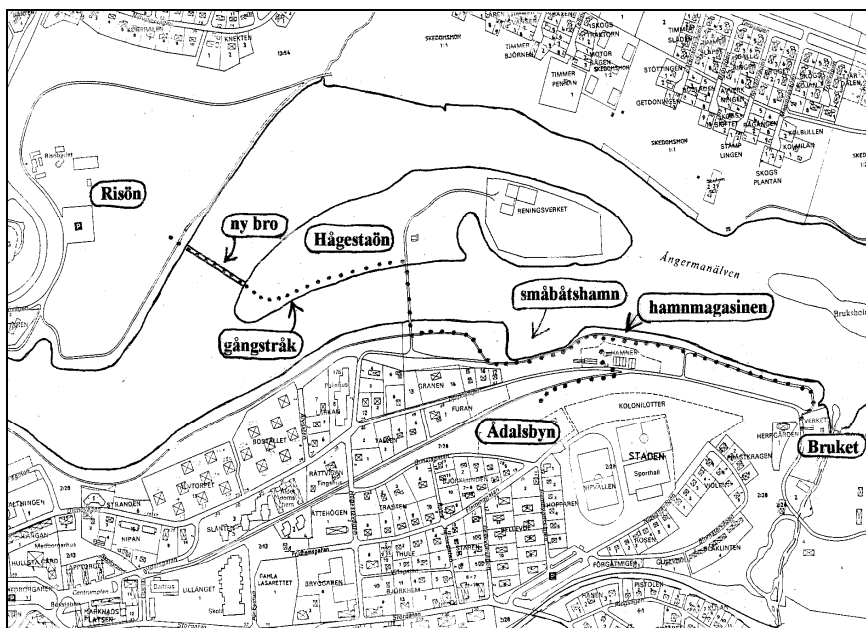

Illustration över utvecklingsförslag med ny gångbro.

Övriga anläggningar och fritidsaktiviteter

Det finns även ett skidspår på Hågestaön där både lokalbefolkningen och turister kan avnjuta en skidfärd längs Ångermanälven.

På Remsle, norra sidan av Sollefteå, finns det också ett friluftsområde med preparerade skidspår och klubbstuga.

Nipvallen är en åretruntanläggning för ishockey, fotboll, curling och friidrott där turisten eller lokabefolkningen kan utöva allehanda fritidsaktiviteter.

Nipvallen erbjuder idrottsintresserade många möjligheter.

Fritidsfiske

I vår kommun finns goda möjligheter till utveckling av fisketurism. Framförallt inlandet och landsbygden har stor potential där fisket kan vara en aktivitet som ger spin off-effekter i form av sysselsättning och intäkter till bygden samt att det kan hjälpa till att upprätthålla den samhällsservice som finns idag. För att utveckla fisket och fisketurism krävs bl.a. insatser kring fiskevård, tillgänglighet, service och kompetensutveckling. Det som efterfrågas mest och som bör prioriteras är att utveckla fisket efter havsöring och lax i strömmande vattendrag. Ofta är åtgärder och företag som står i konflikt med naturvårdsintressena också i konflikt med fiskeintressena. Det gäller t.ex. vattenregleringar och olika typer av vandringshinder. Ibland kan emellertid också åtgärder som främjar fisket stå i strid med naturvårdsintressena, t.ex. fisikinplantering, införande av främmande arter, överfiske m.m. För att kunna utveckla fisketurismen i Sollefteå är det därför viktigt med ett samarbete mellan alla som direkt eller indirekt berörs av fisketurismen. Det kan vara allt från fiskerättsägare, kommunen, länsstyrelsen, entreprenörer samt lokalbefolkningen. Genom att involvera alla

aktörer i planeringsprocessen är det lättare att minimera de intressekonflikter som kan uppstå och skapa legitimitet för åtgärderna.

Nipstadsfisket

Nipstadsfisket efter lax och havsöring i centrala delarna av Sollefteå bedrivs på ett avsnitt som sträcker sig 100 meter nedströms Sollefteå kraftverk till Hullstabäckens mynning (se karta över Rekreatiomsområden och anläggningar). Fisket är kvoterat till 12 fiskekort per dag och natt och det finns även restriktioner på utrustning och antalet fiskar som får tas upp. Sollefteåortens fiskevårdsområde ansvarar för fisket i Ångermanälven.

Nipstadsfisket har kommit att bli en av Sollefteås främsta turistattraktioner och lockar sportfiskare från hela Sverige och även en del från utlandet. Det är inte ovanligt med stora skaror åskådare längs älvkanterna och just tillgängligheten är ett av de stora fördelarna med Nipstadsfisket. Sträckan ligger i stadens centrala delar och det är nära till Sollefteå camping. I anslutning till sträckan på älvens södra sida ligger Strömsborg där det finns möjligheter till övernattning, infrysning av fisk samt servering.

Nöjda laxfiskare vid Nipstadsfisket.

Tillgången på lax och havsöring är mycket god då kraftverket utgör en barriär för fisken att bege sig uppströms vilket medför att de ansamlas stora mängder fisk längs sträckan. Tillgängligheten och den stora tillgången på fisk har gjort att Nipstadsfisket fått ett rykte som ett av Sveriges förnämsta fiskevatten. All reproduktion av lax och havsöring i Ångermanälven sker med hjälp av kompensationsodling eftersom kraftverket och korttidsregleringarna omöjliggör naturlig reproduktion.

Två vindskydd finns utplacerade på vardera sidan av älven och det finns även en ställning där fiskare kan hänga upp och tömma fisken på blod. Parkeringsplatser på södra sidan finns alldeles i anslutning till Strömsborg medan ett mindre antal parkeringsplatser finns på den norra sidan av älven.

Strömsborg intill Nipstadsfisket.

Rekommendationer

- Kastkurser och guidning varvat med fiske på sträckan. Det är eventuellt lämpligt med flugfiskekurser på norra sidan där det finns stora gräsytor att övningskasta på.
- Uthyrning av sträckan till företag i samband med konferenser samt en kort introduktionskurs.
- Se över och förbättra fiskemiljön. I dagsläget är miljön vid älven ganska enformig med sprängsten längs strandlinjen. I samråd med berörda aktörer och markägare, skulle möjliga förbättringsåtgärder kunna diskuteras fram.
- Se över möjligheterna att göra området tillgängligt för människor med funktionshinder.

Fisket nedströms Nipstadsfisket

Här bedrivs fisket främst från båt efter lax och havsöring men det finns även harr, gädda, abborre, lake och sik m.m. Det finns dock goda möjligheter till ett lyckat fiskafänge längs älvkanten och hela sträckan från Hullstabäckens mynning ner till Hågestabron. Även Risön, Hågestaön och mynningen vid Bruksån är populära fiskeplatser. Fisket på Hågestabron, populärt kallad för ”pensionärshyllan”, bedrivs oftast under hösten och våren.

Båtplatser finns på Risön och i småbåtshamnen. I det aktuella området, från Sollefteå kraftverk ner till Bruksåns mynning, finns det även ett notvarp vid Nabben där besökare får chansen till att beskåda och smaka på nyfångad lax eller havsöring under Nipyreveckan i slutet av juli.

Vindskydd återfinns på Hågestaön, Risön och på sträckan ovanför Hågestabron.

Bruksån utgör ett intressant fiskevatten med stor potential. Dess läge medför att tillgängligheten är god och det är ett naturskönt område mitt i staden varför det skulle kunna bli ett populärt tillhåll för sportfiskare. Miljön i och omkring ån ger ett lummigt intryck och trots att det ligger mitt i staden så ger det en naturkaraktär vilket mer och mer tilltalar sportfiskare och sportfisketurister i dag. Biotopvårdsarbeten har utförts på vissa sträckor ovanför Bruksdammen och det finns viss reproduktion av stationär öring och harr. Det finns även en population av den skyddade flodpärlmusslan. Bruksån har stora natur- och kulturvärden och utgör ett viktigt grönstråk som binder samman sträckan Bruket –Kvarnen – Piholmen - vidare med åns sträckning söderut. För området gäller strandskydd intill 100 meter från strandlinjen för att trygga allmänhetens förutsättningar för friluftsliv samt att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Den naturkaraktär som finns idag

bör ej förändras och fiske- och naturvårdshänsyn skall särskilt beaktas. Längs ån finns fem större dammar; Tunsjödammen, Knäsjödammen, Källsjödammen, Nylandsåns kraftverk samt Bruksdammen. Samtliga är, med undantag av Knäsjödammen, regleringsdammar för minikraftverk. Gemensamt för dessa dammar är att de har en vattendom som tillåter nolltappning, dvs. vid låg vattenföring är vattenkraftsbolaget ej skyldigt att tappa något vatten genom dammen. I länets Regionala miljömål *Levande sjöar och vattendrag* står det även skrivet att bl. a. ”*flodpärlmusslan kan fortleva i livskraftiga bestånd i/vid de sjöar och vattendrag där de bildat naturliga bestånd*”. Av Riksdagen fastställt nationellt miljökvalitetsmål framgår det även att ”*Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas*”. Flodpärlmusslan är en sårbar art som är upptagen i bilaga 2 i EG:s habitatdirektiv och skall därför skyddas genom särskilda bevarandeområden. Västernorrlands län har de flesta kända bestånden i landet av flodpärlmussla och ett stort ansvar för artens fortlevnad i Europa. Den är därför en *ansvarsart* för länet och därigenom också för Sollefteå. Flodpärlmusslan har en komplicerad livscykel och är mycket känslig för miljöstörningar som förändrade flöden, försurning, främmande arter och fiskstammar samt grumling/sedimentation. En viktig förutsättning är också fria vandringsvägar för musslans värd fiskar lax och öring.

Rekommendationer

- Fler vindskydd. Förslagsvis vid Hågestabron, Bruksåns mynning samt uppströms Bruksdammen. Vid Bruksåns mynning ligger det ett stort antal båtar uppdragna på land och båtstölder är

vanligt förekommande. Belysning skulle kunna minska stöldriskan och en vinsch skulle underlätta för båtägare att frakta med sig båten hem.

- Klassificering och inventering av Bruksån. Undersöka möjligheterna att ändra vattendomen för att undvika nolltappning är också det nödvändigt ur fiskevårdssynpunkt samt utreda möjligheterna att söka bidrag hos Länsstyrelsen för aktuella biotopvårdsinsatser.
- Handikappanpassningen måste ses över. I dagsläget finns det i stort sett inga möjligheter för handikappade att fiska i Ångermanälven och någon form av handikappbrygga vore önskvärt.
- Begränsa antalet mängdfångande fiskeredskap för fritidsfiskare, d.v.s. fisket med nät och not på dispens på rätt tillhörande kommunen. Detta är något som utgör ett hinder för uppvandrande lax- och havsöring och i förlängningen innebär det också sämre förutsättningar för Sollefteå kommun att utveckla den befintliga fisketurismen. Samtal bör föras med berörda parter.

Fisket i Sollefteås närområde

Området söder om Sollefteå tätort innehåller ett antal fiskevatten med varierande fiskemöjligheter och fisk planteras årligen ut i flera vatten. Dessa ligger dock till stor del utanför denna FÖP och kommer behandlas mer ingående i en kommuntäckande översiktsplan.

Handikappanpassade bryggor finns vid flera av sjöarna.

Sevärdheter inom Sollefteå stad

Centralfisket

Vid Sollefteå kraftverk bedrivs avelsfisket efter lax- och havsöring. Fiskupptagningen pågår från midsommar fram till början av augusti då de lekmogna fiskarna återvänder till Ångermanälven efter några tillväxtår i havet. Vid Centralfisket ger kraftföretagen turister och andra besökande möjlighet att vara åskådare till fångsten. Dessa fångster av avelsfisk är en mycket populärt besöksmål för besökare och innan själva fiskupptagningen ges en genomgång av laxens livscykel och kraftverkets historik.

Sollefteå Museum

På museet går det att läsa och beskåda Sollefteåbygdens historia och hur det var att leva förr och nu. Sollefteå museum verkar för ett bevarande av stadens kulturhistoriska värden för framtiden. Med museet som bas finns det möjligheter för besökare att lära sig mer om bakgrunden till dagens Sollefteå genom utställningar, programverksamhet, stadsvandringar, faktabasen och publikationer. Verksamheten ska präglas av mångfald och hög kvalitet för en rik och kreativ miljö. Museet har också ett omfattande arkiv med material där den intresserade kan läsa om Sollefteåns historia.

Textilarkivet Västernorrland

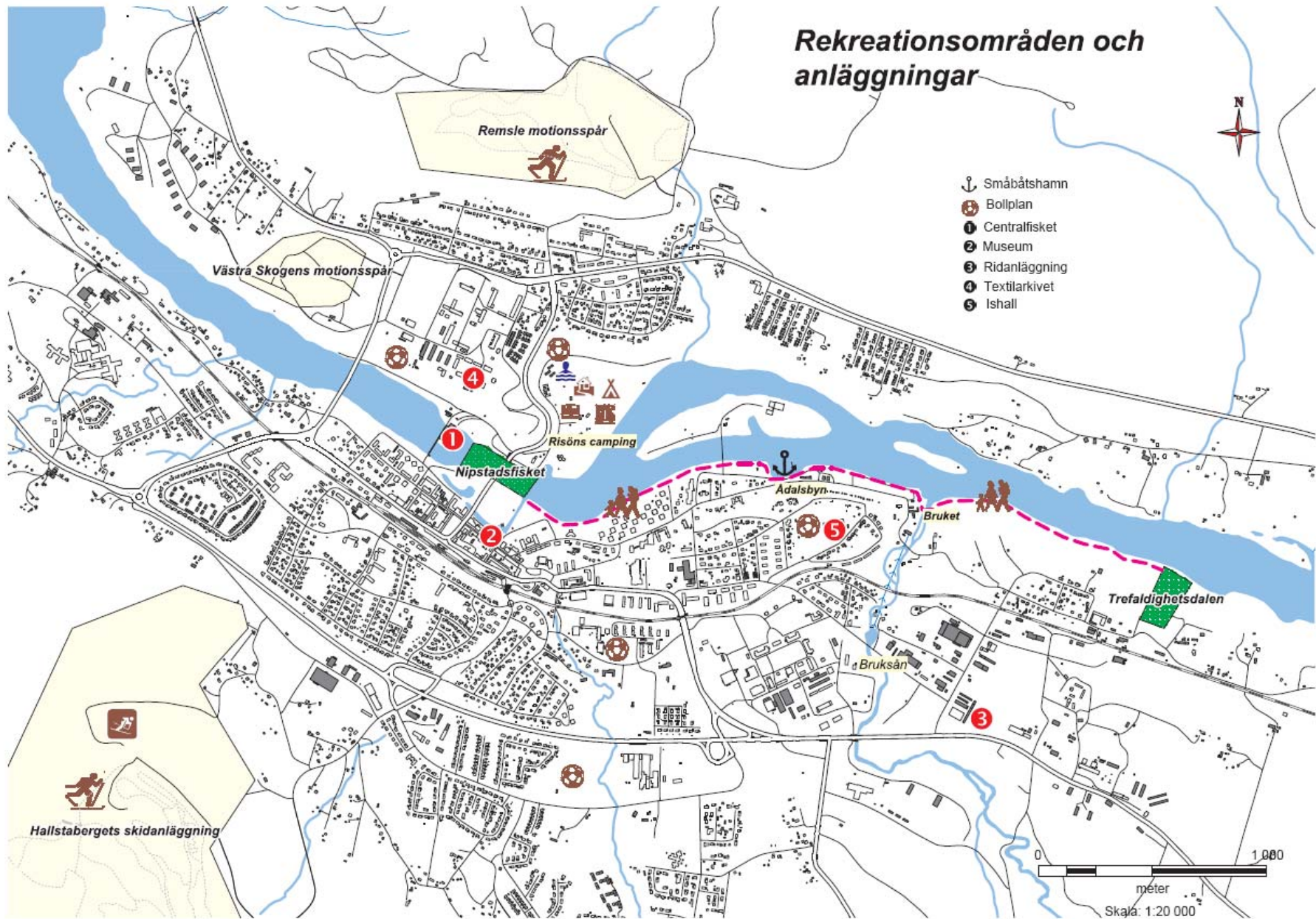
Arkivet har textilier som sträcker sig tillbaka ända till 1700-talet. Här erbjuds besökare ta del av gammalt och nytt genom utställningar, nyproduktion, programverksamhet, forskning och utbildning.

Strövområden

Hela sträckan från kraftverket till Trefaldighetsdalen erbjuder besökare och lokalbefolkning en gemytlig vandring längs Ångermanälvens strandlinje (se karta över Rekreatiomsområden och anläggningar). Längs sträckan är det möjligt att göra små avstickare till kulturhistoriskt intressanta platser som spelat en stor roll för Sollefteåns framväxt och historia. Niporna är en geologisk formation som karakteriserar Sollefteå och som finns i älvens omedelbara närhet. Västra skogen utgör också ett populärt ströv- och motionsområde för boende på Remsle.

Rekommendationer

- Översyn av befintlig leder för att öka tillgängligheten och möjligheten för besökare att ta en strandpromenad.
- Marknadsföra stadens älvlandskap som friluft- och strövområde.

VINTERSTADEN

Sollefteå är höljt i snö under en stor del av året. Det är inte ovanligt med fem månader av snö och kyla där snötäcket når betydande djup. Människorna nyttjar snön och kylan på olika sätt. Alla människor gillar inte vintersporter eller har inte möjligheten att ta sig ut i naturen utan stor ansträngning. För dessa och alla andra är det viktigt att klä staden för årstiden och nyttja vintern för det mest lämpliga och se snö, kyla och mörker som en resurs istället för en börda. För att staden inte ska ligga i ide under halva året kan vintern i staden utnyttjas för att ge staden en ny skepnad.

Stationshuset får ett nytt utseende med en ny belysning...

Belysning

Utöver den vanliga belysningen är vintermörkret en resurs som kan nyttjas för att få fram fantastiska effekter. Fasader och träd kan belysas och andra naturelement som nipbranter kan vara fond för olika former av ljusspel. Dessa kan vara permanenta eller bara nyttjas vid speciella tillfällen.

Med relativt små medel kan ett helt nytt uttryck skapas. Belysning är även viktigt för säkerheten då många väljer att inte röra sig ute efter mörkrets inbrott. Stråken som går längs älven är ej upplysta och minskar den rörelse som skapar trygghet.

Skridskoåkning och snölek

I kanalen mitt i centrum finns möjligheten att åka skridskor. Förhållandena är inte alltid dom bästa men med en medveten skötsel och snöröjning kan platsen bli en ny mötesplats för stadens befolkning. Med rätt belysning och platser att sitta kan området runt parken befolkas även vintertid och vara trevligare att vistas i.

Stadsparken är även en lämplig plats för mindre barn att leka i. En stor snöhög kan fungera som vinterlekplats, pulkbacke eller bara en snöhög att bestiga. Ett mindre skidspår för de små kan med lätthet prepareras i stadsparken så föräldrar kan hålla uppsikt över sina barn medan de vilar sina sinnen i den friska vinterluften. Kanske någon passar på att handla medan den andra tar hand om barnen.

Snö och isskulpturer

I Sollefteå finns många skulpturer och konstverk i den offentliga miljön som främst är för den gröna årstiden. Ordna platser för spontana isskulpturer, utlysa en årlig tävling eller ha som stående utsmyckning att kommunen ger uppdrag till någon konstnär att göra ett antal skulpturer som får belysning och ett värde som permanenta vinterskulpturer.

Kanalen får ett nytt uttryck i vinterskrud

Grillplats

Stadsparken kan utnyttjas som träffpunkt och samlingsställe för olika vinteraktiviteter. Om skridskobanan i kanalen hålls öppen och skidspår längs älven prepareras kommer parken att vara den naturliga punkt där folk möts. En tillfällig grillplats kan ge plats för korvgrillning och vila samt en rolig plats för familjer i stan att ta sina barn. Finns det saker att göra i stadens närhet är det mer sannolikt att stressade föräldrar tar sig tid att umgås med sina barn.

Skoterkörning

För att koppla ihop vinterstaden med omlandet är möjligheten att åka skoter viktigt. Idag utgör älven en barriär och nipbranterna gör det

svårt att ta sig ner till älven för överfärd på is. Ur säkerhetssynpunkt vill skoterklubbarna undvika leder på is. Den närmast säkra överfarten över älven för skotertrafiken är passagen över Forsmobron. Skoterklubbarna har framfört önskemål till kommunen om att kunna passera älven via Sollefteå kraftverk.

Rekommendationer

- Anordna preparerat skidspår längs älven och koppla samman staden med Risön via Hågestaön för stadsnära rekreation.
- Håll kanalen plogad för skridskoåkande och öka trivselfaktorn med belysning.
- Ordna möjligheter i Stadsparken med tillfälliga vintervindskydd, eldstad m.m.
- Anordna belysning för gångvägen längs älven, mellan stadsparken och småbåtshamnen, för att öka tryggheten för de gående efter mörkrets inbrott.
- Se över möjligheterna att koppla samman skoterlederna på södra och norra sidan om Ångermanälven i ett centralt läge samt att skapa en anslutning till Risöns camping.
- Marknadsför staden som ett vintereldorado.

STADENS GRÖNSKA

Det viktiga gröna

Det gröna i Sollefteå har stor betydelse sett ur ett flertal aspekter. Det har ett värde ekologiskt, kulturellt och socialt men främst är det en viktig del av elementen i stadsstrukturen.

Den planerade grönskan som finns i staden fungerar som en gemensam trädgård för alla människor. Särskilt viktig är den för de invånare som bor i den centrala delens flerfamiljshus då de inte har någon privat trädgård att vistas i. För många gamla och människor med rörelsehinder är dessa platser den enda plats där de kan se årstidernas växlingar. För att en park eller naturområde ska vara attraktiv med tanke på olika människors rörelseförmåga får den inte ligga längre bort än max 10 minuter.

	400 meter	Gammal människa
	ca 700 meter	Barn under 12 år
	700 meter	Vuxna på promenad
	2 500 meter	Vuxen på cykel

Avstånd accepteras olika av olika människor...

I Sollefteå är avståndet till park relativt bra och med tanke på närheten till övrig natur finns närhet för de flesta i staden. Sett ur ett historiskt perspektiv har parkerna ett värde som dokument för tidens stilideal. Parkerna har ofta ett namn som kan härledas till

en viss stil eller tidsepok. Vi har exempel på detta med namn som Regementsparken, Torgparken och Järnvägsparken. I dag är det särskilt Stadsparken som har funktioner för möten, uppträdande och rekreation - vila.

I parken finns utrymme för olika aktiviteter...

Parker och naturområden fungerar som arena för det sociala livet utomhus. Här kan vi vila och stressa av och få en stunds avkoppling för att ladda våra batterier. Här finns även plats för lek och rekreation men huvudsyftet är att det är en oas i det mer strikta stadslandskapet.

Stadsparken

Denna parks namn tillkom i och med att kanalen rensades och gavs nuvarande sträckning 1901. Platsen har haft olika funktioner och utseenden genom tiden. Mellan 1893 och 1901 kallades den för badhusparken för just den offentliga badanläggningen låg här.

Parken som är centralt belägen mellan staden och älven uppvisar en stor variation i planteringen och dess element. I fonden mot norr ligger Borgnipan med sina branter och vilda grönska. Här finns även en stor koloni av backsvalor. I olika plåtår breder sedan parken ut sig mot söder och blir mer planerad ju närmare staden man kommer för att slutligen övergå i en vattenspegel. I parken finns många intressanta objekt, både tillverkade och naturliga. Flera statyer står med sin prakt då man färdas längs de slingrande stigarna i parken. Nivåskillnaderna ger spännande platser och miljöer. I parken finns till och med vissa rödlistade växter som trivs och frodas i den så skötta miljön. I parken finns även en scen som används av olika arrangemang. I övrigt är parken en plats där det finns plats för vila och aktiviteter som tex. boulebana.

Torgparken

I arkitekt Adolf Edelswärds anda planlades staden enligt idealplanen med ett brett torg och parkstråk framför stationsbyggnaden och så skedde i Sollefteå 1892 då torget planades ut och blev plats för salustånd, uppvisningar och sedermera busstation och parkering. Idag återstår en liten grön plätt med ett par ståliga lindar och omgärdande grönska. Parken har ett stort estetiskt värde för att ge variation i stadsstrukturen medan dess värde för vila och rekreation är liten, mycket på grund av sin ringa storlek.

Regementsparkerna

På båda sidor om älven uppfördes regementsområden och i anslutning till dessa planerades ståtliga parker. Tiden för detta var under slutet av 1800-talet. Parken som hör till Hågesta är den mest praktfulla och med sin varierande grönska ett viktigt inslag i stadens grönstruktur. I och med sin historiska koppling till det militära är parken även en symbol för tidens stilideal och vilja att visa sin starka ställning i samhället. Parkerna och regementsområdena planerades av överste Nils Selander.

Järnvägsparken mm

Vid stationen som byggdes 1886 anlades även en mindre park i direkt anslutning till byggnaden. Denna park har en mindre framträdande roll i den totala strukturen men med sin minimalistiska utformning och dekorativa inslag ger den en upplyftning av den annars strama miljön runt stationsbyggnaden.

I övrigt finns ett antal mindre parker som ytor som kan räknas till park i staden men ej har ett större värde som plats för rekreation, vila och upplevelser.

Koloniträdgårdarna vid Bellevue

I Bellevueområdet som ligger i stadens östra del anlades ca 400 kolonilotter under första världskriget. Detta område som först var till för att kunna försörja sig med färska grönsaker, är det största sammanhängande området i Sollefteå. Klimatet är gynnsamt och det är möjligt att odla det mesta. Idag har kolonilotterna fått en annan användning och kan ses som en prunkande oas med blommor och bär och är ett trevligt inslag i staden och minner om oårens svåra tid.

Villaträdgårdar

Då stadens villaområden varierar i ålder finns en stor variation i växtsammansättning och uppväxtgrad. Trädgårdarna är ett viktigt inslag i grönstrukturen och fungerar som sammankopplare mellan naturområden och ger luften en fräschör. För många är arbetet med trädgården en betydelsefull hobby och ger motion.

Den viktigaste nyttan parker och grönstråk har är att upprätthålla den ekologiska balansen mellan staden och den omgränsade naturen. Växtligheten fungerar som reningsverk och skapar ett behagligt mikroklimat samtidigt som djur och insekter kan röra sig mellan olika områden. Denna balans är den som är lättast att störa och kunskapen om områdenas beskaffenhet är enormt viktig.

Alla dessa olika funktioner som det gröna har kan sammanfattas i en grönstruktur där allt som växer tillsammans med vatten utgör en sammanhållande enhet för att balansen ska upprätthållas.

För att förekomma konflikter mellan ny bebyggelse eller exploatering på det grönas bekostnad är det viktigt att analysera det grönas funktion för människor och djur. Eftersom natur och grönska kan ha olika värde beroende på brukare är det viktigt att inventera och beskriva dessa värden samlad och invävt i en total grönstruktur.

Bäckar och Raviner

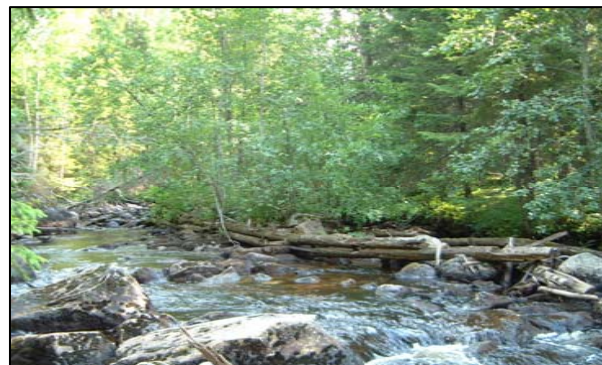
I strukturen ingår ett antal bäckar och raviner som har ett större värde ekologiskt då dessa ingår i de stråk som kopplar samman den centrala delen av staden med den omkringliggande naturen. Tidigare utgjorde dessa i flertalet fall gränser mellan de byar som låg här innan stadens tillkomst och framväxt. Ravinerna har varit besvärligast att bebygga och har därför lämnats obebyggda när staden bredd ut sig i landskapet. Vägdragningar har dock i många fall gjorts på ett okänsligt sätt. Höga vägbankar utgör därför stora barriärer för den som vill röra sig längs ravindalarna idag. Ravinerna har en relativt rik flora och fauna vilket i kombination med deras omväxlande topografi och starka rumsbildande effekt ger Sollefteå förutsättningar för en grönstruktur av mycket hög kvalitet. Några av bäckarna och dess raviner utgör ett större inslag i stadslandskapet. Dessa är följande; Bruksån, Hullstabäcken och Skärvstabäcken.

Bruksån

Denna å har sitt utlopp vid det gamla bruket som ligger i den östra delen av staden. Den nedre delen av ån är till stora delar torrlagd då en kraftsverkstubb går från dammen vid storgatan till kraftverket på bruksområdet. Söder om dammen slingrar sig ån i landskapet. Det är en plats med stora värden som natur- och kulturmiljö. Mycket

lummigt med gamla lövträd, mest björk, gråal och sälg samt många döda träd och en rik buskvegetation. I ån finns bla. harr, öring och flodpärlmussla.

Bruksån är i sin nedre del upptaget i kommunens kulturmiljövårdsprogram.

Bäckarna är ett vackert inslag i landskapet...

Hullstabäcken

Denna bäck som har sitt utlopp i kanalen och älven är det vatten som flest människor upplever och utgör ett spännande inslag i stadsmiljön. Hullstabäcken är kulverterad en längre sträcka men har ett stort tillrinningsområde runt Västra Spannsjön. Bäckens är viktig som recipient för dagvattenhanteringen. Bäckens har låga ekologiska värden men har med sitt centrala läge en pedagogisk och estetisk funktion.

Skärvstabäcken

Detta vatten har sitt utlopp i den västra delen av stadens utkant. Bäckens har ett vandringshinder vid järnvägen där det finns ett fall på flera meter i sin nedre del. Bäckens meandrar sig i landskapet och har skapat flera raviner. I delen som ligger norr om Långgatan finns ett bestånd av Bäckröding. Naturen kring bäcken domineras av gråal.

Naturen kring staden

Sollefteå är även känd som nipornas stad. Dessa fantastiska naturfenomen är ett resultat av den landhöjning och faktumet att området under lång tid varit havsbotten. I och med landhöjningen blottades den sedimentära botten som sedan genomskars av det strömmande vattnet.

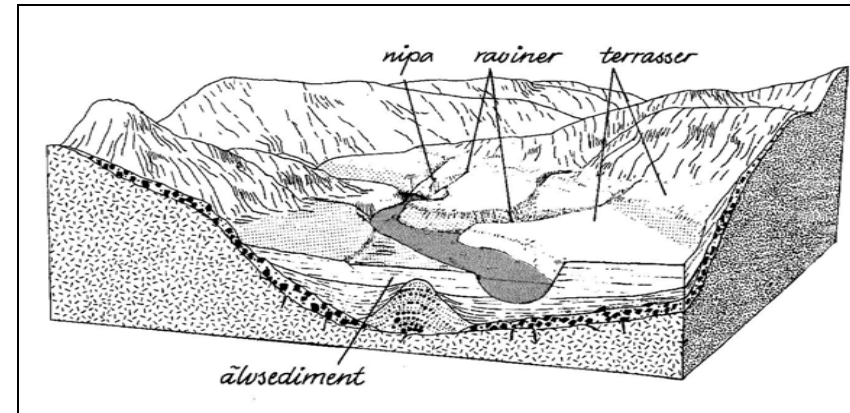
Niplandskapet är unikt för sina raviner och branter som skapar sitt speciella mikroklimat och är plats för en frodig växtlighet. Niporna inramar älven och är påtagliga var man än rör sig i staden.

I övrigt inramas staden av bergen på var sida av älven och särskilt påtaglig är Hallstaberget med skidbacken och Multråberget med sin branta klippvägg.

Ett årsbehov av lingon kan plockas på nära håll...

Naturen runt staden ger stora möjligheter för rekreation och fritid och innehåller flera sjöar och vattendrag med god tillgång på fisk (se avsnittet om Fritid, Rekreation och Turism).

Principskiss över niplandskapets bildande.

Viktiga områden för skolbarn

Skolorna har sina specifika områden som används i undervisningssyfte och för rekreation. Dessa områden är viktiga att bevara för att eleverna ska kunna få möjligheten att kombinera sin skolgång med vistelse i naturen under sin skoltid. Genom att de får kunskap om kretslopp och ekologi som kan förankras i verkligheten grundläggs tankar om värdet som tas med genom livet.

Det har tidigare genomförts en inventering över de naturområden som är av stor vikt för skolor och fritids. Tillsammans med skolorna togs kartor fram där elever och lärare visade på de platser där aktiviteter kopplade till undervisningen hölls i stadsnära natur. Redovisningen visar att områdena ofta är kopplade till bäckraviner eller älvnära områden och därför har ett stort pedagogiskt värde utöver det ekologiska.

Vatten i staden

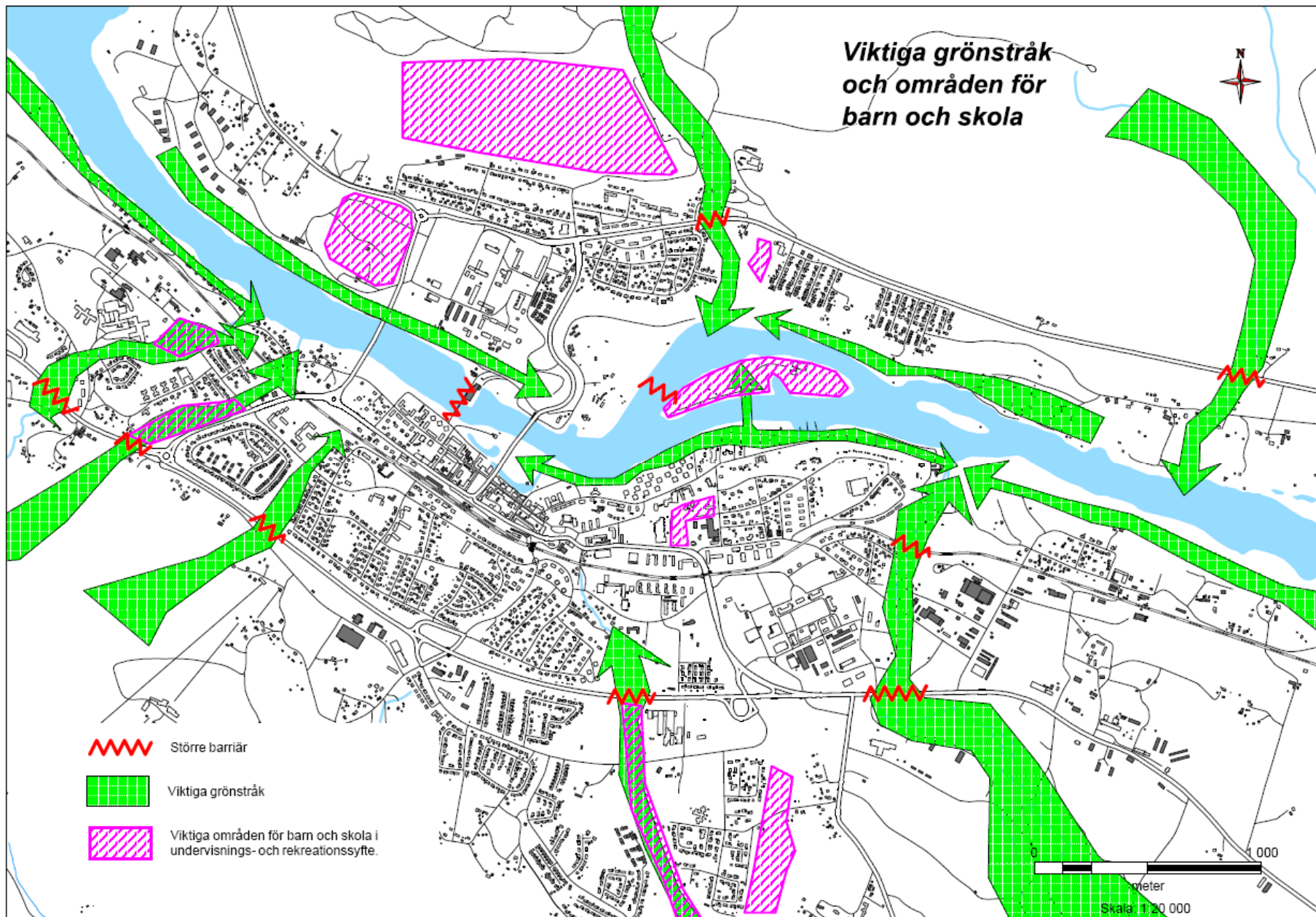
Ångermanälven tillsammans med de bäckar och åar som förser älven med vatten har stort värde för staden och livet. Älven är klassad som riksintresse och detta tyder på dess viktiga funktion. Sollefteå stad hade aldrig varit den plats den är idag utan kraften från älven, möjligheten att fiska eller för transporter av varor och timmer. Älven och bäckarna har även ett estetiskt värde och har ett stort värde för som tidigare nämnts, djur och växter. Dessa är en resurs som nyttjas för dagvattenhanteringen i staden.

Naturen tillsammans med det rinnande vattnet är en resurs vi ska försöka värna om och spara för våra barn och barnbarn...

Rekommendationer

- Stärk stråket mellan Risön och Djupöspåret via Hågestaön med en ny bro.
 - Säkra stadsnära rekreationsområden i detaljplan.
 - Den övergripande grönstrukturens områden och stråk ska bibehållas.
 - De större natur- och friluftsområdena ska bevaras och vid behov skyddas enligt miljöbalken (§6, 3 kap).
 - Grönstrukturens rekreationsvärden, samband och framkomlighet mellan och intill stadsdelarna bevaras - barriäreffekter ska undvikas.
 - Tillgängligheten till områdena måste förbättras.
 - I en grönplan av staden kan flera av ovan beskrivna rekommendationer sammanföras, historik, dokumentation och förslag på utformning av stadens grönska
- Inventera och identifiera stråk och barriärer.
 - Upprätta skötselplaner för bevarandevärda naturområden som bäckraviner mm.
 - Håll parker skötta och se över funktionen samt upprätta skötselplaner.

KOMMUNIKATIONER

Vägnätet

För Sollefteå stad finns en trafiknätsanalys, antagen 2001. Ett syfte med analysen är att göra tätortens gator mer trafiksäkra, miljövänliga och mer estetiskt tilltalande.

Ett annat syfte med analysen är att funktionsindela trafiknäten och visa vilka anspråk på framkomlighet och trafiksäkerhet som de olika trafikslagen har inom olika delar av näten samt visa var i gatunätet det finns motstridiga intressen. De olika trafikslagen som behandlats är personbilstrafik, buss, utryckningsfordon, cykeltrafik och skotertrafik samt gång- och cykelpassager.

Målet med trafiknätsanalysen är att:

- Trafiksäkerheten för de oskyddade trafikanterna ska förbättras.
- Antalet trafikolyckor med personskador ska minskas.
- Tätorten ska göras trivsammare och mer attraktiv för gående och cyklister.
- Barnens, de äldres och de funktionshindrades behov ska vara dimensionerande.

Gatusystemet är indelat i olika funktioner: genomfartsgata, huvudgata och lokalgata. Lokalgata innebär en gata med rekommenderad hastighet på 30 km/h.

Utformningen och gestaltningen av gatumiljön är av stor betydelse för trafiksäkerheten, tillgängligheten och trevnaden för alla trafikanter. Vid projektering av ny- eller ombyggnad av gatumark eller annan allmän mark är det viktigt att tänka på platsens funktion,

karaktär och betydelse för omgivande miljö. Gatans eller korsningen utformning ger signaler om hur vi ska bete oss i trafiken. Är budskapet tydligt, ökar trafiksäkerheten och därmed förutsättningarna för att även trevnaden ska öka. Gatans bredd och standard, men även dess omgivning, rummets storlek och variation, anger vilken hastighet och vaksamhet som är lämplig.

En hög kvalitet på vägnätet i kommunen är viktig för förbindelserna med övriga delar av landet, för näringslivet och för möjligheterna till boende och utveckling av tex. turismen.

Rekommendationer

- Vid projektering av ny- eller ombyggnad av gatumark eller annan allmän mark ska stor vikt läggas på utformningsfrågorna.
- Fortsätta att åtgärda gatunätet utifrån den genomförandeplan som upprättades i samband med trafiknätsanalysen.
- Utforma ett program för handikappanpassning där offentliga ytor skall göras tillgängliga för människor med funktionshinder

Kollektivtrafik

För att skapa ett starkt näringsliv och en attraktiv stad förutsätter detta bra kommunikationer såväl gällande vägtrafik som för järnvägstrafik och flygtrafik.

Busstrafiken i Sollefteå består av stadsbussarna (ringlinjen) som trafikerar själva tätorten samt linjetrafik. Busslinjenätet är väl utbyggt med många regionala förbindelser. Sollefteå har ett resecentrum för tåg- och buss och taxi samlokaliserat. Det är placerat

vid järnvägsstationen som också utgör väntsal. Till resecentrum ansluter även långfärdsbussarna.

Skolskjutsarna sker till största del med den ordinarie linjetrafiken men kompletteras med en viss beställningstrafik.

Kramfors/Sollefteå flygplats, Höga Kusten Airport, ligger cirka tre mil från Sollefteå tätort. Flygtiden till Stockholm är ca en timme.

Idag går ingen persontrafik på järnväg.

Rekommendationer

- Kommunen ska arbeta för en utbyggnad- och ett bevarande av standarden på det kollektiva transportsystemet.
- De långväga godstransporterna bör i första hand styras mot järnväg.
- Kommunen bör medverka till att minska användningen av fossila bränslen genom att effektivisera sitt transportarbetet och så långt möjligt nyttja kollektivtrafiken.
- Verka för att persontrafiken så snart som möjligt återinförs på Ådalsbanan.
- I samband med kommande diskussioner med Banverket, om ådalsbanan, måste frågan kring barriärer och buller aktualiseras.
- Fördjupade utredningar bör göras kring plankorsningar väg/järnväg.

Gång- och cykel

För Sollefteå tätort finns en gång- och cykelplan som antogs i augusti 2000. Planen redovisar förslag till utbyggnad av befintligt nät. Kommunen har ansvaret för större delen av cykelvägnätet inom tätorten. Trafikverket ansvarar för cykelvägnätet beläget i anslutning till genomfartslederna.

Kommunens målsättning med cykelplanen är att:

- Andelen cyklister och gående i Sollefteå ska öka.
- Trafiksäkerheten för gående och cyklister skall förbättras.
- Cykeltrafiksystemet skall vara enhetligt, sammanhängande och överblickbart.
- Stor vikt skall läggas på utformningen av viktiga stråk och platser så att det sociala livet kan stimuleras.
- Tätorten ska bli mer attraktiv för gång- och cykeltrafikanterna.
- De funktionshindrades behov skall tillgodoses.
- Planen skall ligga till grund för den fysiska planeringen samt för övriga trafikfrågor i Sollefteå.

Inom Sollefteå stad finns för närvarande totalt ca 2.2 mil utbyggd gång- och cykelbana. Inom tätorten är det korta avstånd till de olika målpunkterna och det finns ett väl utbyggt gång- och cykelvägnät.

Utformningen av gång- och cykelstråken och miljön utmed dessa är mycket viktiga. Genom olika markbeläggningar, belysning och plantering kan stråken bli tydligare och igenkännbara. För gående, särskilt de äldre, finns behov av sittplatser utmed stråken.

Utformningen av miljön skall vara anpassad för funktionshindrade och synskadade. Skyltning skall vara enkel och lättbegriplig. Med

rätt utformning kan även trafiksäkerheten förbättras. Placering av belysning är av stor vikt för trafiksäkerheten och även för invånarnas trygghetskänsla.

Rekommendationer

- Fortsatt utbyggnad av nätet enligt gång- och cykelplanen.
- Skapa en tydlig cykelvägskyltning med avståndsuppgifter om viktiga målpunkter inom tätorten. En skyltning av cykelstråken tydliggör att cykeln ingår i trafiksystemet.
- Prioritera drift och underhåll av gång- och cykelvägarna.
- Arbeta vidare med att förbättra befintliga gång- och cykelpassager.
- Marknadsföra cykelkartan för tätorten. Spridning cykelkartan är ett bra sätt att marknadsföra cykeln som transportmedel samt att få ut information om det gång- och cykelnät som finns.
- Arbeta mer aktivt med att informera om cykelns fördelar som färd sätt inom tätorten i syfte att öka antalet cyklister.

Skoter

Skotern har blivit ett allt populärare fritidsfordon. I Sollefteå kommun finns ca 3000 skotrar registrerade. Om man beaktar ett genomsnitt av tre till fyra användare per skoter konstateras att ca 50% av kommunen invånare använder snöskoter. Endast ca 10% av skoteråkarna är anslutna till klubbverksamheten. Det ledssystem som finns i anslutning till Sollefteå tätort är anlagt och drivs av de lokala skoterklubbarna. För kommunen finns en skoterpolicy framtagen.

Skotertrafiken har även de senaste åren fått ett turistiskt värde. Det har blivit mer vanligt med skoteråkare som kommer till tätorten från andra närliggande orter eller mer långväg från andra kommuner. Det ställer krav på tillgänglighet till både service av skoter och möjlighet att angöra mat- och övernattningsställen. Behov finns även av uppställningsplatser för lastning och lossning av skotrar.

För tätorten finns sedan 1982 ett förbud för skotertrafik inom planlagt område. Dispens från förbudet har givits för tre stråk in till tankningsställen.

Skoterklubbarna, en på var sida om Ångermanälven, har önskemål om att kunna korsa älven i ett centralt läge. Idag är Forsmobron det ställe som ligger närmaste Sollefteå tätort där det är möjligt att korsa älven på ett säkert sätt. Skoterledningens passage av allmän väg är ett trafiksäkerhetsproblem.

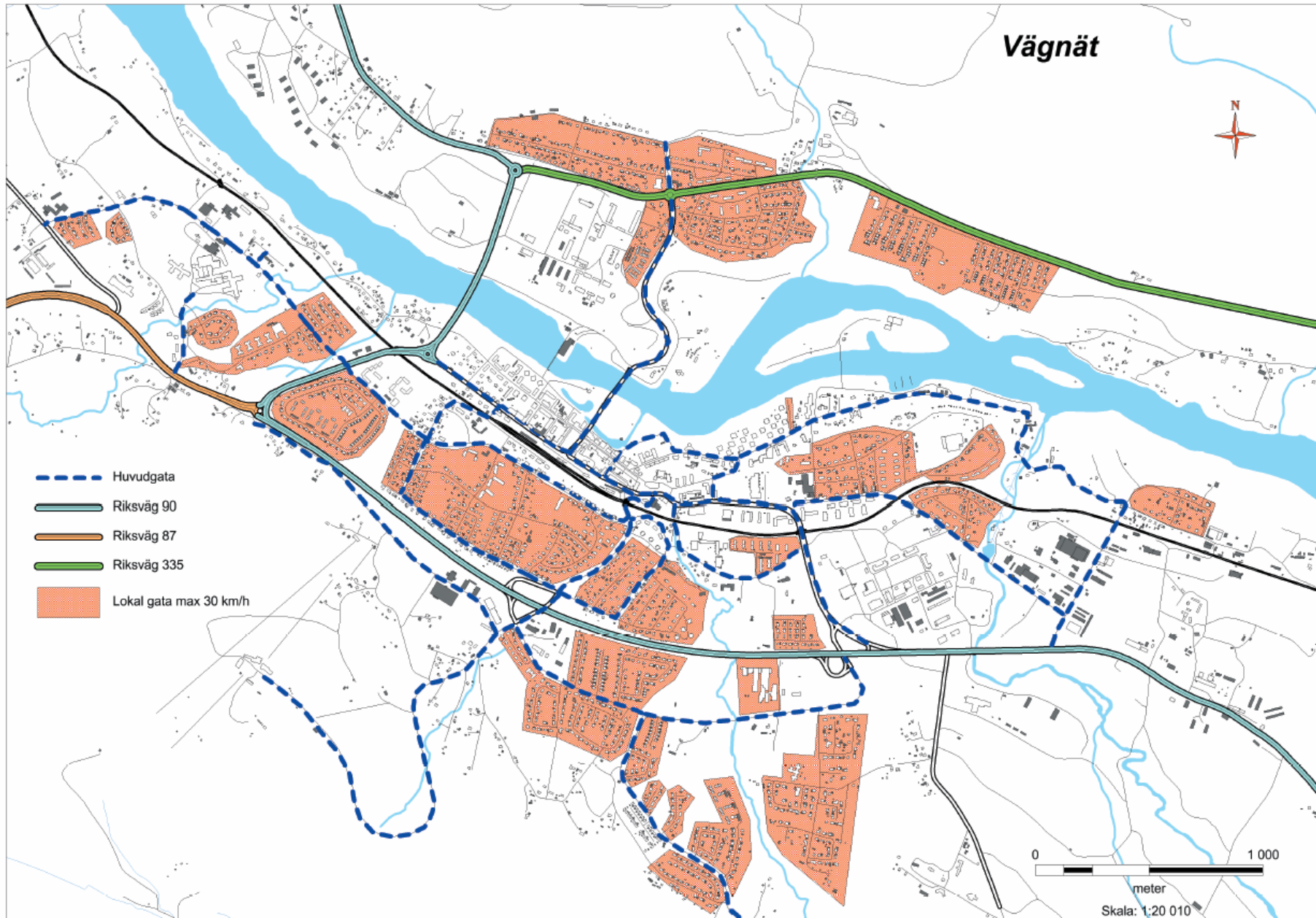
Rekommendationer

- Möjligheten till en mer centralt läge för skoterpassage över Ångermanälven utreds.
- Skapa möjligheter till service för skoterturismen.
- Förbättra de befintliga skoterpassagerna över större allmänna vägar.

Båttrafik

Historiskt har Ångermanälven varit en viktig transportled. Första forsen i Ångermanälven var i Sollefteå vilket medförde att Sollefteå och Djupöhamnen blev första omlastningsstationen för passagerare och gods som skulle fortsätta färden uppåt landet. År 1837 anlände den första ångbåten, Strömkarlen, till Sollefteå. 1845 påbörjades passagerartrafik, med 2 resor per vecka mellan Härnösand och Sollefteå. Restiden var ca 11 timmar. Den 3 september 1939 fullbordade Strömkarlen sin sista och sextioförsta säsong på älven. Ett stort problem för båttrafiken är att sand och slamavlagringar som älven ständigt för med sig avsätts och bildar föränderliga grund och bankar. Båtarna får inte vara för djupgående för att ta sig upp för älven. För närvarande är de båtar som ses på älven till största delen relaterade till fritidsfiske.

I Sollefteå finns en småbåtshamn som drivs av Sollefteå båtklubb.

Cykelbanor - befintliga och planerade

- Planerad cykelbana / -väg
- Cykeltrafik på befintlig gata
- Befintlig cykelbana / -väg

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Vatten och avlopp

Försörjningen av renvatten till Sollefteå tätort sker via en grundvattentäkt belägen i Granvåg. Verket producerar strax över 1 miljon m³ renvatten per år. Ca 60 % av vattnet utgör debiterad mängd.

Avloppsvattnet från tätorten renas idag i kommunens reningsverk belägen på Hågestaön. Reningsprocessen sker med biologisk rening. Årligen renas 1,4 miljoner m³ avloppsvatten.

Totalt längden av ledningar inom tätorten är 24 mil, då ingår även dagvattenledningar.

Dagvatten

Sollefteå tätort har ett väl utbyggt ledningssystem för dagvattenhanteringen. Ångermanälven utgör recipient för allt dagvatten.

Man skiljer på förorenat dagvatten och sådant vatten som är rent och kan tillåtas att infiltreras direkt ned i marken eller släppas ut i bäckar och älven. Förorenat vatten dagvatten utgörs vanligen av vatten från trafikerade ytor som gator och industrifastigheter. Merparten av den totala volymen dagvatten som rinner från hårdgjorda miljöer kommer dock från tak, gång- och cykelbanor, torg och andra ytor och kan vanligtvis ledas direkt till vattendrag eller omhändertas via naturlig infiltration. Befintliga hårdgjorda ytor avvattnas idag via

dagvattensystem som leder vattnet orenat till Ångermanälven eller i vissa fall till reningsverket på Hågestaön.

För att möjliggöra rening av förorenat dagvatten innan det leds ut i älven krävs att dagvattnet leds till diken och ytor för fördröjning innan det leds ut till älven. I framtiden blir det också nödvändigt att minska den volym vatten som behöver renas. Dagvatten ska i så hög grad som möjligt infiltreras eller fördröjas så nära nedslagsplatsen som möjligt. Det är huvudsakligen dagvatten från trafikytor som kommer att behöva renas, medan dagvatten från övriga ytor kan ledas ut i vattendragen direkt eller ut i grönområdenas lågpunkter.

Dagvattnet kan utnyttjas som en positiv resurs och ge upphov till en rikare miljö både upplevelsemässigt och biologiskt.

Rekommendationer

- Dagvattnet bör i första hand omhändertas lokalt genom infiltration eller perkolation inom tomtmarken.
- Vid avledning av dagvatten väljs öppna diken framför kulvertar.
- Det traditionella dagvattensystemet med slutna rör byggs om där det är möjligt, till mer naturanpassade öppna system. Vid behov förses anläggningarna med slamfång och oljeavskiljare.

Energiförsörjning

I Sollefteå finns ett väl utbyggt fjärrvärmenät. Pannanläggningen är belägen i den västra delen av tätorten, i anslutning till sjukhuset. Ledningssystemet är totalt 3.5 mil och täcker hela tätorten.

Uppvärmningen i fjärrvärmeanläggningen sker till största delen med biobränsle, resterande sker med antingen el eller olja som nyttjas framför allt under sommartid.

Än har ingen villabebyggelse anslutits till fjärrvärmen. Anledningen är att det i dagsläget inte ännu är ekonomisk hållbart.

Vedeldning är vanligt inom tätorten. Många villaägare har de senaste åren övergått från ved till pellets eller bergvärme. Konvertering från ved och även direkt till bergvärme sker för det mesta av kostadsskäl.

Möjligheten att utnyttja solenergi genom solfångare eller solceller kan vara ett komplement till annat uppvärmningssystem. Solfångare är intressanta i områden där husen kan dimensioneras med låg temperatur på värmevattnet, exempelvis vid användandet av golvvärme. Solceller är ett bra komplement vid byggnader med direktel.

Rekommendationer

- Möjligheterna till anslutning till fjärrvärme ska beaktas vid ändring av uppvärmningssystem, lokalisering av ny bebyggelse och vid ombyggnad av större fastigheter.
- Verka för att användandet av mer miljövänliga och energisnåla uppvärmningssystem ökar.

Avfallshantering

Kommunen har ansvar för insamling och omhändertagande av allt hushållsavfall, med undantag för sådant avfall för vilket producentansvar gäller.

Ordinarie hämtning för permanentbostäder utförs en gång varannan vecka.

Inom tätorten finns ett antal återvinningsstationer utplacerade där man kan lämna tidningar, pappersförpackningar, hårdplast, metallförpackningar och glas. Återvinningsstation finns även på Rödsta avfallsanläggning.

Farligt avfall kan lämnas vid OKQ8 på Övergård eller på Rödsta avfallsanläggning.

Grovavfall kan lämnas på återvinningsgården vid avfallsanläggningen i Rödsta. Dessutom sker två årliga hämtningar av icke brännbart grovavfall och elavfall, vilket ingår i renhållningsabonnemanget. Grovavfallet skall vara sorterat i icke brännbart, metall och elskrot. På Rödsta avfallsanläggning finns en yta för osorterat industriavfall för företag som inte själva kan sortera före annan behandling.

I tätorten finns en avslutad avfallsupplagsplats, belägen på Övergård. Enligt miljöbalken ska varje kommun ha en avfallsplan. Nuvarande avfallsplan i Sollefteå kommun gäller för perioden 2009-2016.

Det långsiktiga målet för avfallshanteringen är att minimera mängden avfall som vi lämnar efter oss. Det avfall som trots allt uppstår ska i första hand återanvändas. Material som inte kan återanvändas kan innehålla näringsämnen och energi som kan återvinnas via kompostering eller förbränning. Deponering av avfall är ett sista alternativ.

Ansvaret för avfall kan delas in i tre nedanstående kategorier:

- Hushållsavfall - Delas in i tre underavdelningar. Dessa är fastighetsnära insamling (soptunnan), insamling via återvinningscentralen och slam. Kommunen ansvarar för att behandlingen sker på ett riktigt sätt.
- Producentansvar - Respektive producent ansvarar för att det omhändertas och behandlas på ett riktigt sätt. Detta gäller t ex bilar, förpackningar och tidningar.
- Verksamhetsansvar - Företag ska se till så att avfall som uppkommer hos dem omhändertas på ett riktigt sätt

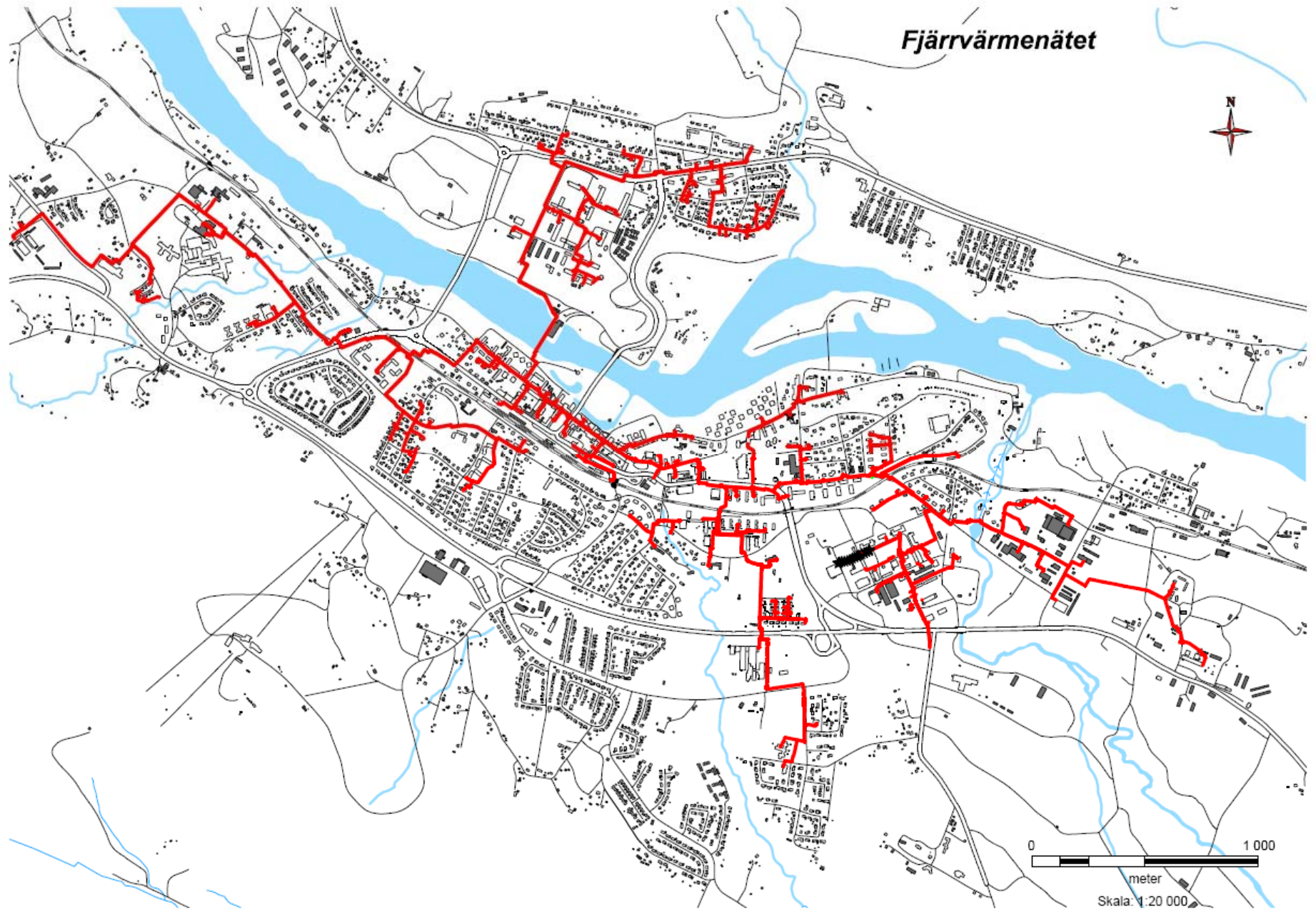
Rekommendationer

- Verka för ökad insamling av återvinningsbart material genom bra information och tillgänglighet.

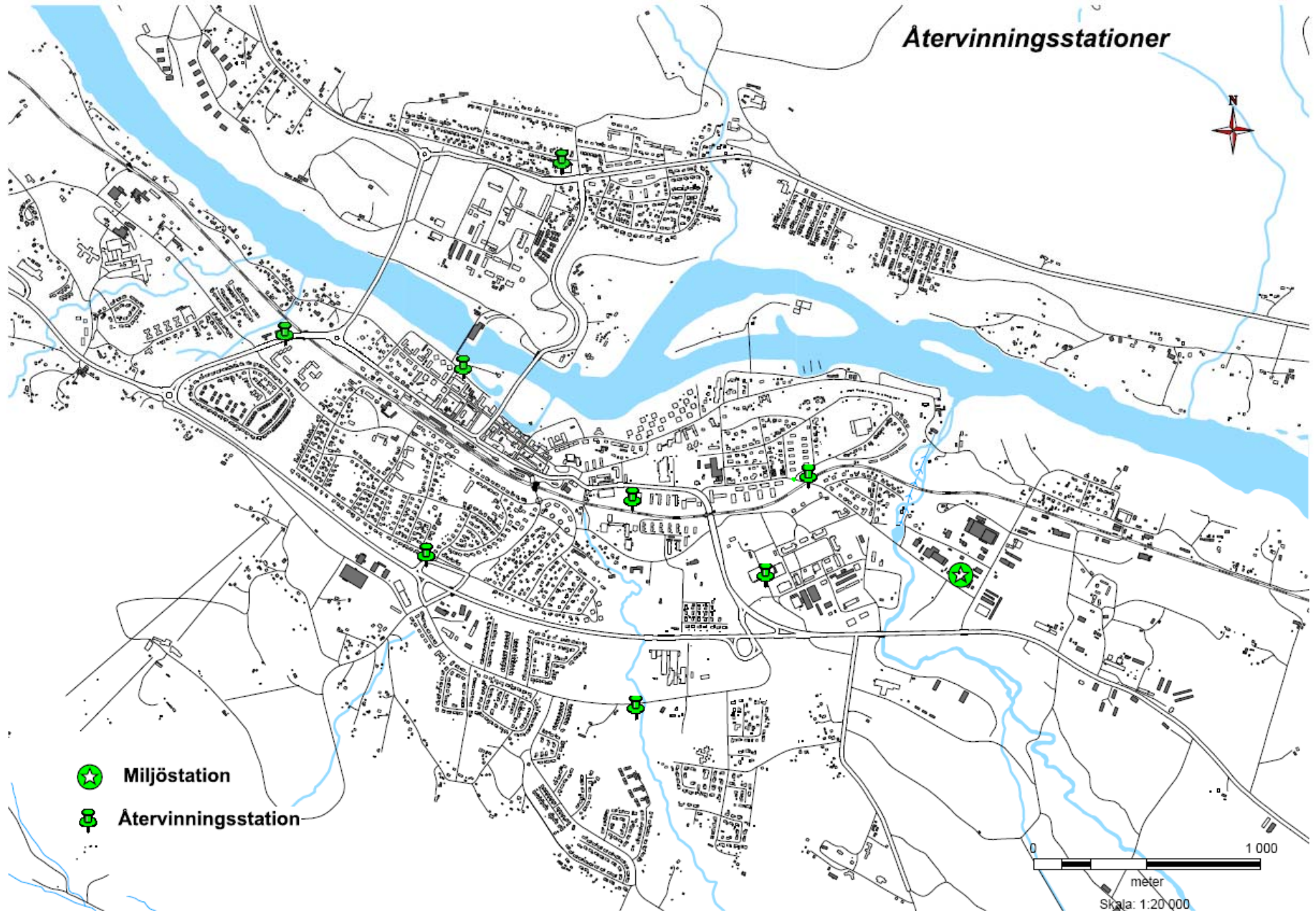
- Verka för ökat återbruk av rivningsmaterial.
- Kommunen bör aktivt uppmana till och informera om kompostering.

Återvinningsanläggning på Gamla Platsen

Atervinningsstationer

- Miljöstation
- Atervinningsstation

1 000
meter
Skala: 1:20 000

HÄLSA OCH SÄKERHET

Ras- och skred

Sollefteå har ett unikt niplandskap. Dock utgör det vackra nip- och ravinlandskapens branta sluttningar riskområden för ras och skred. Nip- och ravinlandskapet förändras ständigt. Den naturliga erosionsprocessen anpassar branter och slänter till ett jämviktsläge. Små förändringar av denna jämvikt kan utlösa ras eller skred.

För att skred ska kunna inträffa måste en belastningssituation uppstå där jordens förmåga att hålla emot överskrids. Det kan till exempel ske genom belastning av jorden genom utfyllnader, bortschaktning eller erosion av jord på grund av naturligt lutande markyta.

Förändringar som kan orsaka ras:

- schaktning och grävning i nipor och raviner.
- belastningsökningar genom tippning av t.ex. jordmassor och trädgårdsavfall.
- vibrationer från tunga maskiner och fordon.
- läckande vatten- eller avloppsledningar.
- smältvatten från snötippning .
- ansamling av dagvatten som leds till nipa eller ravin.
- felaktigt utförd skogsavverkning.

Kommunen har en ras- och skredgrupp som har till uppgift att handlägga frågor som rör ras- och skredhändelser samt bevaka riskerna vid planering, bygglovshantering samt ge information till allmänheten om frågor kring ras och skred. Gruppen ska även vara kommunens kontakt inom området gentemot andra myndigheter.

Inom Sollefteå tätort finns ett antal områden som bedöms vara riskzoner för ras eller skred.

Till stöd för planering av olika slag har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, låtit utföra översiktliga stabilitetskarteringar inom Sollefteå tätort. Dessa har utförts i områden med en sammanhängande bebyggelse. Syftet är att mycket översiktligt studera vilka områden där det finns risk för ras och skred. För att med säkerhet kunna bedöma om ett område har ökande risker krävs flera och mer noggranna utredningar.

I vissa fall ställs krav på detaljerade geotekniska undersökningar i samband med byggnationer. Anledningen till detta är behov av att beräkna stabiliteten i marken samt eventuella restriktioner i t.ex. avstånd till slänter och vilken belastning marken tål.

Under de senaste 20 åren har kommunen årligen utfört mätning av kontrollpunkter längs med skedomsnipan för att ha kontroll på eventuella markrörelser. Kommunen genomför med kontinuerligt dokumentation av upptäckta och inrapporterade ras- och skred samt besiktningar niporna längs med älven, både uppströms och nedströms kraftverket.

Bilden visar ett skred som skedde 1899 i Remslenipan

Rekommendationer

- Vid alla eventuella exploateringsåtgärder i riskområden ska geoteknisk utredning utföras och utgöra underlag för beslut.
- Det är viktigt att vegetationen i niporna vårdas och att avverkningar utförs på så sätt att inte risken för ras- och skred ökar.
- Vid bygglov och planläggning skall riskerna för ras och skred särskilt beaktas.
- Forsatt avverkning av överstora träd i niplandskapet.

Översvämningsrisker

Sollefteå kommun har drabbats av sex översvämningar under de senaste 12 åren, nämligen 1987, 1993, 1995 och 1998, 2000 (mindre översvämningar) och 2001. Fem av de dessa har inträffat under sensommar/höst. Av de översvämningar som skett så var vattenflödet som störst 1998. Som mest uppmättes ett flöde på 2830 m³/sekund. Vattennivån nedströms kraftverket var 5.5 meter över havet, vilket kan jämföras med normalnivån som är ca 2.0 meter över havet. Det högsta flödet som uppmätts i älven är 3200m³/sekund. Detta skedde 1943.

Översvämningarna har orsakat översvämmade fastigheter, källare, sommarstugor, m.m. Höga flöden ökar även risken för större och mindre ras i niporna längs med älven.

Utöver kostnader för direkta skador tillkommer stora kostnader framförallt för förebyggande åtgärder för att försöka begränsa skadornas omfattning.

Rörande Sollefteå stad så är det i första hand Risön som drabbas vid höga flöden. 1999 anlades en skyddsvall inom området för att eliminera framtida översvämningar och skador på byggnader och anläggningar.

Klimatförändringar med ökade nederbördsmängder med fler tillfällen med extrem nederbörd medför en ökad risk för framtida kraftiga översvämningar.

Till stöd för planering av olika slag har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, låtit utföra översiktliga översvämningskarteringar. För Sollefteå kommun finns samtliga tre

älvar karterade. Syftet är att mycket översiktligt studera vilka områden som riskerar att översvämmas.

Kartläggningen är så pass översiktlig att den därmed begränsas till att gälla för övergripande insatsplanering av räddningstjänstens arbete och som översiktligt underlag för kommunen riskhantering och samhällsplanering. Vid planering av nya byggnader eller anläggningar inom de redovisade översvänningszonerna krävs bättre och mer detaljerade beräkningar av vattenstånd och en mer noggrann granskning av topografin i området.

Bilden visar Risön vid översvämningen 1995

Rekommendationer

- Vid bygglov och planläggning skall riskerna för höga flöden i älven särskilt beaktas.
- Riskerna för framtida ökande flöden ska beaktas vid planering.

Förorenad mark

Det finns mark- och vattenområden som har förorenats under lång tid bland annat genom industriell verksamhet. I arbetet med att åtgärda förorenade områden ingår många moment såsom fältundersökningar, marktekniska utredningar, riskbedömning, projektering och åtgärder. Olika typer av föroreningar kan förekomma på industritomter, särskilt gamla skrotupplag och bensinmackar. Nedlagda deponier och skjutbanor är andra exempel på riskobjekt.

Innan ett område bebyggs måste risken för förekomst av föroreningar av platsen undersökas. Det första steget är att göra en arkivstudie för att ta reda på vilka verksamheter som har bedrivits tidigare. Indikerar denna studie eller annat att det kan finnas risk för förorening så måste en fördjupad undersökning med provtagning göras. Utifrån undersökningen görs sedan en riskbedömning.

Förorenade områden eller byggnader som ska bebyggas med bostäder ska efterbehandlas så att Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning uppnås. Känslig markanvändning innebär att det inte finns några begränsningar i användandet av marken i framtiden. Sanering till generella riktvärden för ”mindre känslig markanvändning” innebär istället att markens kvalitet blir begränsande för den framtida användningen. Marken kan då bara användas till sådana verksamheter som

exempelvis kontor, industri eller vägar, alltså ej för dagis och boende m.m.

Viss kartläggning och riskvärdering av förorenad mark har utförts inom Sollefteå tätort. Marksanering har skett på ett antal platser där det tidigare funnits bensinstationer. Saneringar har även skett av nedlagda militära skjutbanor.

Farligt gods

Som farligt gods betecknas ämnen och föremål som, om de hanteras felaktigt under transport, kan skada människor, djur, miljö eller egendom. Dessa ämnen eller föremål kan exempelvis vara brandfarliga, explosiva, giftiga, smittfarliga, radioaktiva eller frätande.

Begreppet ”transport av farligt gods” innefattar mer än bara förflyttning med fordon eller järnväg. Det innefattar även lastning och lossning samt sådan förvaring och hantering av farligt gods som har samband med transport.

De farliga transporterna som sker inom tätorten är bränsletransporter till bensinstationerna. Samtliga bensinstationerna belägna utmed riksvägarna. För transporter genom tätorten är väg 335, 87 och 90 rekommenderade färdvägar för transporter med farligt gods.

Gällande uppställning av farlig last finns en speciell plats anvisad av kommunen.

Radon

Radon från marken är den vanligaste orsaken till radon i byggnader. Markradon är i kombination med dålig tätning mot husgrund och mark den dominerande orsaken till höga radonhalter i inom husluft. Hur mycket markradon som läcker in i hus beror på husets konstruktion och ventilationssystem.

Radon är en radioaktiv gas, vars sönderfallsprodukter kallas radondöttrar. Vid inandning kan den alfastrålning som radondöttrarna avger ge upphov till cancer i lungor och luftvägar.

Radongashalt mäts i becquerel (Bq/m^3), ett mått på atomkärnans sönderfallshastighet. Höga koncentrationer av radon kan finnas i berg, i mark och grundvatten, i byggnadsmaterial och byggnader. Bland byggnadsmaterialen är den alunskifferbaserade lättbetongen, eller "blåbetongen" som den kallas i radonsammanhang, den största källan. Den har tillverkats under tiden från 1929 till 1975 på en rad platser i landet och i de flesta hus som är byggda med källare eller suterrängvåning under den här tiden, kan blåbetong misstänkas. Det enklaste sättet att konstatera om det finns alunskifferbaserad lättbetong i en byggnad är att mäta gammastrålningen från väggar och bjälklag.

Enligt Boverkets byggregler skall byggnader utformas så att radonhaltens årsmedelvärde inte överstiger $200 Bq/m^3$ och gammastrålningsnivån inte överstiger 0,5 mikrosievert per timme (Sv/h), i rum där personer vistas mer än tillfälligt. Dessa värden är gränsvärden som inte får överskridas. Socialstyrelsen, som ansvarar för regler inom befintlig bebyggelse har satt en gräns för krav på åtgärder vid en radongashalt på $200 Bq/m^3$.

Socialstyrelsens mål angående radonsanering lyder: Om årsmedelvärdet överstiger 200 Bq/m³, bör radonhalten i bostaden eller lokalen anses utgöra olägenhet för människors hälsa. Mätningen bör ha gjorts i utrymmen där människor stadigvarande vistas.

En översiktlig undersökning av markradon har genomförts inom Sollefteå kommun. Inom tätorten har markradonprover tagits i samband med geotekniska undersökningar. Vid klassning av mark med avseende på radonförhållandena används begreppen högriskområde, normalriskområde och lågriskområde. De undersökningar som genomförts har visat värden inom normal- och lågriskområde.

Rekommendationer

- Vid nybyggnad av utrymmen där människor stadigvarande vistas ska grundläggning ske med radonskyddat utförande. Kontrollmätning av radonvärde bör ske efter inflyttning.

Luftkvalité

I Sollefteå finns inga större industrier som alstrar föroreningar och trafikmängderna är inte så stora att det skapar problem. Halterna av luftföroreningar i Sollefteå tätort klarar värdena för de regionala miljömålen.

Det är oklart vilken största källan är men det kommer utredas. Till exempel kan enskild vedeldning med äldre utrustning lokalt bidra till höga halter av luftföroreningar. Vedeldning kan utgöra en hälsorisk om förbränningen är ofullständig.

Luftföroreningar ger olika problem beroende på skalan. Lokalt medför de hälsoeffekter både akut och långsiktigt, även vid nivåer under gällande normer. Regionalt bidrar utsläppen till bildning av marknära ozon, försurning och övergödning. Globalt bidrar förbränning av fossila bränslen till växthuseffekten.

Luftmätningar sker kontinuerligt i centrum för att ha kontroll på luftkvalitén. Ämnen som mäts är inandningsbara partiklar som är mindre än 10 µm, (PM10-halten) och flyktiga organiska ämnen (VOC), kvävedioxid (NO²) samt svaveldioxid (SO²).

Rekommendationer

- Öka andelen fastigheter anslutna till fjärrvärme.
- Minska utsläppen från vedeldningen genom att fastighetsägare övergår till pellets eller byter till miljögodkända pannor med ackumulatortank, alternativt konvertera till mer miljövänliga uppvärmningssystem.
- Arbeta aktivt för att informera om cykelns fördelar som färdätt inom tätorten i syfte att få bilister att välja cykel före bilen vid korta transporter.
- Regelbundna luftövervakningar.

Buller

Buller är oönskat ljud som orsakar störning eller obehag. De dominerande bullerkällorna i tätorten är väg- och tågtrafiken. Järnvägstrafiken är en stor bullerkälla om än i begränsade områden. Till det buller som uppstår när tågsättet rullar kommer skrammel från last och surningsutrustning, bromsljud och skrammel vid

inbromsningar och accelerationer. Dessa sekundära ljud stör mycket då de inte är förutsägbara på samma sätt som själva tågpassagen.

Inom Sollefteå tätort finns i de centrala delarna fastigheter som har bullervärden över gällande riktvärden. Det ska till stora trafikminskningar för att man ska få bra bullereffekt i gatumiljöer. Tio decibel brukar liknas vid en halvering av den upplevda ljudnivån. För att åstadkomma detta måste 90 % av trafiken tas bort.

För buller från spårbunden trafik bör följande riktvärden inte överskridas:

30 dB(A) ekvivalent inomhus

45 dB(A) maximalnivå inomhus, nattetid

55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus (uteplats)

60 dB(A) ekvivalentnivå utomhus i bostadsområdet i övrigt

70 dB(A) maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostaden

För vägtrafikbuller bör följande riktvärden inte överskridas:

30 dB(A) ekvivalent inomhus

45 dB(A) maximalnivå inomhus, nattetid

55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus (vid fasad)

70 dB(A) maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostaden

Vid tillämpning av riktvärden skall hänsyn tas till vad som är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. I de fall utomhusnivån inte kan reduceras till nivåer enligt ovan skall inriktningen vara att inomhusvärdena inte överskrids.

Rekommendationer

- Vid förändringar/ombyggnader i gatusystemet samt förändringar i tågtrafiken skall bullerfrågan beaktas. Målet ska vara att gällande riktvärden ej överskrids.

